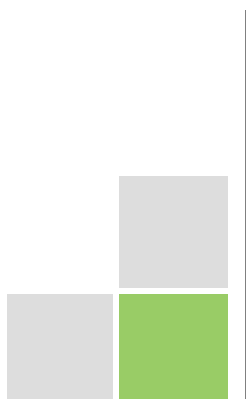

РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ
ОБЛАСТЕН УПРАВИТЕЛ НА ОБЛАСТ ЯМБОЛ

УТВЪРДИЛ: /п/
НИКОЛАЙ КОСТАДИНОВ
ОБЛАСТЕН УПРАВИТЕЛ НА ОБЛАСТ
ЯМБОЛ

СЪГЛАСУВАЛ: /п/
СТОЙКО СТОЙКОВ
НАЧАЛНИК НА РУО ЯМБОЛ

**ОБЛАСТНА СТРАТЕГИЯ ЗА
ПОДКРЕПА ЗА ЛИЧНОСТНО
РАЗВИТИЕ НА ДЕЦАТА И
УЧЕНИЦИТЕ В ОБЛАСТ ЯМБОЛ
(2025 - 2026)**

ЯМБОЛ,
АПРИЛ, 2025 г.

Съдържание

I. ВЪВЕДЕНИЕ.....	4
1. Нормативни основания за разработване на стратегията	4
2. Работна група	5
3. Нормативна рамка	5
3.1. Обща подкрепа за личностно развитие	6
3.2. Допълнителна подкрепа за личностно развитие	9
4. Методология	15
4.1. Цели и обхват.....	15
4.2. Методи за проучване и анализ	15
II. АНАЛИЗ И ОЦЕНКА НА ПОТРЕБНОСТИТЕ ОТ ПОДКРЕПА ЗА ЛИЧНОСТНО РАЗВИТИЕ НА ДЕЦАТА И УЧЕНИЦИТЕ В ОБЛАСТ ЯМБОЛ	16
5. Състояние и предизвикателства.....	16
5.1. Демографска характеристика и тенденции	16
5.2. Общи данни и характеристика на институциите в системата на предучилищното и училищното образование на територията на област Ямбол	20
5.2.1. Детски градини.....	20
5.2.1.1. Характеристика на осигурената обща подкрепа за личностно развитие на децата... ..	23
5.2.1.2. Характеристика на осигурената допълнителна подкрепа за личностно развитие /за деца със специални образователни потребности, с хронични заболявания, в риск и с изявени дарби/... ..	27
5.2.2. Училища.....	29
5.2.2.1. Характеристика на осигурената обща подкрепа за личностно развитие на децата и учениците.....	34
5.2.2.2. Характеристика на осигурената допълнителна подкрепа /за деца със специални образователни потребности, с хронични заболявания, в риск и с изявени дарби/.....	40
5.2.3. Центрове за подкрепа за личностно развитие	54
5.3. Предизвикателства.....	58
6. Социални услуги в подкрепа на децата и семействата	59
SWOT АНАЛИЗ	65
ИЗВОДИ.....	67
III. СТРАТЕГИЯ ЗА ПОДКРЕПА ЗА ЛИЧНОСТНО РАЗВИТИЕ НА ДЕЦАТА И УЧЕНИЦИТЕ	69
1. Визия	69
2. Обхват на стратегията	69
3. Общи условия	69
4. Цели, приоритети, мерки и дейности	72
4.1. Обща цел и стратегически цели	72
4.2. Приоритети, мерки и дейности за постигане на целите.....	72
ПРИОРИТЕТ 1. Осигуряване на обща подкрепа за личностно развитие.....	72
ПРИОРИТЕТ 2. Осигуряване на допълнителна подкрепа за личностно развитие.....	76
IV. КООРДИНИРАНЕ НА ИЗПЪЛНЕНИЕТО НА ОБЛАСТНАТА СТРАТЕГИЯ ЗА ПОДКРЕПА ЗА ЛИЧНОСТНО РАЗВИТИЕ НА ДЕЦАТА И УЧЕНИЦИТЕ В ОБЛАСТ ЯМБОЛ	79
Система за мониторинг и оценка.....	79
Комуникационна програма	79

Използвани съкращения (абривиатури)

АСП	Агенция за социално подпомагане
АХУ	Агенция за хора с увреждания
АОП	Астрономическа обсерватория и планетариум
ДАК	Допълваща и алтернативна комуникация
ДАЗД	Държавната агенция за закрила на детето
ДБТ	Дирекция Бюро по труда
ДГ	Детска градина
ДДЛРГ	Дом за деца лишени от родителски грижи
ДМСГД	Дом за медико-социални грижи за деца
ДОС	Държавен образователен стандарт
ДПС	Детска педагогическа стая
ДСП	Дирекция „Социално подпомагане”
ДЦДМУ	Дневен център за деца и младежи с увреждания
ДЦДМУИ	Дневен център за деца и младежи с умствена изостаналост
ДЦДУ	Дневен център за деца с увреждания
ЗЖ	Защитено жилище
ЗПУО	Закон за предучилищното и училищното образование
КСУДС	Комплекс за социални услуги за деца и семейства
МВР	Министерство на вътрешните работи
МКБППМН	Местна комисия за борба с противообществените прояви на малолетни и непълнолетни
МОН	Министерство на образованието и науката
НПО	Неправителствена организация
НП	Национална програма
НСИ	Национален статистически институт
НУ	Начално училище
ОЗД	Отдел “Закрила на детето”
ОДК	Общински детски комплекс
ОП РЧР	Оперативна програма Развитие на човешките ресурси
ОП НОИР	Оперативна програма Наука и образование за интелигентен растеж
ОУ	Основно училище
ОЦИИД	Общински център за изкуство и извънучилищна дейност
РДСП	Регионална дирекция за социално подпомагане
РЗИ	Регионална здравна инспекция
РУО	Регионално управление на образованието
РПУ	Районно полицейско управление
РЦПППО	Регионален център за подкрепа на процеса на приобщаващото образование
РУ ПБЗН	Районно управление пожарна безопасност и защита на населението
СОП	Специални образователни потребности
ТСБ	Териториално статистическо бюро
ЦКО	Център за кариерно ориентиране
ЦНСТ	Център за настаняване от семеен тип
ЦНСТДМБУ	Център за настаняване от семеен тип за деца и младежи без увреждания
ЦНСТДМУ	Център за настаняване от семеен тип за деца и младежи с увреждания
ЦОП	Център за обществена подкрепа
ЦПЛР	Център за подкрепа за личностно развитие
ЦСРИ	Център за социална рехабилитация и интеграция
ЦСОП	Център за специална образователна подкрепа

I. ВЪВЕДЕНИЕ

1. Нормативни основания за разработване на стратегията

Областната стратегия за подкрепа за личностно развитие на децата и учениците в област Ямбол /2025-2026 г./ е разработена въз основа на анализ на потребностите от подкрепа във всяка община на територията на областта за предходния период. Основава се на действащото законодателство в образователната система, както и на националните стратегически документи, определящи насоките за осъществяване на приоритетни политики в областта на приобщаващото образование на децата и учениците:

- Закон за предучилищното и училищно образование;
- Закон за закрила на детето;
- Закон за младежта;
- Закон за борба срещу противообществените прояви на малолетните и непълнолетните;
- Закон за физическото възпитание и спорта;
- Закон за професионалното образование и обучение;
- Наредба за приобщаващото образование;
- Наредба за условията и реда за осъществяване на закрила на деца с изявени дарби;
- Наредба за гражданското, здравното, екологичното и интеркултурното образование;
- Наредба за усвояване на българския книжовен език;
- Наредба за финансиране на институциите в системата на предучилищното и училищното образование;
- Наредба № 10 от 01.09.2016 г. за организация на дейностите в училищното образование;
- Наредба № 8 от 2016 г. за информацията и документите за системата на предучилищното и училищното образование;
- Наредба № 5 от 2016 г. за предучилищното образование;
- Наредба № 24 от 10 септември 2020 г. за физическата среда и информационното и библиотечното осигуряване на детските градини, училищата и центровете за подкрепа за личностно развитие;
- НАРЕДБА № 3 от 6 април 2017 г. за условията и реда за приемане и обучение на лицата, търсещи или получили международна закрила;
- НАРЕДБА № 11 от 01.09.2016 г. за оценяване на резултатите от обучението на учениците;
- Национална стратегия за младежта;
- Национална стратегия за хората с увреждания;
- Националната стратегия за намаляване на бедността и насърчаване на социалното включване;
- Национална стратегия за насърчаване и повишаване на грамотността;
- Националната стратегия за учене през целия живот;
- Национална стратегия за развитие на физическото възпитание и спорта в Р България;
- Стратегическа рамка за развитие на образованието, обучението и ученето в Р България;
- Национална стратегия на Република България за равенство, приобщаване и участие на ромите (2021 - 2030);
- Национални програми за развитие на образованието;
- Областна стратегия за развитие на област Ямбол;
- Областна стратегия за развитие на социалните услуги в област Ямбол;
- Общински планове за развитие;
- Постановление на МС № 100 от 08.06.2018 г. за създаване и функциониране на Механизъм за съвместна работа на институциите по обхващане, включване и предотвратяване на отпадането от образователната система на деца и ученици в задължителна предучилищна и училищна възраст (изм. и доп. - ДВ, бр. 82 от 2019 г.);

- Алгоритъм за взаимодействие между институциите в системата на предучилищното и училищно образование и дирекциите „социално подпомагане“ по отношение осигуряването на подкрепата за личностно развитие на децата и учениците и др.

Ключова политика, свързана с осигуряване на образователните потребности на децата и учениците, съобразени с техните индивидуални особености, е приобщаващото образование - процес на осъзнаване, приемане и подкрепа на индивидуалността им и на разнообразието от потребности чрез активиране и включване на ресурси, насочени към премахване на пречките пред ученето и научаването и към създаване на възможности за развитие и участие във всички аспекти на живота на общността.

Приобщаващото образование е неизменна част от правото на образование и се реализира в съответствие с принципите в чл. 3, ал. 2 от ЗПУО:

1. единна държавна образователна политика за осигуряване правото на предучилищно и училищно образование;
2. ориентираност към интереса и към мотивацията на детето и на ученика, към възрастовите и социалните промени в живота му, както и към способността му да прилага усвоените компетентности на практика;
3. равен достъп до качествено образование и приобщаване на всяко дете и на всеки ученик;
4. равнопоставеност и недопускане на дискриминация при провеждане на предучилищното и училищното образование;
5. запазване и развитие на българската образователна традиция;
6. хуманизъм и толерантност;
7. съхраняване на културното многообразие и приобщаване чрез българския език;
8. иновативност и ефективност в педагогическите практики и в организацията на образователния процес въз основа на научна обосновааност и прогнозиране на резултатите от иновациите;
9. прозрачност на управлението и предвидимост на развитието на предучилищното и училищното образование;
10. автономия за провеждане на образователни политики, самоуправление и децентрализация;
11. ангажираност на държавата, общините и юридическите лица с нестопанска цел, работодателите, родителите и други заинтересовани страни и диалог между тях по въпросите на образованието.

За установяване на реалните потребности от подкрепа за личностно развитие на децата и учениците на територията на област Ямбол и възможностите за тяхното предоставяне в институциите в системата на предучилищното и училищното образование допринасят анализите на общините по чл. 196, ал. 1 от ЗПУО. Разработени са от общински работни групи, сформирани със заповед на кмета на съответната община и включват представители на институции, организации и лица с отношение към образованието.

2. Работна група

За разработване на Областната стратегия за подкрепа за личностно развитие на децата и учениците в област Ямбол за периода 2025-2026 г. със заповед № РД-01-00015/28.01.2025 г. на областния управител на област Ямбол е определена работна група, включваща представители на Областна администрация - Ямбол, общински администрации, Регионална дирекция за социално подпомагане - Ямбол, Дирекция „Социално подпомагане” – Ямбол, Дирекция „Социално подпомагане” – Елхово, Отдел „Закрила на детето“, Регионална здравна инспекция – Ямбол, Регионално управление на образованието – Ямбол, Регионален център за подкрепа на процеса на приобщаващото образование – Ямбол.

Въз основа на представената в общинските анализи информация за предходния двугодишен период са идентифицирани фактори, влияещи върху състоянието на образователната система, потребностите от подкрепа за личностно развитие на децата и учениците в детски градини, училища и ЦПЛР и възможностите за осъществяване на планираните действия.

3. Нормативна рамка

Съгласно чл. 176 от ЗПУО и чл. 4 на Наредба за приобщаващото образование на децата и учениците в системата на предучилищното и училищното образование се предоставя **обща и**

допълнителна подкрепа за личностно развитие, която осигурява подходяща физическа, психологическа и социална среда за развитие на способностите и уменията им. Прилага се в съответствие с индивидуалните им образователни потребности. Осигурява се в детските градини, училищата и в центровете за подкрепа за личностно развитие, а в случаите по чл. 111, ал. 1, т. 1 от ЗПУО – в домашни или стационарни условия в лечебно заведение. За реализирането ѝ в детските градини и училищата се осигуряват необходимите педагогически и непедагогически специалисти, в зависимост от потребностите на децата и учениците: психолог, педагогически съветник, логопед, ресурсен учител, рехабилитатор на слуха и говора, учител на ученици с нарушено зрение, учител на ученици с нарушен слух, кинезитерапевт, рехабилитатор, арттерапевт, помощник на учителя, социален работник, образователен медиатор и др.

Общата подкрепа за личностно развитие се предоставя от учителите и от други педагогически специалисти в детската градина, училището или в центъра за подкрепа за личностно развитие.

Допълнителната подкрепа за личностно развитие се предоставя в зависимост от плана за подкрепа на детето или ученика, в който се определят конкретните дейности и необходимите специалисти за предоставянето ѝ.

3.1.Обща подкрепа за личностно развитие

Съгласно чл. 178, ал. 1 от ЗПУО общата подкрепа за личностно развитие включва следните компоненти.

1.Екипна работа между учителите и другите педагогически специалисти.

Осигурява се от детските градини, училищата и центровете за подкрепа за личностно развитие. Включва:

- обсъждане на дейностите за обща подкрепа, в които се включват децата и учениците – обмен на информация и на добри педагогически практики с цел подкрепа на всички учители за подобряване на работата им с децата в групата или с учениците в класа;
- провеждане на регулярни срещи за преглед и обсъждане на информацията за обучението и развитието на дете или ученик и определяне на конкретни дейности, насочени към превенция на насилието и преодоляване на проблемното поведение или превенция на обучителните затруднения.

2. Допълнително обучение по учебни предмети.

Осигурява се от училищата и е насочено към ученици:

- със системни пропуски по даден учебен предмет;
- напреднали по даден учебен предмет;
- отсъствали от училище повече от 10 дни по уважителни причини;
- за които се препоръчва такова обучение в плана за подкрепа и/или за компенсиране на липсата на взаимодействие на учителя с ученици, които се обучават несинхронно от разстояние в електронна среда при условията на чл. 115а, ал. 4 от ЗПУО.

Допълнително обучение може да се провежда в учебни дни извън часовете по училищния учебен план с обща продължителност от 60 до 120 часа, както и по време на лятната ваканция с обща продължителност до 80 часа.

3. Допълнителни модули за деца, които не владеят български език.

Осигуряват се от детските градини и в подготвителните групи за предучилищно образование в училищата за деца, за които българският език не е майчин или които не владеят добре български език. Осъществява се чрез допълнителни модули или в педагогически ситуации над минималния общ седмичен брой в съответствие с ДОС за усвояване на българския книжовен език.

4. Допълнителни консултации по учебни предмети, които се провеждат извън редовните учебни часове.

Консултирането по учебни предмети се осигурява в училищата и е достъпно за всички ученици. Провежда се извън редовните учебни часове от учителите по предмети, ежеседмично в рамките на учебната година, по утвърден от директорите график.

5. Консултации по учебни предмети.

Осигуряват се от училищата за конкретни ученици с цел превенция на обучителните им затруднения.

6. Кариерно ориентиране на учениците.

Кариерното ориентиране в предучилищното и училищното образование включва взаимно допълващи се дейности за информиране, диагностика, консултиране, посредничество и проследяване с оглед подпомагане на децата и учениците в техния самостоятелен и осъзнат избор на образование и/или професия и осъществяване на връзка между училището и пазара на труда.

7. Занимания по интереси.

Осигуряват се от училищата, детските градини и ЦПЛР. Организират се за:

- развитие на способностите и компетентностите на децата и учениците, за изява на способностите им в областта на науките, технологиите, изкуствата, спорта, глобалното, гражданското, здравното и интеркултурното образование, образованието за устойчиво развитие, както и за придобиване на умения за лидерство;
- дейности, свързани с образователни, творчески, възпитателни, спортни и спортно-туристически участия и изяви по проекти, програми и други на общинско, областно, национално и международно равнище;
- обучение по учебни предмети и модули, както и участие в дейности, чрез които се придобива допълнителна подготовка от учениците в съответствие с чл. 85, ал. 3 от ЗПУО.

8. Библиотечно-информационно обслужване.

Осигурява се от училищата чрез училищните библиотеки и/или чрез училищни информационни центрове. Осигуряват свободен достъп до информация от различни документални източници в библиотечния фонд и в глобалната мрежа с цел изграждане на навици за четене и компетентности за търсене и ползване на информация.

9. Грижа за здравето.

Осигурява се в детските градини и училищата чрез създаване на условия за достъп на децата и учениците до медицинско обслужване и програми за здравно образование и здравословен начин на живот. Родителите са длъжни да предоставят информация за здравословното състояние на детето/ученика, за проведени медицински изследвания и консултации и да осъществяват взаимодействие с медицинския специалист в здравния кабинет в детската градина или училището.

10. Осигуряване на общежитие.

Осигурява се от училища и ЦПЛР. Включва: настаняване на ученици за живеене и нощуване; осигуряване на условия за организиране и провеждане на самоподготовката на учениците; провеждане на консултации по учебни предмети и индивидуална работа; организиране и провеждане на занимания по интереси; работа с родители.

11. Поощряване с морални и материални награди.

Децата и учениците се поощряват с морални и с материални награди за високи постижения в образователната дейност, в заниманията по интереси и за приноса им към развитието на институционалната общност при:

- постигнати изключителни успехи в учебната дейност и за върхови постижения и класиране на призови места при реализиране на изследователски проекти в конкретни предметни области, на творчески проекти или на проекти, свързани с иновации в образованието;
- класиране на призови места и получаване на отличия за значими постижения в национални и международни състезания, олимпиади, конкурси, фестивали и други форуми за изява на способностите в областта на науките, технологиите, изкуствата и спорта;
- прояви на гражданска доблест и участие в доброволчески или благотворителни инициативи или при участие в дейности и значими прояви за приобщаване на децата и учениците към непреходните национално значими идеали и ценности.

Наградите за деца и ученици се учредяват, както следва:

- министърът на образованието и науката може да учредява национални награди;
- началникът на регионалното управление на образованието може да учредява регионални награди;
- кметът на общината може да учредява общински награди;

- директорът на институцията, след решение на педагогическия съвет, със заповед може да учредява награди за децата и учениците, определени с правилника за дейността на съответната институция.

12. Дейности по превенция на насилието и преодоляване на проблемното поведение.

Детските градини, училищата и центровете за подкрепа за личностно развитие са длъжни да осъществяват дейности по превенция на тормоза и насилието, както и дейности за мотивация и преодоляване на проблемното поведение, които са израз на общата воля и на координираните усилия на всички участници в образователния процес.

Видовете и съдържанието на дейностите по превенция на тормоза и насилието са подчинени на обща училищна политика, разработват се самостоятелно от училищната общност и може да включват:

- изготвяне съвместно с учениците на правила за поведението им в паралелката;
- разглеждане на теми от глобалното, гражданското, здравното и интеркултурното образование в часа на класа, в заниманията по интереси и във факултативните часове;
- партньорство с родителите;
- дейности за развитие на компетентностите на всички членове на училищната общност.

Видовете и съдържанието на дейностите по мотивация и преодоляване на проблемното поведение се определят от детската градина и училището и може да включват:

- обсъждане между ученика и класния ръководител с цел изясняване на възникнал проблем и получаване на подкрепа за разрешаването му;
- използване на посредник при разрешаване на конфликт в училище;
- консултиране на детето или ученика с психолог или с педагогически съветник;
- създаване на условия за включване на ученика в група за повишаване на социалните умения за общуване и решаване на конфликти;
- насочване на детето и ученика към занимания, съобразени с неговите потребности;
- индивидуална подкрепа за ученика от личност, която той уважава (наставничество);
- участие на ученика в дейности в полза на паралелката или училището;
- други дейности, определени с правилника за дейността на институцията.

13. Ранно оценяване на потребностите и превенция на обучителните затруднения.

Ранното оценяване на потребностите от подкрепа за личностно развитие се извършва на децата на възраст от 3 години до 3 години и 6 месеца при постъпването им в детската градина, чрез скрининг тест за определяне на риска от възникване на обучителни затруднения. Провежда се индивидуално за всяко дете с писмено съгласие на родителя след информирането му за начина на провеждане. Резултатите се използват единствено за определяне на дейности за подкрепа за личностно развитие на детето и достъп до тях имат само учителите в групата и педагогическите специалисти, които са извършили оценяването и/или работят с детето, както и неговите родители.

На децата на възраст 5 и 6 години в подготвителни групи в детските градини и училищата, на които не е извършено ранно оценяване на 3 години – 3 години и 6 месеца, се извършва оценка на риска от обучителни затруднения.

Ранното оценяване определя необходимостта от допълнителни модули за деца, невладеещи български език, както и осигуряване на обща или допълнителна подкрепа при наличие на рискови фактори в средата, хронични заболявания, затруднения и нарушения в развитието, както и при наличие на изявени силни страни в областта на науката, изкуствата и спорта.

В училищата се осъществява превенция на обучителните затруднения, която се изразява във включване на отделни ученици в дейности, като:

- допълнително обучение по учебни предмети, с акцент върху обучението по български език, включително ограмотяване на ученици, за които българският език не е майчин;
- консултации по учебни предмети, които се провеждат извън редовните учебни часове;
- логопедична работа.

14. Логопедична работа.

Осигурява се от детските градини, училищата, ЦПЛР, Държавния логопедичен център, регионалните центрове за подкрепа на процеса на приобщаващото образование. Осъществява се от логопеди и включва:

- превенция на комуникативните нарушения и на обучителни трудности;

- диагностика на комуникативните нарушения;
- терапевтична дейност при установени индикации за комуникативни нарушения;
- консултативна дейност с учители и родители на деца и ученици с комуникативни нарушения.

3.2. Допълнителна подкрепа за личностно развитие

Допълнителна подкрепа за личностно развитие се предоставя на следните деца и ученици.

- **Деца и ученици със специални образователни потребности.**

Съгласно §1, т. 31 от Допълнителни разпоредби на ЗПУО „Специални образователни потребности“ на дете и ученик са образователните потребности, които може да възникнат при сензорни увреждания, физически увреждания, множество увреждания, интелектуални затруднения, езиково-говорни нарушения, специфични нарушения на способността за учене, разстройства от аутистичния спектър, емоционални и поведенчески разстройства.

- **Деца и ученици в риск.**

Съгласно §1, т. 6 от Допълнителни разпоредби на ЗПУО „Дете или ученик в риск“ е дете или ученик:

- а) без родителска грижа или чиито родители са починали, неизвестни, лишени са от родителски права или родителските им права са ограничени;
- б) жертва на злоупотреба, насилие, експлоатация или всякакво друго нехуманно или унижително отношение или наказание във или извън семейството му;
- в) в опасност от увреждане на неговото физическо, психическо, морално, интелектуално и социално развитие.

- **Деца и ученици с изявени дарби.**

Съгласно §1, т. 7 от Допълнителни разпоредби на ЗПУО „Дете или ученик с изявени дарби“ е дете или ученик с трайни способности и постижения в областта на науката, изкуството или спорта, надвишаващи постиженията на неговите връстници.

- **Деца и ученици с хронични заболявания.**

Съгласно §1, т. 33 от Допълнителни разпоредби на ЗПУО „Ученик с хронични заболявания“ е ученик със среднотежки, компенсирани и реконвалесцентни форми на съответното хронично заболяване.

Съгласно чл. 187, ал. 1 от ЗПУО допълнителната подкрепа за личностно развитие включва:

1. работа с дете и ученик по конкретен случай;
2. психо-социална рехабилитация, рехабилитация на слуха и говора, зрителна рехабилитация, рехабилитация на комуникативните нарушения, рехабилитация при физически увреждания;
3. осигуряване на достъпна архитектурна, обща и специализирана подкрепяща среда, технически средства, специализирано оборудване, дидактически материали, методики и специалисти;
4. предоставяне на обучение по специалните учебни предмети за учениците със сензорни увреждания;
5. ресурсно подпомагане.

Работата с дете и ученик по конкретен случай е метод, който цели гарантиране на индивидуален подход при предоставяне на допълнителна подкрепа на детето или ученика. Основава се на оценка на индивидуалните потребности и е насочена към деца и ученици в риск, а в някои случаи – и към деца и ученици със СОП и с изявени дарби.

Работата по конкретен случай се осъществява от екипа за подкрепа за личностно развитие при съгласуване и координиране на действията му с водещия на случая в отдела за закрила на детето в съответствие с чл. 85 от Наредбата за приобщаващото образование. Включва:

- формулиране на случая;
- оценка на индивидуалните потребности на детето/ученика;
- определяне на цели и действия, насочени към детето/ученика;
- изготвяне на план за подкрепа;
- взаимодействие и работа с подкрепящата среда;
- оценка на резултатите.

Психо-социалната рехабилитация е комплекс от дейности на екипа за подпомагане на децата и учениците със затруднения, увреждане или разстройство на тяхното психично здраве, а

в някои случаи и на деца и ученици с изяви дарби, за постигане на оптимално ниво на самостоятелност и за придобиване и прилагане на умения, необходими за пълноценното приобщаване в системата на образованието. Предоставя се на отделно дете или ученик въз основа на оценката на индивидуалните му потребности. Водещ на случая на детето или ученика при предоставяне на психо-социалната рехабилитация в детската градина и в училището е психологът или педагогическият съветник, когато е с квалификация по психология.

Дейностите за психо-социална рехабилитация, както и тяхната продължителност се предоставят и изпълняват съгласно план за подкрепа на детето или ученика и в съответствие с Наредбата за приобщаващото образование.

Рехабилитацията на слуха и говора е комплекс от дейности за стимулиране на остатъчния слух, на езиковото и речевото развитие на децата и учениците с увреден слух с различен тип слухопротезиране (*конвенционални слухови апарати или кохлеарни импланти*). Осъществява се от рехабилитатор на слуха и говора, който извършва корекционна и компенсаторна работа с всяко дете или ученик с увреден слух, съобразно възрастовите и индивидуалните му потребности, вида и степента на загуба на слуха. Провежда се в специални кабинети в специалните училища за ученици с увреден слух или кабинети в детски градини и училища, оборудвани със специални технически и дидактически средства, методики и материали. Предоставя се въз основа на оценка от аудиометрично изследване, от артикулационно изследване и в зависимост от вида на слухопротезирането.

Дейностите за рехабилитация на слуха и говора, както и тяхната продължителност се предоставят и изпълняват съгласно план за подкрепа на детето или ученика и в съответствие с Наредбата за приобщаващото образование.

Зрителната рехабилитация е комплекс от дейности за развитие и по-добро използване на слабото зрение на децата и учениците с нарушено зрение, обучавани в детските градини и училищата, чрез разнообразни зрителни задачи, неоптични и оптични средства и специфични четивни техники.

Дейностите за зрителна рехабилитация, както и тяхната продължителност се предоставят и изпълняват съгласно план за подкрепа на детето или ученика в съответствие с Наредбата за приобщаващото образование.

Рехабилитацията на комуникативните нарушения е комплекс от дейности за подпомагане на деца и ученици със затруднения, увреждане или разстройство на езика, говора, познавателните процеси и социалното поведение. Предоставя се на всяко дете или ученик с комуникативно нарушение въз основа на оценка от невропсихологично изследване и съобразно индивидуалните му потребности. Осъществява се от логопед */в някои случаи съвместно с психолог/* в детската градина, училището или в центъра за подкрепа за личностно развитие.

Рехабилитацията на комуникативните нарушения се осъществява в логопедични кабинети в детски градини, училища и центрове за подкрепа за личностно развитие, както и в РЦПППО, оборудвани със специални технически и дидактически средства, методики и материали.

Дейностите за рехабилитация на комуникативните нарушения и продължителността им се определят в план за подкрепа на детето или ученика в съответствие с Наредбата за приобщаващото образование.

Рехабилитация при физически увреждания (*увреждания на опорно-двигателния апарат*) може да се предоставя на децата и учениците по време на учебните часове по физическо възпитание и спорт от рехабилитатор и/или кинезитерапевт или се осигурява лечебна физкултура (*ЛФК*). За децата и учениците се организират занимания, които осигуряват физическо натоварване, съобразено с техните възможности и здравословно състояние и ги приобщават към паралелката или групата.

Дейностите за рехабилитация при физически увреждания и продължителността им се определят в план за подкрепа на детето или ученика в съответствие с Наредбата за приобщаващото образование.

Осигуряване на достъпна архитектурна и физическа среда, достъпност на информацията и комуникацията, достъп до учебните програми и учебното съдържание, разумни улеснения, технически средства, специализирано оборудване и специализирана подкрепяща среда, дидактически материали, методики и специалисти е задължение на

всички институции в системата на предучилищното и училищното образование за осигуряване на условия за равен достъп до образование за децата и учениците.

➤ **Достъпната физическа среда** включва осигуряване на подходящи условия, използване и прилагане на иновативни подходи и съвременни технологии за архитектурна и физическа достъпност, които в най-голяма степен да отговорят на потребностите на децата и учениците.

➤ **Достъпна архитектурна среда** се осигурява най-малко чрез:

1. входни и комуникационни пространства;
2. помещения и пространства за общо ползване;
3. санитарно-хигиенни и спомагателни помещения.

➤ **Специализирана подкрепяща среда** се осигурява чрез:

1. обзавеждане на помещенията така, че да дават възможност да се устроят учебни места за ученици в инвалидни колички, както и учебни места за ученици с увреден слух с достатъчно осветеност;
2. оборудване при необходимост на учебни места за ученици с увреден слух с подходяща апаратура - FM системи и други, съвместими с личните слухови апарати или с кохлеарните импланти на децата или учениците;
3. осигуряване при необходимост на специализирана техника за ученици с нарушено зрение - брайлови машини, брайлови дисплеи, компютри със синтетична синтезаторна реч и други;
4. осигуряване при необходимост на технически средства и софтуери за ДАК, както и средства за алтернативен достъп до компютър за ученици с физически увреждания и двигателни ограничения, с комуникативни нарушения, със сензорни увреждания, като устройства за проследяване на погледа и специализиран софтуер за използването им, суичове, софтуер за управление на компютър с глас, алтернативни клавиатури и мишки, системи за позициониране;
5. осигуряване на подходящи помещения за кабинети за рехабилитация на слуха и говора, за логопедични кабинети, за ресурсни кабинети и за други специализирани кабинети;
6. осигуряване на достъп за обслужване на деца и ученици с увреждания в останалите помещения (*библиотеки, административни кабинети и други*);
7. организиране при необходимост на работни и игрови кътове за индивидуална работа или за работа на пода, както и кътове за почивка в класната стая или в стаята на групата, където заниманията и почивките се осигуряват с подкрепата на ресурсен учител или на помощник на учителя в помощ на децата и учениците със сензорно - интегративна дисфункция, комуникативни нарушения, разстройство от аутистичния спектър или други състояния, изискващи такава организация на пространството в класната стая в училището или в стаята на групата в детската градина;
8. осигуряване при необходимост на технически средства и софтуери, подпомагащи обучението на деца и ученици със специфични нарушения на способността за учене – с дислексия, с дисграфия, с дискалкулия.

Достъпност на информацията и комуникацията се изразява в осигуряване на:

1. достъп до видовете средства за информация и комуникация (телефони, компютри, интернет и други);
2. достъп до информация за правата и задълженията на децата и учениците, за предлаганите дейности и програми за обучение и представянето им в достъпен формат;
3. достъпност на познавателните книжки, учебниците и учебните комплекти чрез осигуряване на разумни улеснения според индивидуалните потребности на децата и учениците;
4. достъпна мултимедийна образователна среда, специализирани софтуерни продукти, аудио-визуални средства, алтернативни форми за комуникация и за предаване на информация на деца и ученици с увреден слух и с нарушено зрение;
5. достъпност на информацията и комуникацията за деца и ученици със специфични нарушения на способността за учене – с дислексия, с дисграфия, с дискалкулия, чрез осигурени технически средства и софтуери;
6. достъпност на информацията и комуникацията за деца и ученици с физически увреждания и двигателни ограничения, с комуникативни нарушения, със сензорни увреждания, с множество увреждания, чрез осигурени технически средства и софтуери за ДАК, както и средства за

алтернативен достъп до компютър, като устройства за проследяване на погледа и специализиран софтуер за използването им, суичове, софтуер за управление на компютър с глас, алтернативни клавиатури и мишки, системи за позициониране;

Достъпът до учебните програми и учебното съдържание се гарантира чрез:

1. предоставяне на подкрепа за личностно развитие на децата и учениците за осигуряване на непрекъснатост при прехода им през различните етапи и степени на образование;
2. адаптиране на учебното съдържание съобразно индивидуалните потребности на децата и учениците със специални образователни потребности;
3. осигуряване на помощни средства и специализирани технологии в образователния процес;
4. осигуряване на терапевтична подкрепа и рехабилитация на децата и учениците;
5. осигуряване на обучение по учебни програми по специалните учебни предмети за деца и ученици със сензорни увреждания;
6. използване на подходящи учебни материали и учебни помагала.

Отговорност на директора на училището е да заяви пред Регионалната комисия за организиране и провеждане на националното външно оценяване и пред Регионалната комисия за организиране и провеждане на държавните зрелостни изпити в регионалното управление на образованието необходимите разумни улеснения за ученици, които имат необходимост от такива, за да участват в националното външно оценяване и в държавните зрелостни изпити. Тези улеснения може да включват:

1. осигуряване на удължено време за провеждане на изпита;
2. провеждане на изпита с помощта на материали на брайлов шрифт или на уголемен шрифт, с помощта на компютър или на компютър със синтетична синтезаторна реч или провеждане на устен изпит;
3. осигуряване на учители консултанти;
4. самостоятелна зала по преценка на екипа за подкрепа за личностно развитие.

Улесненията може да се осигуряват и за участието на нуждаещи се ученици в олимпиади и състезания.

Детската градина, училището, центърът за подкрепа за личностно развитие и РЦПППО в зависимост от индивидуалните потребности на децата и учениците осигуряват следните **специалисти за допълнителна подкрепа за личностно развитие:**

1. при сензорни и/или неврологични увреждания и при множество увреждания - ресурсен учител, рехабилитатор на слуха и говора, учител на деца и ученици с нарушено зрение, логопед, психолог, помощник на учителя;
2. при учебни трудности - логопед, психолог, ресурсен учител;
3. при прояви от аутистичния спектър - ресурсен учител, логопед, психолог, а при необходимост сензорен терапевт и помощник на учителя;
4. при емоционални и/или поведенчески затруднения - психолог и/или педагогически съветник, а при необходимост - помощник на учителя и психотерапевт;
5. при наличие на риск - психолог и/или педагогически съветник, а при необходимост - помощник на учителя и образователен медиатор от общността на детето или ученика или социален работник;
6. при изявени дарби и способности в различни области - учител и/или специалисти съобразно изявените дарби и способности на детето или ученика, а при необходимост - педагогически съветник и/или психолог;
7. при хронични заболявания – болничен учител, ресурсен учител, психолог и/или педагогически съветник.

Детската градина, училището и центърът за подкрепа за личностно развитие осигуряват гъвкава и динамична организация на средата и пространството според различните потребности на децата и учениците.

Регионалните центрове за подкрепа на процеса на приобщаващото образование /РЦПППО/ предоставят информация и подкрепа при организирането на подкрепящата среда в детските градини и училищата.

Обучение по учебни програми по специални учебни предмети за ученици със сензорни увреждания /увреден слух или нарушено зрение/ се предоставя в училищата за деца и ученици, в

чиито индивидуални учебни планове са предвидени часове за изучаване на специални учебни предмети.

Учебните програми по специалните учебни предмети за децата и учениците с увреден слух са по индивидуална рехабилитация на слуха и говора, развитие на речта, произношение, фонетична ритмика, моторика, музикални стимулации, реч и предметна дейност.

Учебните програми по специалните учебни предмети за децата и учениците с нарушено зрение са по зрително подпомагане, ориентиране и мобилност, полезни умения и социални умения.

Обучението по специалните учебни предмети за децата и учениците със сензорни увреждания се предоставя от специалното училище за обучение и подкрепа на ученици със сензорни увреждания или от рехабилитатори на слуха и говора и учители на деца и ученици с нарушено зрение, назначени в детските градини, училищата и РЦПППО.

Ресурсното подпомагане се осъществява от ресурсни учители и други педагогически специалисти, които са част от екипите за подкрепа за личностно развитие на децата и учениците със специални образователни потребности в детските градини и училищата.

Директорът на детската градина или училището назначава ресурсен учител за дългосрочна допълнителна подкрепакогато в групата в детската градина или в паралелката в училището се обучават до 3 деца и ученици със специални образователни потребности.

За децата и учениците с краткосрочна допълнителна подкрепа директорът може при необходимост да подаде заявление за осигуряване на ресурсни учители и други педагогически специалисти от регионален център за подкрепа на процеса на приобщаващото образование, от център за подкрепа за личностно развитие, от Държавния логопедичен център или от специални училища за обучение и подкрепа на ученици със сензорни увреждания.

Ресурсното подпомагане на децата и учениците със СОП се провежда индивидуално или групово и може да включва:

1. адаптиране на учебното съдържание съобразно индивидуалните потребности;
2. осигуряване на помощни средства и технологии за пълноценно участие в образователния процес;
3. съвместна работа на учителите в групата/класа и ресурсния учител при провеждането на педагогическата ситуация/урока;
4. терапевтична подкрепа;
5. консултиране на учителите по отношение на изграждането на подкрепяща среда в детската градина или училището и за осигуряване на ерготерапия, сензорна интеграция и други образователни ресурси;
6. осигуряване на обучение чрез алтернативни форми на комуникация;
7. обучение в полезни умения и подготовка за самостоятелен живот;
8. осъществяване на дейности в класната стая и стаята на групата с цел приемане и приобщаване на децата и учениците със СОП.

Ресурсното подпомагане се осъществява съвместно между учителите в групата/паралелката и ресурсния учител, както и между тях и помощника на учителя. Може да се преустанови с решение на екипа за подкрепа за личностно развитие след преглед на напредъка в развитието на детето или ученика и/или постигане на целите в плана за подкрепа и след подадено заявление от родителя, представителя на детето или лицето, което полага грижи за него.

Съгласно чл. 124 от Наредба за приобщаващото образование:

- Когато детска градина или училище не може да осигури ресурсно подпомагане на децата и учениците със специални образователни потребности, **в срок до 10 септември** директорът подава информация до съответната община с искане за осигуряването му, като посочва видовете специалисти за ресурсното подпомагане.

- **В срок до 20 септември** общината уведомява директора на детската градина или училището за взетото решение на общинския съвет за начина на осигуряване на ресурсното подпомагане на децата и учениците със специални образователни потребности и за видовете специалисти - от център за подкрепа за личностно развитие на територията на съответната община или за възлагане при условията и по реда на чл. 198 от ЗПУО.

- Когато общината не може да осигури ресурсното подпомагане, дейностите за ресурсно подпомагане се осигуряват от съответния Регионален център за подкрепа на процеса на приобщаващото образование.

- **В срок до 30 септември** директорът на детската градина или училището въвежда информацията за ресурсното подпомагане на децата и учениците със специални образователни потребности, за институциите и/или за лицата, които го осигуряват, както и за специалистите, които го осъществяват, в националната електронна информационна система за предучилищното и училищното образование /НЕИСПУО/.

В случай, че въз основа на извършената оценка на индивидуалните потребности е установена необходимост от ресурсно подпомагане на деца и ученици със специални образователни потребности **след 30 септември**, директорът на детската градина или училището извършва промени в утвърдения списък-образец, като въвежда информацията **в срок до 1 декември**. Информацията се предоставя на съответното регионално управление на образованието.

Допълнителна подкрепа за личностно развитие на деца и ученици с изяви дарби се организира и провежда в центрове за подкрепа за личностно развитие по чл. 49, ал. 1, т. 1 от ЗПУО, в Националния дворец на децата, в детски градини и в училища. Допълнителната подкрепа включва:

1. осигуряване на възможности за работа с дете или ученик с изяви дарби по конкретен случай и за допълнителна индивидуална работа за развитие и надграждане на изявените дарби;
2. осигуряване на възможности за ползване на подходяща физическа среда, обзавеждане, оборудване, материали и консумативи;
3. осигуряване на квалифицирани специалисти за допълнителна подкрепа в съответната област - науки, технологии, изкуства, спорт;
4. осигуряване на възможности за участие в различни национални и международни изяви - състезания, конкурси, олимпиади, фестивали, концерти, спектакли, изложби и други;
5. осигуряване на възможности за включване в програми и проекти, насочени към стимулиране на изявите и подобряване на постиженията;
6. провеждане на летни академии, тематични семинари, дискуссионни клубове и др.;
7. осигуряване на възможности за издаване на специализирана литература с практическа и теоретична насоченост, вкл. разработки на ученици;
8. сътрудничество с висши училища, културни институции, БАН;
9. отпускане на стипендии за отличен успех или при достигане на призови места на национални и международни олимпиади и състезания при условия и по ред, определени от Министерския съвет.

Допълнителна подкрепа се предоставя на деца и ученици с трайни способности и постижения в областта на науките, технологиите, изкуствата и спорта, класирани на първите три места на общински, национални и международни изяви с конкурсен характер през предходната година. Определя се от екипа за подкрепа за личностно развитие по предложение на учителя в групата или на учителя, който преподава на ученика по съответния учебен предмет, или на специалист в областта на науките, технологиите, изкуствата и спорта и се осъществява съгласно план за подкрепа, в който се определя и броят на часовете за допълнителна индивидуална работа.

Детската градина и училището осъществяват подкрепа за успешен преход на децата и учениците между отделните етапи и степени на образование или между институциите в системата на предучилищното и училищното образование.

Преходът между институциите се планира от координаторите по чл. 7 от наредбата с участието на родителя. При прехода на детето или ученика родителят предоставя на координатора в приемната институция актуална информация за състоянието му, включително съпътстващи документи за здравен и социален статус.

Координаторите на двете институции си предоставят плана за подкрепа и документите на детето или ученика.

Съгласно чл. 188 от ЗПУО допълнителната подкрепа се предоставя въз основа на оценка на индивидуалните потребности, която се извършва от **екип за подкрепа за личностно развитие** в детската градина или в училището. Екипът се създава със заповед на директора на образователната институция за определено дете/ученик и включва учители,

психолог/педагогически съветник и логопед. Могат да се включат и други специалисти, както и представители на органите за закрила на детето и на органите за борба с противообществените прояви на малолетните и непълнолетните.

Екипът работи съвместно с родителите, а при необходимост и с регионалния център за подкрепа на процеса на приобщаващото образование /РЦПППО/ и/или с ЦПЛР.

Екипът изпълнява функции в съответствие с чл. 189 от ЗПУО и Наредба за приобщаващото образование:

- идентифицира силните страни на детето/ученика, затрудненията, свързани с развитието, обучението и поведението му, както и причините за тяхното възникване;
- извършва оценка на индивидуалните потребности на детето/ученика;
- изготвя и реализира план за подкрепа;
- извършва наблюдение и оценка за развитие на всеки конкретен случай;
- изпълнява и други функции, предвидени в Наредба за приобщаващото образование.

Подкрепата за личностно развитие на децата и учениците в детски градини и училища се предоставя по ред и условия, определени с Наредбата за приобщаващото образование.

За организиране и координиране на процеса в началото на всяка учебна година със заповед на директора се определя **координатор**, който координира работата на екипите за подкрепа за личностно развитие и дейностите с педагогическите специалисти и с родителите.

4. Методология

4.1. Цели и обхват.

Анализът на потребностите от подкрепа за личностно развитие на децата и учениците в област Ямбол отчита постиженията и допуснатите слаби места в периода 2023/2024 година и е фокусиран върху нуждите от подкрепа, разглеждани в общия контекст на демографската ситуация, социално–икономическите проблеми, общинските политики, насочени към премахване и/или ограничаване на пречките пред ученето и научаването и към създаване на възможности за развитие и участие на децата и учениците в живота на общността. Основната цел е:

- да се изведат приоритетните потребности при определяне нуждите от подкрепа за личностното развитие на децата и учениците в детските градини и училищата;
- да се планира и осигури обща и допълнителна подкрепа в съответствие с индивидуалните потребности на всяко дете и всеки ученик.

В обхвата на анализа са включени институциите в системата на предучилищното и училищното образование на територията на област Ямбол, както и институции, осигуряващи услуги, свързани с обучение, възпитание и социализация на деца и ученици.

4.2. Методи за проучване и анализ

В процеса на изготвяне на анализа са използвани следните методи:

- систематизиране и обобщаване на статистически данни, събирани текущо и целево от институции на общинско и областно ниво;
- проучване на потребностите от подкрепа за личностно развитие на децата и учениците в детски градини, училища, ЦПЛР, ЦСОП;
- работни срещи и обмен на информация между представители на областна администрация и общински администрации, кметове и кметски наместници, РУО, директори на образователни институции, педагогически специалисти, ДСП, РЗИ, МВР, МКБППМН, представители на консултативни съвети на общинско ниво, социални партньори, образователни медиатори, социални работници, представители на местни общностни групи, родители и др.

Въз основа на предоставената информация са фиксирани и анализирани проблемите в образователната система във връзка с предоставянето на подкрепа за личностно развитие на децата и учениците, идентифицирани са потребностите на конкретните рискови групи, тенденциите в развитието на дейностите на територията на областта и възможностите за осъществяване на планираните действия.

II. АНАЛИЗ И ОЦЕНКА НА ПОТРЕБНОСТИТЕ ОТ ПОДДЪРЖКА ЗА ЛИЧНОСТНО РАЗВИТИЕ НА ДЕЦАТА И УЧЕНИЦИТЕ В ОБЛАСТ ЯМБОЛ

5. Състояние и предизвикателства

5.1. Демографска характеристика и тенденции

Демографската характеристика в област Ямбол следва тенденциите на намаляване броя на населението, характерни за страната, в резултат от продължително въздействие на няколко фактора.

Население към 31.12.2023 г.

Област / община	Общо за областта			В градовете			В селата		
	общо	мъже	жени	общо	мъже	жени	общо	мъже	жени
Област Ямбол	106 320	51 506	54 814	74 288	35 527	38 761	32 032	15 979	16 053
Община Болярово	2 986	1 466	1 520	990	478	512	1 996	988	1 008
Община Елхово	12 795	6 309	6 486	8 597	4 134	4 463	4 198	2 175	2 023
Община Стралджа	10 112	5 072	5 040	4 946	2 478	2 468	5 166	2 594	2 572
Община Тунджа	20 672	10 222	10 450	-	-	-	20 672	10 222	10 450
Община Ямбол	59 755	28 437	31 318	59 755	28 437	31 318	-	-	-

Коефициент на раждаемост и естествен прираст на населението в област Ямбол

Област	Общо	Град	Село
Ямбол	9,9	9,7	10,2
За страната	8,9	8,9	8,7

Естествен и механичен прираст на населението

Раждания в област Ямбол	Общо			Живородени			Мъртвородени		
	общо	момчета	момичета	общо	брачни	извънбрачни	общо	брачни	извънбрачни
Година									
2023 г.	1 060	559	501	1 053	325	728	7	2	5

Естествено движение на населението през 2023 г. по област, общини и пол

Област Общини	Живородени			Умрели			Естествен прираст		
	всичко	момчета	момичета	всичко	мъже	жени	всичко	мъже	жени
Ямбол	1 053	555	498	2017	1080	937	-964	-525	-439
Болярово	28	15	13	95	46	49	-67	-18	-36
Елхово	116	70	46	270	140	130	-154	-70	-84
Стралджа	135	66	69	232	132	100	-97	-66	-31
Тунджа	208	111	97	546	282	264	-338	-171	-167
Ямбол	566	293	73	874	480	394	-308	-187	-321

Влошаване на възрастовата структура на населението

Население на територията на област Ямбол към 31.12.2023 г. по възраст, местоживееене и пол:

Данни за област Ямбол	Общо			В градовете			В селата		
	всичко	мъже	жени	всичко	мъже	жени	всичко	мъже	жени
2023 г.									
Възраст									
Ямбол	106 320	51 506	54 814	74 288	35 527	38 761	32 032	15 979	16 053
0	1 048	555	493	733	385	348	315	170	145

1 - 4	4 032	2 081	1 951	2 887	1 498	1 389	1 145	583	562
5 - 9	5 328	2 722	2 606	3 870	1 965	1 905	1 458	757	701
10 - 14	5 726	2 915	2 811	4 207	2 141	2 066	1 519	774	745
15 - 19	5 703	2 981	2 722	4 135	2 121	2 014	1 568	860	708
20 - 24	3 993	2 131	1 862	2 740	1 422	1 318	1 253	709	544
25 - 29	3 577	1 880	1 697	2 550	1 332	1 218	1 027	548	479
30 - 34	5 002	2 614	2 388	3 650	1 872	1 778	1 352	742	610
35 - 39	6 166	3 292	2 874	4 640	2 455	2 185	1 526	837	689
40 - 44	6 479	3 466	3 013	4 826	2 532	2 294	1 653	934	719
45 - 49	7 374	3 746	3 628	5 539	2 759	2 780	1 835	987	848
50 - 54	7 491	3 810	3 681	5 425	2 698	2 727	2 066	1 112	954
55 - 59	7 457	3 676	3 781	5 358	2 570	2 788	2 099	1 106	993
60 - 64	8 461	4 062	4 399	5 838	2 723	3 115	2 623	1 339	1 284
65 - 69	8 306	3 812	4 494	5 619	2 498	3 121	2 687	1 314	1 373
70 - 74	7 990	3 423	4 567	5 087	2 117	2 970	2 903	1 306	1 597
75 - 79	5 828	2 212	3 616	3 520	1 288	2 232	2 308	924	1 384
80 - 84	3 588	1 244	2 344	2 043	668	1 375	1 545	576	969
85 - 89	2 042	645	1 397	1 206	356	850	836	289	547
90 - 94	634	208	426	355	107	248	279	101	178
95 - 99	91	30	61	59	19	40	32	11	21
100 +	4	1	3	1	1	-	3	-	3

Механично движение на населението през 2023 г. по области, общини и пол.

Област	Заселени			Изселени			Механичен прираст		
Общини	всичко	мъже	жени	всичко	мъже	жени	всичко	мъже	жени
Ямбол - област	2 350	1 115	1 235	2 445	1 174	1 271	-95	-59	-36
Болярово	143	75	68	95	42	53	48	33	15
Елхово	294	127	167	305	144	161	-11	-17	6
Стралджа	285	153	132	252	96	156	33	57	-24
Тунджа	876	417	459	463	228	235	413	189	224
Ямбол	752	343	409	1 330	664	666	-578	-321	-257

Сравнителни данни

Ямбол	Показатели	Години				
		2019	2020	2021	2022	2023
Демографска статистика	Население към 31.12. - общо (брой)	117 335	116 486	114 361	107 379	106 320
	Население към 31.12. - мъже (брой)	57 408	56 961	55 833	52 090	51 506
	Население към 31.12. - жени (брой)	59 927	59 525	58 528	55 289	54 814
	Коефициент на естествен прираст (на 1 000 души от населението) - ‰	-8.7	-11.5	-14.6	-11.4	-9.0
	Коефициент на детска смъртност (на 1 000 живородени деца) - ‰	8.2	8.2	7.5	11.6	8.5
	Коефициент на смъртност - общо (на 1 000 души от населението) - ‰	18.0	20.9	23.8	21.0	18.9
	Коефициент на смъртност - мъже (на 1 000 души от населението) - ‰	19.2	22.5	26.4	22.9	20.9
	Коефициент на смъртност - жени (на 1 000 души от населението) - ‰	16.8	19.5	21.3	19.3	17.0

Сравнителните данни от статистиката на ТСБ показват, че населението на област Ямбол ежегодно намалява. Продължава тенденцията към спад на раждаемостта, което се дължи на демографски, икономически и социални фактори.

Високо ниво на безработица

Ямбол	Показатели	Години				
		2019	2020	2021	2022	2023
Пазар на труда	Среден списъчен брой на наети лица по трудово и служебно правоотношение (брой)	29 046	28 179	28 470	28 612	29 248
	Средна годишна работна заплата на наетите лица по трудово и служебно правоотношение (лв.)	12 048	13 055	14 779	16 472	18 355
	Коефициент на икономическа активност - 15 - 64 навършени години (%)	69.6	68.3	68.0	73.5	74.4
	Коефициент на заетост - 15 - 64 навършени години (%)	63.1	63.2	63.5	68.5	68.8
	Коефициент на безработица (%)	9.0	(7.2)	(6.3)	(6.8)	7.3
	Регистрирани в бюрата по труда безработни лица към 31.12. (брой)	3 043	3 277	2 456	2 424	2 307
	Относителен дял на населението на възраст между 25 и 64 навършени години с висше образование (%)	19.8	23.5	22.9	19.7	20.0
	Относителен дял на населението на възраст между 25 и 64 навършени години със средно образование (%)	56.9	55.2	56.8	59.0	61.4
	Относителен дял на населението на възраст между 25 и 64 навършени години с основно и по-ниско образование (%)	23.3	21.3	20.3	21.3	18.6

По данни от НСИ – Ямбол през 2024 г. икономически активните лица на възраст от 15 до 64 навършени години в областта са 48 000 души. Заетите лица на възраст от 15 до 64 навършени години са 44 700 души. Броят на заетите лица с висше образование е 11 800, със средно – 28 700 и с основно и по-ниско образование – 4 100. Коефициентът на заетост при лицата с висше образование е 91.7 %, за лицата със средно образование – 77.6 % и за лицата с основно и по-ниско образование – 36.4 %.

Броят на безработните лица на възраст от 15 до 64 навършени години е 3 400 души. През 2024 г. икономически неактивните лица са 13 200, от които 5 500 са мъже и 7 700 са жени.

Подобряването на икономическия облик и осигуряването на качествено и приобщаващо образование на децата и учениците в образователните институции са основни фактори, които биха повлияли положително на развитието на областта във всички аспекти.

ОБЩИНА БОЛЯРОВО

Демографската характеристика на община Болярово следва тенденциите на намаляване броя на населението, характерни за страната.

Съгласно справка от ГРАО броят на родените деца през 2023 г. е 34, като се запазва през 2024 г. Населението на Община Болярово към 15.12.2024 г. по постоянен адрес е 2 878 души, а по настоящ адрес – 3 414 души.

Продължава тенденцията към влошаване на възрастовата структура на населението, за което влияние оказват емиграционните процеси, предимно сред младите хора в активна работоспособна и репродуктивна възраст, свързани с липса или ограничени възможности за трудова заетост, продължаване на образованието в други градове или в чужбина и др. Това води до понижаване равнището на бъдещата раждаемост за дълъг период от време и до сериозни икономически и социални последици за развитието на общината.

Равнището на безработица в община Болярово е 15,30 %. Към 31.12.2024 г. са регистрирани общо 152 безработни лица, 5 от тях са с висше образование, 42 – със средно, 39 – с основно и 66 с начално и по-ниско образование. От общия брой регистрирани безработни лица 50 са продължително безработни, от които 38 са се самоопределили като роми. Двадесет и шест от регистрираните безработни са младежи до 29 години вкл. Постъпилите на работа безработни лица в Община Болярово през 2024 г. са 107, като с посредничеството на ДБТ Елхово, филиал Болярово, в заетост са включени общо 89 безработни лица /1 лице е започнало работа по мерки от ЗНЗ, 6 – по национални програми за заетост, 17 по схеми на П „РЧР“, 65 са били устроени на първичен пазар на свободни работни места/. Безработните лица, които сами са търсили работа и успешно са се реализирали на трудовия пазар са 18.

Мерките, които предприема Община Болярово по отношение на стимулиране на икономически неактивните граждани, както и осигуряване на заетост по различни програми, не успяват да постигнат напредък за намаляване на безработицата. Необходима е Национална политика по отношение на подпомагане на икономически изоставащите региони в страната.

ОБЩИНА ЕЛХОВО

Видно от представените данни протичащите демографски процеси на територията на община Елхово следват неблагоприятните тенденции, характерни за голяма част от страната. Демографската характеристика на общината е резултат от продължителното действие на множество фактори и влияния: икономическата ситуация в страната, ускоряване на процесите на миграция предимно на млади хора и семейства в активна трудоспособна възраст, трайно намаляване броя на родените деца. Налице е продължаващ процес на застаряване на населението.

Население на община Елхово по настоящ адрес	2022 г.	2023 г.	2024 г.
	15066	14908	14713

Източник на информация grao.bg.

Демографската характеристика на община Елхово обуславя намаляването на броя на децата и учениците в задължителна предучилищна и училищна възраст, което се отразява негативно на оптималното функциониране на училищната мрежа и води до съществуването на групи/паралелки с минимален и под минималния брой деца/ученици.

Община Елхово се стреми да създава условия и възможности за усъвършенстване на образователната система и осигуряване на качествено образование. В териториалния обхват на общината се включват 22 населени места /1 град и 21 села/, като в 5 от тях има образователни институции за предучилищно и училищно образование - 7 училища и 2 детски градини с по два филиала.

ОБЩИНА СТРАЛДЖА

Демографското състояние на община Стралджа следва тенденциите, наблюдавани в цялата страна, изразяващи се в намаляване на населението. Наблюдава се интензивна миграция, насочена предимно към големите икономически центрове на страната и чужбина. Тенденцията е напускане на общината предимно от млади хора в активна работоспособна и репродуктивна възраст.

Община Стралджа се състои от 22 населени места, от които 1 град и 21 села. Населението на община Стралджа по постоянен адрес по данни от ГРАО към 31.12.2024 г. е 11 907 жители, а населението по постоянен адрес към 31.12.2024 г. само на град Стралджа е 6 569 жители.

ОБЩИНА ТУНДЖА

Демографското състояние на територията на община Тунджа не се отличава съществено от посоката и динамиката на демографските процеси в национален мащаб. Населението по данни на НСИ към 31.12.2023 г. е 20 672, в т. ч. 10 450 жени и 10 222 мъже. Негативните демографски процеси в общината са сходни с тези в областта, в Югоизточен район като цяло и в малките населени места в страната.

Част от 44-те населени места в общината са с положителен естествен прираст, а други – с отрицателен. Четири населени места към 31.12.2023 г. са с население под 100 души - Асеново, Видинци, Драма, Дряново, а към същия период - седем са с население 1 000 и повече души по постоянен адрес - Безмер, Бояджик, Веселиново, Завой, Кукорево, Роза и Тенево. Запазва се И тенденцията към застаряване на населението.

През 2023 година община Тунджа е с най-висок механичен прираст (224 души) в област Ямбол. Неблагоприятни фактори, които влияят върху демографската ситуация са ниската раждаемост, емиграционните и имиграционните процеси протичащи в общината, свързани с липса или ограничени възможности за заетост, продължаване на образованието в други градове или чужбина и др. Процесите на трудова миграция засягат най-вече младежи и хора в трудоспособна възраст.

По данни на Дирекция „Човешки ресурси и ГРАО“ родените с постоянен адрес в община Тунджа през 2024 г. са 212 деца, спрямо 200 деца през 2023 г.

Починалите лица с постоянен адрес в общината през 2024 г. са 435, с 18 души по-малко от починалите през 2023 г.

ОБЩИНА ЯМБОЛ

Демографското състояние на община Ямбол следва същите тенденции. Наблюдава се трайно намаляване на раждаемостта. По данни на НСИ родените в община Ямбол през 2023 г. деца са със 126 по-малко. Спадът на раждаемостта се дължи на демографски, икономически и социални фактори. По-висока раждаемост се наблюдава при определени етносни групи.

Продължава интензивна емиграция, като емигрират предимно млади хора и семейства в активна репродуктивна и трудоспособна възраст, което води до понижаване равнището на бъдещата раждаемост за дълъг период от време. Емигрирането на млади и високообразовани хора води до сериозни икономически и социални последици за бъдещото развитие на областта и страната.

По данни на Дирекция „Регистрация и гражданско състояние“ в община Ямбол населението по настоящ адрес към 31.12.2023 г. е 59 755 души. Наблюдава се влошаване на възрастовата структура на населението. За това влияние оказват емиграционните процеси, предимно сред младите възрастови групи, което води до увеличаване относителния дял на възрастните сред населението.

5.2. Общи данни и характеристика на институциите в системата на предучилищното и училищното образование на територията на област Ямбол

5.2.1. Детски градини

В периода 2023/2024 година на територията на област Ямбол функционираха 19 основни детски градини, в които се обучаваха общо 3494 деца на възраст от 2 до 7 години при следното разпределение по общини:

Община	Общ брой детски градини	Общ брой деца
Болярово	1 основна	78
Елхово	2 основни	345
Стралджа	2 основни	363
Тунджа	5 основни	518
Ямбол	9 основни	2190
Общо:	19 основни	3494

През учебната 2024/2025 г. броят на основните детски градини се запазва. Включени в обучение са общо 3577 деца на възраст от 2 до 7 години. Разпределението им по общини и детски градини е следното:

Община	Общ брой детски градини	Общ брой деца
Болярово	1 основна	77
Елхово	2 основни	370
Стралджа	2 основни	364
Тунджа	5 основни	545
Ямбол	9 основни	2221
Общ брой:	19 основни	3577

На територията на **община Болярово** функционира ДГ „Здравец“ - гр. Болярово с филиали в с. Воден и с. Стефан Караджово. Към детската градина в гр. Болярово пътуват деца от селата Мамарчево, Ружица, Вълчи Извор. Към филиала в с. Воден пътуват деца от с. Ситово. Към филиала в с. Стефан Караджово пътуват деца от с. Попово и с. Оман.

При реализация на програмата за оптимизиране на мрежата от детски градини на територията на общината моделът е съобразен с основния принцип за осигуряване на равен достъп за децата от малките населени места до детска градина. С разбирането, че в детската градина стартира процесът на социализация на децата и приобщаването им към живота на местните общности, се запазиха групи за предучилищно образование в гр. Болярово, с. Воден и с. Стефан Караджово.

ДГ „Здравец“ - гр. Болярово и филиалът в с. Стефан Караджово са включени в Списъка на Защитените детски градини и защитените училища и в Списъка на Средишните детски градини и училища в Република България.

Съгласно чл. 55 от ЗПУО предучилищното образование полага основите за учене през целия живот, като осигурява физическото, познавателното, езиковото, духовно-нравственото, социалното, емоционалното и творческото развитие на децата, отчитайки значението на играта в процеса на педагогическото взаимодействие. За реализиране на дейностите е осигурен педагогически и непедагогически персонал, както следва:

Община	Педагогически персонал		Непедагогически персонал
	учители	в т.ч. други по чл. 211, ал. 2 от ЗПУО	
Болярово	9	0	10
Общ брой:	9	0	10

В **община Елхово** функционират 2 детски градини: ДГ „Невен“ в гр. Елхово с филиали в с. Гранитово и с. Лесово и ДГ „Надежда“ в гр. Елхово с филиали в с. Бояново и с. Маломирово.

Общият брой деца, обхванати в детските градини към 31.12.2024 г. е 370. Осигурен е безплатен транспорт за пътуващите деца: с училищен автобус, а малка част с друг транспорт.

Осигурен персонал		
Педагогически	Непедагогически	Общо
38	35,5	73,5

В **община Стралджа** функционират 2 детски градини: ДГ „Мати Рубенова” в гр. Стралджа с филиали в с. Зимница и с. Войника и ДГ „Здравец” в гр. Стралджа с филиали в с. Лозенец и с. Първенец.

През учебната 2024/2025 година към месец декември 2024 г. в детските градини на територията на община Стралджа, се обучават 364 деца. Осигурен е безплатен транспорт за пътуващите деца.

За реализиране на дейностите в община Стралджа е осигурен педагогически и непедагогически персонал, както следва:

- 31 -педагогически персонал;
- 37 -непедагогически персонал.

Изпълнявайки своите правомощия и отговорности общината координира изпълнението на приема и обхвата на децата, подлежащи на задължително образование, поддържането и обновяването на материално-техническата база и съдействат за развитие на способностите и интересите им.

На територията на **община Тунджа** през учебната 2023/2024 г. и учебната 2024/2025 г. предучилищно образование се осъществява в 5 детски градини, като към тях са разкрити целодневни детски групи в други 12 населени места на територията на общината, както следва:

- Детска градина „Дечка Сюлемезова“, с. Веселиново с една изнесена целодневна детска група в с. Чарган;
- Детска градина „Изворче“, с. Кабиле с изнесени целодневни групи в селата Безмер, Дражево и Хаджидимитрово;
- Детска градина „Щурче“, с. Кукорево с изнесени групи в селата Окоп и Победа;
- Детска градина „Звездица“, с. Скалица с изнесени групи в селата Ботево, Бояджик и Роза;
- Детска градина „Кольо Тенев“, с. Тенево с изнесени групи в селата Генерал Инзово, Крумово и Маломир.

През учебната 2024/2025 г. са обхванати 113 деца.

От учебната 2021/2022 година в с. Роза е разкрита нова полудневна детска група към Детска градина „Звездица“, с. Скалица. След извършени инвестиции от учебната 2022/2023 г. са осигурени условия за целодневна организация на предучилищното образование на децата в групата.

За всички деца, които са обхванати в общинските детски градини и в подготвителните групи към общинските училища в селата Завой и Веселиново е осигурена подкрепа чрез прилагане на интегрирани мерки за осигуряване на достъп до предучилищно образование (отмяна на таксите, осигурен безплатен превоз, социална подкрепа, общностна работа и др.)

През учебната 2023/2024 г. и учебната 2024/2025 г. се запазва броят на яслениите и целодневни детски групи в общинските детски градини, както и броят на полудневните групи в общинските училища в с. Веселиново и с. Завой.

През учебната 2023/2024 г. броят на децата в общинските детски градини е 518, а през учебната 2024/2025 г. техният брой е 545.

Равният достъп до ранна детска грижа и качествено предучилищно образование е гарантиран чрез 3 яслени групи към общински детски градини, 26 целодневни групи в общинските детски градини и две полудневни подготвителни групи, по една група в общинските

училища в селата Завой и Веселиново. Общо в общинската система на предучилищното образование са обхванати 589 деца.

В Списъците на средищните детски градини и училища в Република България са включени следните детски градини: Детска градина „Дечка Сюлемезова“, с. Веселиново и целодневна група „Иглика“, с. Чарган - част от Детска градина „Дечка Сюлемезова“, с. Веселиново; Целодневна детска група „Здравец“, с. Победа - част от Детска градина „Щурче“, с. Кукорево, община „Тунджа“; Детска градина „Звезда“, с. Скалица, община „Тунджа“; Детска градина „Кольо Тенев“, с. Тенево и целодневна детска група „Звънче“, с. Маломир - част от Детска градина „Кольо Тенев“, с. Тенево.

Съгласно Решение № 23 от 22 януари 2024 г. за приемане на Списък със защитените детски градини и защитените училища в Република България за учебната 2023/ 2024 година със статут на защитени са Детска градина „Звезда“, с. Скалица и целодневни детски групи в с. Бояджик - част от Детска градина „Звезда“, с. Скалица, както и Детска градина „Кольо Тенев“, с. Тенево.

В **община Ямбол** функционират 9 детски градини, като някои от тях са с повече от 1 сграда за провеждане на обучението на децата:

- ДГ „Радост“ – гр. Ямбол – 1 основна сграда;
- ДГ „Пламъче“ – гр. Ямбол – 2 основни сгради;
- ДГ „Валентина“ – гр. Ямбол – 3 основни сгради;
- ДГ „Свобода“ – гр. Ямбол – 4 основни сгради и 1 филиал;
- ДГ „Щастливо детство“ – гр. Ямбол – 2 основни сгради;
- ДГ „Слънце“ – гр. Ямбол – 2 основни сгради;
- ДГ „Пролет“ – гр. Ямбол – 2 основни сгради;
- ДГ „Червената шапчица“ – гр. Ямбол – 2 основни сгради;
- ДГ „Биляна“ – гр. Ямбол – 2 основни сгради.

През учебната 2024/2025 година в детските градини са обхванати 2190 деца /в т.ч. 203 деца в яслени групи, 1013 деца 3-4 годишни и 974 деца 5-6 годишни, разпределени в 83 групи, в т.ч. 72 групи за деца от 3 до 7 годишна възраст и 11 групи за деца от 10 м. до 3 годишна възраст. Осигурена е ресурсна обезпеченост в детските градини за нормалното протичане на образователно-възпитателния процес със 163,5 бр. педагогически специалисти и 192 бр. непедагогически персонал.

Съгласно чл. 55 от ЗПУО предучилищното образование полага основите за учене през целия живот, като осигурява физическо, познавателно, езиково, духовно-нравствено, социално, емоционално и творческо развитие на децата, отчитайки значението на играта в процеса на педагогическото взаимодействие. За реализиране на дейностите през учебната 2024/2025 г. е осигурен педагогически и непедагогически персонал.

Всички детски градини са общински и се финансират от общините. Изпълнявайки своите правомощия и отговорности, общините координират изпълнението на приема и обхвата на децата, подлежащи на задължително образование, поддържането и обновяването на материално-техническата база и съдействат за развитие на способностите и интересите им.

5.2.1.1. Характеристика на осигурената обща подкрепа за личностно развитие на децата

Предучилищното образование полага основите за учене през целия живот, като осигурява физическо, познавателно, езиково, духовно-нравствено, социално, емоционално и творческо развитие на децата, отчитайки значението на играта в процеса на педагогическото взаимодействие.

Във всички детски градини и училища с подготвителни групи на територията на петте общини, в които се обучават деца на възраст от 3 до 7 години, е осигурена обща подкрепа за личностно развитие в съответствие с чл. 178, ал. 1 от ЗПУО и разпоредбите на Наредба за приобщаващото образование.

1. Екипна работа между учителите и другите педагогически специалисти.

В съответствие с чл. 16 от наредбата за приобщаващото образование в детските градини се осъществява екипна работа между учителите и другите педагогически специалисти във връзка с обсъждане на дейностите за обща подкрепа, в които се включват децата.

Провеждат се регулярни срещи, както следва:

- за преглед и обсъждане на информация за обучението и развитието на децата;
- за определяне на конкретни дейности от общата подкрепа само за отделни деца, насочени към превенция на насилието и преодоляване на проблемното поведение;
- за определяне на конкретни дейности от общата подкрепа само за отделни деца, насочени към превенция на обучителните затруднения.

2. Допълнителни модули за деца, които не владеят български език.

Осигуряват се ежегодно във всички детски градини и училища с подготвителни групи за деца, за които българският език не е майчин или които не владеят добре български език. Във връзка с разпоредбите на чл.11, ал.1 и ал.2 от Наредба № 6/11.08.2016 г. за усвояването на българския книжовен език допълнителни модули по образователно направление български език като част от общата подкрепа се провежда чрез две допълнителни педагогически ситуации при целодневна организация или чрез една допълнителна педагогическа ситуация при полудневна организация съобразно потребностите на всяко дете, възрастта и здравословното му състояние. Условиата и редът за организиране на допълнителните модули се определят в държавния образователен стандарт за приобщаващото образование.

Допълнителни форми на педагогическо взаимодействие с деца за усвояване на българския език се провеждат и в извънучебно време, вкл. по проекти и национални програми.

През летните месеци на 2023 г. в община Тунджа по проект „Желани пространства“ - комплексен модел на интегрирани услуги за ранно детско развитие и социално включване в малките населени места“, финансиран по ОП РЧР 2014-2020, приоритетна ос 2 „Намаляване на бедността и насърчаване на социалното включване“, процедура BG05M9OP001-2.004 „Услуги за ранно детско развитие“ е реализирана образователната услуга „Допълнителна педагогическа подготовка за повишаване на училищната готовност за равен старт в училище“ (Лятно училище). Сформирани са общо 2 групи с по 15 деца в задължителна предучилищна възраст в селата Завой и Хаджидимитрово. Програмата на лятното училище е осъществена в рамките на 4 часа дневно с помощта на педагог и медиатор. С децата са проведени интерактивни ролеви занимания с образователни елементи и игри, както и др. ситуации, чрез които да се съхранят и доразвият придобитите знания и социални умения, усвоени през учебното време в предучилищните групи, преди да постъпят в първи клас. В проектната дейност за периода от 2016 година до 2023 г. включително, са включени общо 210 деца.

По проект BG05M2OP001-5.001-0001 „Равен достъп до училищно образование в условията на кризи“ за периода м. септември - м. ноември 2023 г. в детските градини са сформирани 14 групи, като в тях са обхванати 78 деца в предучилищна възраст.

През 2024 г. общинските детски градини и училищата с подготвителни групи са заявили участие в проект BG05SFPR001-1.003-0001 „Силен старт“, Процедура: BG05SFPR001-1.003 „Обща и допълнителна подкрепа за личностно развитие в предучилищното образование“ с конкретен бенефициент Министерство на образованието и науката (МОН). По проекта се предвижда Дейност 4. „Обща подкрепа за личностно развитие за достъп и трайно приобщаване на деца в предучилищното образование“, която е насочена към превенция на обучителните затруднения и повишаване на мотивацията за учене с цел намаляване на отпаднали от образование деца и разгръщане на потенциала им за по-успешна социална реализация. Дейността включва допълнителното обучение по български език за деца от уязвими групи: за които българският език не е майчин, които имат обучителни затруднения и които са отсъствали дълго от детска градина/училище. В модули за допълнително обучение по проекта са включени 5 деца от подготвителната група в НУ „Васил Левски“, с. Завой и 5 деца от подготвителната група в ОУ „Св. св. Кирил и Методий“, с. Веселиново.

3. Занимания по интереси.

В съответствие с чл. 20 от наредбата за приобщаващото образование децата се включват в разнообразни занимания по интереси. Във всички детски градини се организират и провеждат дейности за стимулиране развитието на личностни качества, социални и творчески умения и изяви на способностите в областта на науките, технологиите, изкуствата, спорта, глобалното, гражданското, здравното и интеркултурното образование, образованието за устойчиво развитие, както и за придобиване на умения за лидерство. Над 70 % от децата са включени в дейности, свързани с образователни, творчески, възпитателни, спортни, спортно-туристически участия и изяви по проекти, програми и др. на общинско, национално и международно равнище.

4. Грижа за здравето.

В съответствие с чл. 23 от наредбата за приобщаващото образование във всички детски градини са създадени условия за достъп на децата до медицинско обслужване и програми за здравно образование и за здравословен начин на живот. През учебната 2024/2025 г. функционират общо 33 здравни кабинета.

В **община Болярово** е разкрит здравен кабинет в ДГ „Здравец“ – гр. Болярово, обзаведен с медицински мебели и инструменти, осигурени са медикаменти и превързочни материали. Грижа за здравето в детските градини на територията на общината се осъществява от 1 медицински специалист, който по график посещава детските заведения в общината, както и от общопрактикуващите лекари по населени места.

В детските градини на територията на **община Елхово** за здравето на децата се грижи 1 медицински специалист, който по определен график посещава детските заведения. В двете градини е осигурена медицинска сестра, както и медицински сестри в детската ясла. Грижа за здравето на децата осигуряват и общопрактикуващите лекари по населени места.

В детските градини в **гр. Стралджа** са обособени здравни кабинети, оборудвани съгласно изискванията за здравните кабинети в детските заведения и училищата. С медицински кабинет разполагат и групите в с. Зимница и с. Войника. За здравето на децата се грижат двама медицински специалисти, които по график посещават детските заведения в общината. Грижа за здравето на децата осигуряват и общопрактикуващите лекари по населени места.

На територията на **община Тунджа** в 12 детски градини има разкрити здравни кабинети. Грижа за здравето на децата се осигурява от медицински специалисти, които по определен график посещават детските заведения в общината, както и от общопрактикуващите лекари по населени места.

Във всички детски градини на територията на **община Ямбол** има осигурени здравни кабинети. За здравето на децата се грижат двама лекари – училищно и детско здравеопазване и 30 медицински специалисти. Грижа за здравето на децата се осигурява и от личните лекари.

Всички детски градини имат утвърдена програма, свързана със здравно образование, здравословно хранене, първа долекарска помощ и др. През учебната година се провеждат дейности, свързани с грижа за здравето на децата: изготвени информационни табла и хигиенни правила на всяка група; медицински прегледи; здравни беседи; спортни състезания и игри на открито; открити практики в ПГ; участие в занимания по интереси и др.

В част от дейностите се включват и родители: в родителски лектории на здравни теми; в открити практики в ПГ; в спортни състезания; в здравни консултации и др.

5. Поощряване с морални и материални награди.

В съответствие с чл. 25 от наредбата за приобщаващото образование децата се поощряват с морални и с материални награди за високи постижения в образователната дейност, в заниманията по интереси и за приноса им към развитието на институционалната общност при:

- постигнати изключителни успехи в учебната дейност и за върхови постижения в конкретни предметни области;
- класиране на призови места и получаване на отличия за значими постижения в състезания, конкурси, фестивали и други форуми за изява на способностите в областта на науките, технологиите, изкуствата и спорта;

- при участие в дейности и значими прояви за приобщаване на децата към непреходните национално значими идеали и ценности.

През учебната 2024/2025 г. поощрени с награди по реда на чл. 54-55 от наредбата са общо **371** деца в **16** детски градини.

6. Дейности по превенция на насилието и преодоляване на проблемното поведение.

Детските градини осъществяват дейности по превенция на тормоза и насилието, както и дейности за мотивация и преодоляване на проблемното поведение, които са израз на общата воля и на координираните усилия на всички участници в образователния процес.

Видовете и съдържанието на дейностите се разработват самостоятелно на ниво детска градина и включват: изготвяне на правила за поведението на децата; разглеждане на теми от глобалното, гражданското, здравното и интеркултурното образование; партньорство с родителите.

Видовете и съдържанието на дейностите по мотивация и преодоляване на проблемното поведение се определят от детската градина и включват:

- консултиране на детето с психолог;
- насочване на детето към занимания, съобразени с неговите потребности;
- други дейности, определени с правилника за дейността на институцията.

За ограничаване на риска от отпадане от образователната система на деца в задължителна предучилищна възраст се създават условия за ангажиране на свободното време, включването в групи за допълнителна подготовка и работа със семейството за развиване на мотивацията за образование.

Във всички детски градини на територията на областта се полагат усилия за създаване на сигурна образователна среда за децата. Осъществяват се дейности по превенция на тормоза и насилието въз основа на утвърдения със заповед № РД 09-5906/28.12.2017 г. на министъра на образованието и науката Механизъм за противодействие на тормоза и насилието в институциите в системата на предучилищното и училищното образование и на алгоритъма за неговото прилагане. Проведени са дейности за превенция на насилието и преодоляване на проблемното поведение с общо 129 деца.

7. Ранно оценяване на потребностите и превенция на обучителните затруднения.

Ранното оценяване на потребностите от подкрепа за личностно развитие се извършва на децата на възраст от 3 години до 3 години и 6 месеца при постъпването им в детската градина. Оценяването се извършва чрез скрининг тест за определяне на риск от възникване на обучителни затруднения. Провежда се индивидуално за всяко дете с писмено съгласие на родителя след информирането му за начина на провеждане. Резултатите се използват единствено за определяне на дейности за подкрепа за личностно развитие на детето и достъп до тях имат само учителите в групата и педагогическите специалисти, които са извършили оценяването и/или работят с детето, както и неговите родители.

На децата на възраст 5 и 6 години в подготвителни групи в детските градини и училищата, на които не е извършено ранно оценяване на 3 години – 3 години и 6 месеца, се извършва оценка на риска от обучителни затруднения.

Ранното оценяване определя необходимостта от допълнителни модули за деца, невладеещи български език, както и осигуряване на допълнителна подкрепа при наличие на рискови фактори в средата, хронични заболявания, затруднения и нарушения в развитието, както при наличие на изявени силни страни в областта на изкуствата и спорта.

В съответствие с разпоредбите на Наредба за приобщаващото образование в детските градини е извършено ранно оценяване на развитието на децата и са предприети мерки за превенция на обучителните затруднения, както следва:

Ранно оценяване на развитието и на риска от обучителни затруднения: • на деца на възраст от 3 г. до 3г. и 6 м. чрез скрининг-тест			
Общ брой оценени деца	Брой регистрирани деца с нарушения в развитието и в риск от обучителни затруднения	Брой деца с осигурена обща подкрепа от логопед	Брой деца с осигурена обща подкрепа от психолог
199	32	11	11
Ранно оценяване на риска от обучителни затруднения: • на деца на възраст 5 и 6 години в подготвителни групи			
Общ брой оценени деца	Брой регистрирани деца с обучителни затруднения	Брой деца с осигурена обща подкрепа от логопед	Брой деца с осигурена обща подкрепа от психолог
768	125	118	41

Определяне на необходимост от допълнителни модули за децата, които не владеят български език		
Общ брой оценени деца	Брой регистрирани деца, които не владеят добре български език	Брой деца, включени в обучение чрез допълнителен модул за овладяване на български език
864	524	524

Определяне на необходимост от извършване на оценка от екип за подкрепа за личностно развитие на индивидуалните потребности за предоставяне на допълнителна подкрепа на детето				
Общ брой оценени деца	Брой оценени деца със затруднения в развитието /физическо, познавателно, езиково, социално, сензорно, емоционално, творческо/	Брой оценени деца, при които има наличие на рискови фактори и обстоятелства в средата	Брой оценени деца с наличие на хронично заболяване	Брой оценени деца с изявени силни страни в областта на изкуствата и спорта
335	94	94	2	4

8. Логопедична работа.

Логопедичната работа като част от дейностите за целите на превенцията на обучителните трудности е затруднена поради липсата на специалисти логопеди в областта и оборудвани съгласно изискванията логопедични кабинети. Логопедична диагностика и превенция на комуникативните нарушения се извършва в част от детските градини. В периода 2023/2024 година са обследвани 1402 деца. Регистрирани с езиково говорни и комуникативни нарушения са 347 деца. Логопедичен кабинет посещават 151 деца. В края на учебната година: изписани с коригирана реч са 31; с подобрение – 82; без подобрение – 7. Най-голям е броят на децата с нарушения на артикулацията и с комуникативни нарушения при интелектуална недостатъчност.

5.2.1.2. Характеристика на осигурената допълнителна подкрепа за личностно развитие /за деца със специални образователни потребности, с хронични заболявания, в риск и с изявени дарби/

В съответствие с чл. 187, ал. 1 от ЗПУО в периода 2023/2024 година в детските градини е осигурена допълнителна подкрепа за личностно развитие на децата, както следва.

Брой детски градини	Общ брой деца със СОП	Вид на осигурената допълнителна подкрепа по чл. 187, ал. 1 от ЗПУО				
		Брой деца с подкрепа по т. 1	Брой деца с подкрепа по т. 2	Брой деца с подкрепа по т. 3	Брой деца с подкрепа по т. 4	Брой деца с подкрепа по т. 5
16	95	0	95	95	0	95

Брой детски градини	Общ брой деца с хронични заболявания	Вид на осигурената допълнителна подкрепа по чл. 187, ал. 1 от ЗПУО				
		Брой деца с подкрепа по т. 1	Брой деца с подкрепа по т. 2	Брой деца с подкрепа по т. 3	Брой деца с подкрепа по т. 4	Брой деца с подкрепа по т. 5
1	2	0	0	0	0	0

Брой детски градини	Общ брой деца в риск	Вид на осигурената допълнителна подкрепа по чл. 187, ал. 1 от ЗПУО				
		Брой деца с подкрепа по т. 1	Брой деца с подкрепа по т. 2	Брой деца с подкрепа по т. 3	Брой деца с подкрепа по т. 4	Брой деца с подкрепа по т. 5
3	13	0	0	0	0	0

Брой детски градини	Общ брой деца с изявени дарби	Вид на осигурената допълнителна подкрепа по чл. 187, ал. 1 от ЗПУО				
		Брой деца с подкрепа по т. 1	Брой деца с подкрепа по т. 2	Брой деца с подкрепа по т. 3	Брой деца с подкрепа по т. 4	Брой деца с подкрепа по т. 5
2	4	0	0	0	0	0

Съгласно разпоредбите на чл. 188 от ЗПУО в детските градини, в които се обучават деца, нуждаещи се от допълнителна подкрепа, със заповед на директорите са определени екипи за подкрепа за личностно развитие. Екипите включват в състава си учители, педагогически специалисти, медицинско лице, представители на социални и други институции.

Деца с различни видове увреждания имат специфични потребности в обучението си. В съответствие с разпоредбите на ЗПУО е извършена оценка на индивидуалните им потребности и от директорите са определени екипи за подкрепа за личностното им развитие. За всяко дете е изготвен план за подкрепа.

Най-висок е процентът на децата с умствена изостаналост и специфични разстройства на училищните умения. Нараства броят на децата с генерализирани разстройства в развитието /аутизъм/ и различни синдроми. Голяма част от децата са със съпътстващи диагнози от езиково-говорни, емоционални и/или поведенчески нарушения.

Работа с дете по конкретен случай към момента не е регистрирана.

Психо-социална рехабилитация, рехабилитация на комуникативните нарушения и рехабилитация при физически увреждания се осигурява за всички регистрирани деца със специални образователни потребности, в зависимост от потребностите им. Липсват специалисти за рехабилитация на слуха и говора /към РЦПППО – Ямбол има назначен 1 специалист/ и зрителна рехабилитация.

Достъпна архитектурна среда е осигурена частично в следните детски градини на територията на областта:

- ДГ „Биляна” – гр. Ямбол – подходна рампа;
- ДГ „Радост“ – гр. Ямбол - подходна рампа при входа;
- ДГ „Пламъче” – гр. Ямбол - подходна рампа при входа;
- ДГ „Свобода“ – гр. Ямбол – в двете сгради има подходна рампа;
- ДГ „Червената шапчица” – гр. Ямбол – подходна рампа и санитарно-хигиенно помещение;
- ДГ „Здравец” – гр. Стралджа - подходна рампа и ръкохватки;
- ДГ „Роза” – с. Роза - при входа има възможност за достъп в сградата, изградено е санитарно-хигиенно помещение;
- ДГ „Изворче” – с. Кабиле – монтирана е външна хидравлична платформа;
- ДГ „К. Тенев” – с. Тенево – подходна рампа, парапет за деца с увреждания.

Достъпност на информацията и комуникацията е осигурена във всички детски градини.

- По достъпен начин на децата се предоставя информация за техните права и задължения, предлаганите дейности и програми за обучение.
- Осигурени са учебни комплекти.
- Разумни улеснения се осигуряват в зависимост от индивидуалните потребности на децата.
- Учителите и ресурсните специалисти използват в работата си съвременни методи за работа, дидактически материали, учебни пособия, образователен софтуер и игри, съобразени с възрастовите особености и обективното състояние на децата със СОП: методика «Ремелка», игри от системата за учене чрез игра В – PES, алтернативна система за комуникация – P.C.K.S., система за аудио-визуална стимулация и стимулационни очила, дъски за вгнездяване и сортиране, игри за развитие на паметта и мисленето, общата и фина моторика, някои от ниско технологичните помощни материали – лесни ножици, държачи, ограничители за четене и писане, говорящи химикали, карти за работа на логопедите, конструктори, детски книжки и др.
- Всички детски градини разполагат с компютри и достъп до интернет.
- Учебните помагала, дидактичните материали, техническите средства и образователните игри се осигуряват на база оценка на потребностите на децата и заявка на педагогическите специалисти.

Достъпът на децата до учебни програми и учебно съдържание е гарантиран чрез адаптиране на информацията съобразно индивидуалните им потребности, осигуряване на терапевтична подкрепа и рехабилитация, консултиране и подкрепа на родителите и учителите за прилагане на техники и стратегии за обучение и осигуряване на подходящи обучителни материали.

Обучение по специалните учебни предмети за деца със сензорни увреждания в детските градини не се предоставя.

Ресурсно подпомагане е осигурено за всички оценени деца със специални образователни потребности и се осъществява на територията на детската градина, която посещават, от ресурсни учители, психолози, логопеди и други специалисти, съвместно с учителите.

През учебната 2024/2025 година на територията на областта са регистрирани 96 деца със специални образователни потребности.

Броят на специалистите за осигуряване на подкрепа за личностно развитие на децата */ресурсен учител, логопед, психолог, рехабилитатор на слуха и говора и др./*, назначени на щат в детските градини, продължава да е недостатъчен. В периода 2023/2024 г. в няколко детски градини специалисти бяха назначени по проект „Активно приобщаване в системата на предучилищното образование” и в 2 детски градини по проект „Подкрепа за приобщаващо образование“.

В преобладаващата част ресурсното подпомагане се осигурява от специалисти на РЦПППО-Ямбол, твърде малко на брой, поради което е невъзможно да се осигури за всяко дете необходимия брой часове за подкрепа.

5.2.2. Училища

В периода 2023/2024 г. на територията на област Ямбол функционираха 43 училища. Към м. декември 2024 г. броят на училищата се запазва, като за учебната 2024/2025 г. броят на записаните за обучение в училищата е 12 164. Броят на записаните в училищата е намалял с 231 ученици.

Община Болярово

През учебната 2023/2024 година на територията на община Болярово функционират 2 училища, които са включени в Списъка на защитените училища и в Списъка на средишните училища в Република България, в които се обучават общо 231 ученици:

Разпределението им по училища и етапи на образование е следното:

Населено място	Наименование	Вид /държавно,	Вид подготовка	Етап/степен на образование	Общ брой	Брой деца в подгот	Брой уч-ци	Брой уч-ци в прогим	Брой уч-ци в гимна
----------------	--------------	-----------------------	----------------	----------------------------	----------	--------------------	------------	---------------------	--------------------

		общинско, частно, духовно/	/специализирано, неспециализирано/	/начално, основно, профилирана гимназия, професионална гимназия, обединено, средно/	деца/ ученици /в дневна формана обучение/	вместимост на група – 5 и 6г.	в начален етап	називен етап	знамен етап
Община Болярово									
Болярово	СУ „Д-р Петър Берон”	общинско	Неспециализирано	средно	182	0	62	42	78
Стефан Караджово	ОУ „Стефан Караджа”	общинско	Неспециализирано	основно	49	0	29	20	0
ОБЩО:					231	0	91	62	78

Осигурена е целодневна организация на учебния ден за ученици от 1 до 7 клас. Профилирано и професионално обучение се осъществява в СУ „Д-р.П.Берон“ – гр. Болярово от учебната 2022/2023 г. Сформирана е паралелка „Производство на кулинарни изделия и напитки“, професия „Готвач“. Със средства на Община Болярово е ремонтиран и оборудван кабинет за практическо обучение по специалността. Материално-техническата база отговаря напълно на изискванията на Държавния образователен стандарт за професията. Обучението е обезпечено с педагогически специалист.

За реализиране на дейностите в училищата, свързани с обучението, възпитанието и социализацията, както и с подкрепата за личностно развитие на децата и учениците, е осигурен педагогически и непедагогически персонал, както следва:

Община	Педагогически персонал		Непедагогически персонал
	учители	в т.ч. други по чл. 211, ал. 2 от ЗПУО	
Болярово	21	0	8,5
Стефан Караджово	8	0	5
Общ брой:	29	0	13,5

И в двете училища има назначени образователни медиатори.

Община Елхово

На територията на община Елхово функционират 4 основни училища, 1 профилирана гимназия и 2 професионални гимназии.

Община Елхово	Бр. училища		Бр. паралелки	Брой ученици					Брой персонал 2024/2025 уч. г.		
				2020/2021 уч. г.	2021/2022 уч. г.	2022/2023 уч. г.	2023/2024 уч. г.	2024/2025 уч. г.	Педагогически	Непедагогически	Общо персонал
	2023/2024 уч. г.	2024/2025 уч. г.	2024/2025 уч. г.								
Община Елхово	7	7	67	1410	1411	1347	1340	1339	146	59	205

През учебната 2024/2025 г. в училищата на територията на община Елхово се обучават 1339 деца и ученици, като в 1 училище учениците са в слети и маломерни паралелки. Видно от

таблицата по – горе е, че с всяка година броят на децата намалява. Тенденцията на застаряващото население и миграцията на младите хора към областните градове и най – вече в чужбина не се отразява благоприятно за община Елхово.

В ПГМСС „Ернесто Че Гевара“ - с. Бояново и ОУ „Св. Паисий Хилендарски“ - с. Бояново се обучават и ученици в самостоятелна форма на обучение, като броят им е, както следва:

- за 2023/2024 – 41;
- за 2024/2025 – 51.

Всички училища в община Елхово са на делегиран бюджет и участват в изпълнение на дейности по Национални и оперативни програми и проекти, като: Проект „Подкрепа за успех“; Проект „Равен достъп на образованието в условията на кризи“; Проект „Успех за теб“; Проект за предоставяне на средства по ПМС № 46/19.03.2020 г.; Проект „Училищна STEM среда“; Проект „Ученически практики“; Проект „Модернизиране на професионалното образование и обучение“; Проект „Подкрепа за успех“; НП „Ученически олимпиади и състезания“; НП „Информационни и комуникационни технологии в училище“; НП „Без свободен час“; НП „Заедно в изкуствата и спорта“; НП „Оптимизиране на вътрешната структура на персонала“; НП „Иновации в действие“; НП „Ученически олимпиади и състезания“; Схеми „Училищно мляко“ и „Училищен плод“ и др.

Община Стралджа

Към месец декември 2024 г. на територията на община Стралджа функционират 4 училища, от които 1 средно и 3 основни училища. В тях се обучават общо 961 ученици от 1 до 12 клас.

Съгласно чл. 75 от ЗПУО училищната подготовка е съвкупност от компетентности – знания, умения и отношения, необходими за успешно преминаване на ученика в следващ клас, етап или степен на образование и свързани с постигане на целите на училищното образование. Според съдържанието си тя е общообразователна, разширена, профилирана, професионална и допълнителна. Придобива се чрез обучение по учебни предмети или модули, както и чрез обучение или дейности в други форми.

За реализиране на дейностите в училищата, свързани с обучението, възпитанието и социализацията, както и с подкрепата за личностно развитие на децата и учениците е осигурен педагогически и непедагогически персонал, както следва:

- 99 - педагогически персонал;
- 46 - непедагогически персонал.

Община Тунджа

Мрежата от училища на територията на общината осигурява достъп до начално, основно и средно професионално образование. Включва 2 начални училища, 6 основни училища, 1 обединено училище и 1 средно училище:

- НУ "Васил Левски", с. Завой;
- НУ "Св. Климент Охридски", с. Крумово;
- ОУ "Христо Ботев", с. Ботево";
- ОУ "Св. Св. Кирил и Методий", с. Бояджик;
- ОУ "Св. Св. Кирил и Методий", с. Веселиново;
- ОУ "Св. Св. Кирил и Методий", с. Дражево;
- ОУ "Христо Ботев", с. Кукорево;
- ОУ "Св. Паисий Хилендарски", с. Роза;
- ОБУ „Васил Левски“, с. Тенево ;
- СУ „Св. Паисий Хилендарски", с. Скалица.

В Списъците на средишните детски градини и училища в Република България са включени следните училища: Основно училище „Св. св. Кирил и Методий“, с. Бояджик; Основно училище „Св. св. Кирил и Методий“, с. Веселиново; Основно училище „Св. св. Кирил и Методий“, с. Дражево; Основно училище „Христо Ботев“, с. Кукорево; Основно училище „Св. Паисий Хилендарски“, с. Роза; Средно училище „Св. Паисий Хилендарски“, с. Скалица; Обединено училище „Васил Левски“, с. Тенево.

Съгласно Решение № 23 от 22 януари 2024 г. за приемане на Списък със защитените детски градини и защитените училища в Република България за учебната 2023/ 2024 година със статут на защитени са Основно училище „Св. Св. Кирил и Методий“, с. Бояджик и Средно училище „Св. Паисий Хилендарски“, с. Скалица.

Средно училище „Св. Паисий Хилендарски“, с. Скалица е включено и в Списъците на иновативните училища в Република България за учебните 2022/2023 г. и 2023/2024 година. През 2024 г. завърши седмият випуск дванадесетокласници по специалността „Лозаровинарство“.

През учебната 2023/2024 година в Обединено училище „Васил Левски“, с. Тенево, успешно е реализиран прием на ученици в една професионална паралелка в 8 клас със срок на обучение 3 години - специалност „Производство на хляб и хлебни изделия“. През учебната 2024/2025 година успешно е реализиран прием на ученици в една професионална паралелка в 8 клас със срок на обучение 3 години по две специалности: специалност „Шлосерство“ (521110 Шлосер, 5211101 Шлосерство - 1 СПК) и специалност „Производство на хляб и хлебни изделия“ (541030 хлебар - сладкар, 5410301 Производство на хляб и хлебни изделия - 2 СПК), включена в актуализиран Списък със специалности от професии, по които е налице очакван недостиг от специалисти на пазара на труда за учебната 2024/2025 година.

В сътрудничество с екипите на общинските училища се насърчава ученето и реинтегрирането в образователната система и на лица, навършили 16 години, и възрастни без начално и основно образование от уязвими групи, вкл. роми, чрез самостоятелна форма на обучение. През учебната 2023/2024 г. самостоятелна форма на обучение е организирана за общо 158 лица в три общински училища – ОУ „Христо Ботев“, с. Ботево, ОУ „Христо Ботев“, с. Кукорево и Обединено училище „Васил Левски“, с. Тенево.

През учебната 2024/2025 г. самостоятелна форма на обучение е организирана за общо 171 лица, навършили 16 години, в три общински училища – ОУ „Христо Ботев“, с. Ботево, ОУ „Христо Ботев“, с. Кукорево и Обединено училище „Васил Левски“, с. Тенево.

Функционирането на средищни и защитени детски градини и училища в общинската образователна инфраструктура е ключово от гледна точка на социалната интеграция и приобщаващото образование на децата и учениците, които живеят в малките населени места на територията на общината. Защитените образователни институции получават допълнително финансиране.

Брой на учениците в дневна форма на обучение	01.01.2023 г.	01.01.2024 г.	01.01.2025 г.
Ученици 1- 4 клас	472	475	511
Ученици 5- 7 клас	333	340	350
Общо ученици от 1 - 7 клас	805	816	861
Ученици в 8 -12 клас	109	100	97
Общ брой на ученици от 1 до 12 клас	914	916	958

В десетте общински училища са осигурени условия и се осъществява целодневна организация на учебните занимания, която включва: образователна подготовка, самоподготовка, отдых, занимания по интереси, здравословно безплатно обедно хранене. През последните две учебни години делът на учениците, обхванати в групите за целодневна организация на обучение, е около 86%.

Данни за броя на групите за целодневна организация на обучение и броя на учениците, включени в целодневна организация на учебния ден.	Брой групи за целодневна организация на обучение	Брой на учениците, включени в групите за целодневна организация на обучение
2022/2023 г.	32	720
2023/2024 г.	33	756
2024/2025 г.	35	745

Във връзка с целодневната организация на обучение Община Тунджа осигурява съфинансиране от общинския бюджет за предоставяне на топъл обяд на ученици от Начално училище „Васил Левски“, с. Завой и от Начално училище „Св. Климент Охридски“, с. Крумово

по проект, който реализира в партньорство с Областния съвет на Български червен кръст повече от 15 години. През зимните месеци на учебната 2023/2024 г. в дейностите по проекта са обхванати общо 94 ученици, а през учебната 2024/2025 година – общо 83 ученици от двете училища. Осигуреното съфинансиране по проекта през бюджетната 2024 г. е в размер на 14 613.60 лв.

В рамките на целодневната организация се осигурява подкрепа за личностно развитие на всяко дете в съответствие с неговите потребности и чрез занимания по интереси.

Община Ямбол

Град Ямбол е с добре разгъната образователна мрежа, която гарантира равнопоставен достъп до образование на всяко дете, независимо от неговата социална или етническа принадлежност. Представени са всички образователни степени и във всяка една от тях има образователни институции с традиции за качествено образование.

- **Начални /1-4 клас/** - НУ „Св. Св. Кирил и Методий“ и НУ „Проф. П. Нойков“;
- **Основни /1-7 клас/** - ОУ „П. Р. Славейков“, ОУ „Любен Каравелов“, ОБУ „Д-р Петър Берон“, ОУ „Йордан Йовков“, ОУ „Николай Петрини“ и ОУ „Христо Смирненски“;
- **Профилирани гимназии:** ПГ „Васил Левски“, ПМГ „Ат. Радев“ и ЕГ „В. Карагьозов“;
- **Професионални гимназии:** ПГЗ „Хр. Ботев“, ПГТ „Алеко Константинов“, ГСАГД „К.Фичето“, ПГИ „Г.С. Раковски“, ПТГ „Ив. Райнов“, ПГЛПЕХТ, ППСТТ „Н.Й.Вапцаров“;
- **Средни училища /1-12 клас/** - СУ „Св. Климент Охридски“;
- **Специализирани училища /5-12 клас/:** Спортно училище „Пиер дьо Кубертен“.

Общи данни:

Наименование	Общ брой деца/ученици	Брой деца в подготвител на група – 5 и 6г.	Брой ученици в начален етап	Брой ученици в прогимназиален етап	Брой ученици в гимназиален етап
НУ „Проф. П. Нойков“	201	12	189	0	0
НУ „Св. Св. Кирил и Методий“	318	30	288	0	0
ОУ „П.Р.Славейков“	677	0	384	293	0
ОУ „Любен Каравелов“	843	0	511	332	0
ОУ „Н. Петрини“	900	29	391	480	0
ОУ „Христо Смирненски“	97	0	46	51	0
ОБУ „Д-р П. Берон“	872	81	355	278	158
ОУ „Й. Йовков“	709	128	344	237	0
СУ „Пиер дьо Кубертен“	148	0	0	41	107
СУ „Св. Климент Охридски“	552	19	220	198	115
Природо - математическа гимназия „Атанас Радев“	643	0	0	157	486
Профилирана гимназия „Васил Левски“	495	0	0	0	495
Езикова гимназия „В. Карагьозов“	350	0	0	0	350
ПГ по земеделие „Христо Ботев“	233	0	0	0	233
ПГТ „Алеко Константинов“	198	0	0	0	198

ПГЛПЕХТ	256	0	0	0	256
ПГ по ПСТТТ	422	0	0	0	252
Гимназия по строителство, архитектура, геодезия и дизайн „Кольо Фичето”	480	0	0	0	480
ПГИ „Г.С.Раковски“	151	0	0	0	151
ПТГ „Иван Райнов“	300	0	0	0	300
	8675	299	2728	2067	3581

За реализиране на дейностите, свързани с обучението, възпитанието и социализацията, както и с подкрепата за личностно развитие на децата и учениците, е осигурен педагогически и непедagogически персонал, както следва:

Педагогически персонал /учители, възпитатели, ресурсен учител, логопед, психолог, други/	Непедагогически персонал
787	228,5

В училищата се осигурява целодневна организация на учебния ден за ученици от първи до седми клас.

5.2.2.1. Характеристика на осигурената обща подкрепа за личностно развитие на децата и учениците

В периода 2023/2024 година във всички училища на територията на петте общини е осигурена обща подкрепа за личностно развитие в съответствие с чл. 178, ал. 1 от ЗПУО и разпоредбите на Наредба за приобщаващото образование.

1. Екипна работа между учителите и другите педагогически специалисти:

Съгласно представената от директорите на училищата информация, във всички училища се осъществява екипна работа между учителите и другите педагогически специалисти в съответствие с разпоредбите на чл. 16 от Наредба за приобщаващото образование. Проведени са регулярни срещи:

- за преглед и обсъждане на информация за обучението и развитието на дете/ученик;
- за определяне на конкретни дейности от общата подкрепа само за отделни деца/ученици, насочени към превенция на насилието и преодоляване на проблемното поведение;
- за определяне на конкретни дейности от общата подкрепа само за отделни деца/ученици, насочени към превенция на обучителните затруднения.

2. Допълнително обучение по учебни предмети.

В съответствие с чл. 17 от наредбата за учениците са определени потребностите от допълнително обучение по учебни предмети, както следва:

- за ученици със системни пропуски по даден учебен предмет с определена потребност от допълнително обучение;
- за ученици с напредък по даден учебен предмет с определена потребност от допълнително обучение;
- за ученици със СОП с определена потребност от допълнително обучение;
- за ученици с изяви дарби с определена потребност от допълнително обучение;

Допълнително обучение по учебни предмети се провежда с ученици в учебни дни извън часовете по учебен план, както и по време на лятната ваканция.

От 2024 г. стартираха дейности по проект „Успех за теб“ и в 41 училища допълнително работиха групи с ученици за допълнително обучение по различни учебни предмети за превенция на обучителните затруднения, както и с ученици с изяви дарби.

3. Допълнително консултиране по учебни предмети.

В съответствие с чл. 18 от наредбата в училищата се провежда консултиране на учениците по учебни предмети, извън редовните учебни часове. Осъществява се по утвърден от директора на училището график, в който е определено приемно време и място на всеки учител. Всички родители са уведомени относно възможностите за допълнително консултиране на децата им.

4. Кариерно ориентиране на учениците.

Във всички основни, средни, обединени, профилирани и професионални училища на територията на областта се провеждат дейности за информиране, диагностика, консултиране, посредничество и проследяване с оглед подпомагане на учениците в техния самостоятелен и осъзнат избор на образование и/или професия и осъществяване на връзка между училището и пазара на труда. Предоставени са за учениците филми на различни теми с цел запознаване с различни професии, възможностите за кариера и житейска реализация и др. Проведени са съвместни инициативи с Център за кариерно ориентиране – Ямбол, беседи в часа на класа с ученици, които завършват седми и осми клас, проведена анкета с учениците с цел проучване на нагласите за усвояване на професия, срещи между ученици и представители на бизнеса и управлението по райони. Учениците от професионалните гимназии провеждат производствена практика в реална работна среда. Проведени са срещи с представители на висши училища и Агенция по заетостта. Извършена е оценка и насочване от Регионалния екип към РЦПППО на учениците със СОП, които завършват седми клас, за профилирано или професионално обучение. Проведени са срещи с изяви в различни области специалисти от страната.

5. Занимания по интереси.

В съответствие с чл. 20 от наредбата за децата и учениците в училищата се организират занимания за развитие на способностите и компетентностите, за изява на дарбите им в областта на науките, технологиите, изкуствата, спорта, глобалното, гражданското и здравното образование. Част от дейностите се осъществяваха по проекти и национални програми.

Изяви през 2023/2024 г. от НАКИД и НСК:

Изяви по	Брой изяви	Брой участвали училища/ЦПЛР	Брой участвали ученици
Национален календар за изяви по интереси на децата и учениците	116	22	693
Национален спортен календар	142	20	1122

6. Библиотечно-информационно обслужване

В съответствие с чл. 22 от наредбата в 33 училища функционира библиотека, която гарантира достъп до информация на учениците от различни източници в библиотечния фонд. Библиотекар, назначен на щат, има в 7 училища.

Училищата разполагат с компютърни зали и интернет. За учениците е осигурен достъп до различни документални източници в библиотечния фонд и в глобалната мрежа с цел изграждане на навици за четене и компетентности за търсене и ползване на информация.

7. Грижа за здравето

В съответствие с чл. 23 от наредбата училищата осигуряват здравна грижа от медицински специалист за всички деца и ученици. Четиридесет и едно училища разполагат с оборудван съгласно изискванията на МЗ медицински кабинет. Здравна грижа се осигурява от медицински лица, назначени на щат или обслужващи районите по график, както и от общопрактикуващите лекари по населени места.

Дейности, свързани с осигуряване на грижа за здравето и повишаване здравната култура на децата и учениците, са заложили в годишните планове за дейността на училищата и се осъществяват чрез учебното съдържание, здравни беседи в часа на класа, дейности на клуба към БМЧК и др.

- Проведени са здравни беседи и дискусии по различни здравни теми в часа на класа
- Участие на училищни отбори в състезание по първа долекарска помощ
- Изложба от рисунки на тема „Здравословно хранене”
- Лекции с представители на БМЧК
- Лекции от медицинско лице за повишаване здравната култура на учениците, по темите „Вредата от алкохола, тютюнопушенето и наркотиците“, „Сексуално възпитание на подрастващите“, здравословен начин на живот, мерки за намаляване на водния травматизъм и др.
- Проведени информационни срещи на ученици и родители със здравен медиатор в училищата, в които се обучават ученици от етнически малцинства и др.

Здравното и екологично възпитание са залегнали и в годишните тематични разпределения на педагогическите специалисти, преподаващи предметите Биология и здравно образование, Химия и опазване на околната среда, Физика и астрономия.

Гарантиран е достъпът на децата и учениците до медицинско обслужване и програми за здравно образование и здравословен начин на живот.

8. Осигуряване на общежитие

В съответствие с чл. 24 от наредбата за приобщаващото образование в периода 2023/2024 година **4** училища на територията на областта осигуряват общежитие за общо **228** ученици. За планиране, организиране и ръководство на самоподготовката, дейностите по интереси, както и за дейностите по време на престоя на учениците в общежитието са осигурени общо **10** възпитатели.

Училищата разполагат с много добра материална база. Осигурени са условия за настаняване и нощуване на учениците, организиране и провеждане на самоподготовката, организиране и провеждане на занимания по интереси и работа с родителите.

9. Поощряване с морални и материални награди

В съответствие с чл. 178, ал. 1, т. 11 от ЗПУО във връзка с чл. 25 от наредбата и съгласно Правилниците за дейността на училищата учениците се поощряват с морални и материални награди /грамоти, книги, подаръци, парични награди, поздравителен адрес, благодарствени писма към родителите и др./ за постижения в образователната дейност, в заниманията по интереси, в проектни дейности и за приноса им към развитието на училищната общност.

През учебната 2023/2024 година с различни награди по реда на чл. 54-56 от наредбата за приобщаващото образование са наградени ученици за високи постижения в образователната дейност и за високи постижения в занимания по интереси. Отличени с награди са общо **3 521** ученици.

10. Дейности за превенция на насилието и преодоляване на проблемното поведение.

Във всички училища на територията на областта се полагат усилия за предотвратяване на тормоза и насилието сред децата и учениците и създаване на по-сигурна образователна среда. В съответствие с чл. 26 от наредбата се организират и провеждат дейности за превенция и интервенция въз основа на Механизъм за противодействие на тормоза и насилието в институциите в системата на предучилищното и училищното образование и на алгоритъма за неговото прилагане, утвърдени със заповед от министъра на образованието и науката.

Предприети са мерки на ниво училище, на ниво класна стая и на ниво общност/родители.

Вид на инцидента	Брой 2023/2024
Физическа агресия	11
Вербална агресия	56

Тормоз	3
Кибертормоз	0
Насилие върху дете	2
Прояви срещу авторитета и достойнството на учител	1
Вандализъм	0
Кражби	10
Други нарушения на училищния ред	7
Суицидни опити	0
ПТП	0
Смъртни случаи	0

Тенденцията е към повишаване броя на случаите на вербална агресия, нарушения на училищния ред и криминални прояви сред малолетни и непълнолетни.

За преодоляване на проблемното поведение на децата и учениците се прилагат дейности за въздействие върху вътрешната мотивация:

- разговори с класния ръководител за изясняване на възникнал проблем;
- консултиране от психолог/педагогически съветник;
- включване в занимания, съобразени с личните потребности;
- наставничество.

11. Дейности за превенция на обучителните затруднения.

В съответствие с чл. 27 от наредбата учениците с установени обучителни затруднения се включват в дейности за преодоляването им.

В част от училищата се провежда допълнително обучение по учебни предмети, включително ограмотояване, на ученици, за които български език не е майчин. Във всички училища се провеждат консултации по учебни предмети извън редовните учебни часове. В училищата, в които има назначен логопед, се осигурява логопедична работа за ученици с езиково-говорни и комуникативни нарушения.

12. Логопедична работа.

В периода 2023/2024 г. превенцията и диагностиката на комуникативните нарушения при децата и учениците от училищата отново е затруднена поради малкия брой специалисти логопеди в областта. В началото на учебната година е извършено логопедично обследване на **2125** деца и ученици. Регистрирани са **406** с езиково-говорни и комуникативни нарушения. Най-висок е броят на учениците с нарушения на артикулацията, нарушения на писмената реч /дисграфия и дислексия/, комуникативни нарушения при интелектуална недостатъчност и дисфазия на развитието.

Предвид липсата на логопеди логопедичен кабинет посещават приоритетно ученици със СОП с осигурена допълнителна подкрепа.

През периода 2023/2024 г. в училищата са положени усилия за осигуряване на условия за личностно развитие на учениците в съответствие с потребностите им.

Във всички училища:

- Осигурена безплатна закуска и топъл обяд;
- Осигурени безплатни учебници и помагала за децата от подготвителните групи и учениците от I до VII клас;
- Осигурено финансиране за подпомагане на обучението и възпитанието на деца и ученици по Национални програми и проекти;
- Сформирани групи за целодневна организация за ученици от I до VII клас;
- Сформирани групи по ФУЧ;
- На ниво училище са разработени и се изпълняват програми, насочени към подобряване качеството на образование, превенция на отпадане на деца в задължителна училищна възраст, намаляване броя на отсъствията, приобщаване на родителите към образователния

процес и засилване на участието им в училищния живот, превенция на агресията и противодействие на училищния тормоз между децата и учениците;

- Осигурена е обща подкрепа за личностно развитие на децата и учениците;
- Осигурени са възможности за образователна интеграция и реинтеграция на лица, прекъснали образованието си, чрез включване в самостоятелна, вечерна и задочна форма на обучение;
- Осигурено е провеждане на въвеждаща и поддържаща квалификация на директори и учители за усвояване на стратегии и техники за работа с деца и ученици в мултиетническа среда.
- Подпомагат се деца/ученици от социално слаби семейства и се оказва съдействие за осигуряване на социални услуги.

С решение № 850/30.11.2023 г. на Министерски съвет за учебна 2023/2024 г. в Списък на средишните детски градини и училища в Р България са включени 15 училища:

Община	Населено място	Училище
Болярово	Стефан Караджово	ОУ "Стефан Караджа"
Болярово	Болярово	СУ "Д-р Петър Берон"
Елхово	Бояново	ОУ „Св. П. Хилендарски“
Елхово	Гранитово	ОУ „Хаджи Димитър“
Елхово	Елхово	ОУ „Св. Св. Кирил и Методий“
Стралджа	Войника	ОУ „Христо Ботев“
Стралджа	Зимница	ОУ „Св. Св. Кирил и Методий“
Стралджа	Стралджа	СУ „П.К.Яворов“
Тунджа	Бояджик	ОУ „Св. св. Кирил и Методий“
Тунджа	Веселиново	ОУ „Св. Св. Кирил и Методий“
Тунджа	Дражево	ОУ „Св. Св. Кирил и Методий“
Тунджа	Кукорево	ОУ „Христо Ботев“
Тунджа	Роза	ОУ „Св. П. Хилендарски“
Тунджа	Скалица	СУ „Св. П. Хилендарски“
Тунджа	Тенево	ОБУ „Васил Левски“

През 2024 г. с решение № 74 / 13.2.2025 г. на Министерски съвет броят на средишните училища се запазва.

С решение № 23 / 22.1.2024 г. на Министерски съвет в Списък със защитените детски градини и защитените училища в Р България за учебна 2023/2024 година са включени 7 училища:

Община	Населено място	Училище
Болярово	Стефан Караджово	ОУ "Стефан Караджа"
Болярово	Болярово	СУ "Д-р Петър Берон"
Елхово	Бояново	ОУ „Св. П. Хилендарски“
Елхово	Гранитово	ОУ „Хаджи Димитър“
Стралджа	Войника	ОУ „Христо Ботев“
Тунджа	Скалица	СУ „Св. П. Хилендарски“
Тунджа	Бояджик	ОУ „Св. Св. Кирил и Методий“

Съгласно решение № 64/12.2.2025 г. на МС през 2025 г. броят на защитените училища се запазва.

С решение № 469 от 7 юли 2023 г. на Министерски съвет в списък на иновативните училища в Република България за учебната 2023/2024 година са включени 8 училища:

Община	Населено място	Училище
Ямбол	Ямбол	СУ „Св. Климент Охридски“
Тунджа	Скалица	СУ „Св. П. Хилендарски“
Ямбол	Ямбол	ЕГ „В. Карагьозов“
Ямбол	Ямбол	НУ „Св. Св. Кирил и Методий“
Ямбол	Ямбол	ОУ „П. Р. Славейков“

Ямбол	Ямбол	ОУ „Николай Петрини“
Ямбол	Ямбол	ПГИ „Г.С.Раковски“
Ямбол	Ямбол	ГСАГД

Съгласно решение № 507 от 18 юли 2024 г. за приемане на Списък на иновативните училища в Република България за учебната 2024/2025 година в списъка за продължаване на иновативните дейности са включени:

Община	Населено място	Училище
Ямбол	Ямбол	ЕГ „В. Карагъзов“
Ямбол	Ямбол	НУ „Св. Св. Кирил и Методий“
Ямбол	Ямбол	ОУ „П. Р. Славейков“
Ямбол	Ямбол	ГСАГД

В училищата се работи за подобряване на условията за равен достъп и качествено образование на деца и ученици от етническите малцинства. През 2023/2024 година продължи работата на РУО - Ямбол във връзка със стратегическата цел по основните мерки, заложи в годишния план за дейността: осигуряване на равен достъп до качествено образование в мултикултурна образователна среда и на условия за обхващане и включване на децата от етнически малцинства в образователната система.

В съответствие с Национална стратегия на Република България за равенство, приобщаване и участие на ромите (2021 - 2030) и Плана за действие по изпълнението ѝ дейността на РУО е съобразена със стратегическите цели:

- пълноценна социализация на децата и учениците */проведени информационни кампании сред родители и общественост за разясняване на взаимните ползи от образователната интеграция; формиране на родителски клубове с участието на родители от етнически малцинства; работа със семействата; назначаване на образователни медиатори в детски градини и училища и др./;*
- гарантиране на равен достъп до качествено образование за децата и учениците от етнически малцинства */осигуряване на допълнителни средства за работа с деца от уязвими групи; подпомагане на училищата и детските градини от общините; осигурено допълнително обучение по български език за децата и учениците, за които българския език не е майчин; осигурени занимания по интереси и за преодоляване на обучителните затруднения; допълнителна работа с ученици, застрашени от отпадане; осигурена допълнителна квалификация за педагогическите специалисти за работа в мултикултурна среда; подкрепа на ученици от уязвими групи за продължаване на образованието в гимназиален етап и висши училища и др./;*
- утвърждаване на интеркултурното образование като неотменна част от процеса на модернизация на българската образователна система */провеждане на съвместни изяви на деца от различни етнически общности за развитие и съхраняване на традициите по места; прилагане на успешни подходи за работа в мултикултурна образователна среда; прилагане на механизми за стимулиране на педагогическите специалисти за работа с деца от уязвими групи и др./;*
- съхраняване и развиване на културната идентичност на децата и учениците от етнически малцинства */включен в годишните планове на училища традиционен празничен календар с изяви на ученици от различни етнически групи; сформирани групи по СИП – фолклор на етносите и др./.*

Изпълнението на целите се осъществява чрез реализиране на дейности, насочени към осигуряване на толерантна мултиетническа среда в училищата чрез създаване на необходимите образователни условия и на въведените образователни, възпитателни и социални услуги.

- Прилагане принципите на приобщаващото образование.
- Осигуряване на достъп до качествено образование на децата и учениците, за които българския език не е майчин *(деца от етнически малцинства, деца на мигранти и на бежанци).*

- Изграждане на толерантна мултиетническа среда в училищата.
- Създаване на мрежа от услуги за децата от уязвимите групи, които се нуждаят от допълнителна образователна подкрепа за изравняване на стартовите им позиции с тези на останалите деца.
- Създаване на условия за осигуряване на обща подкрепа за личностно развитие на децата и учениците в училищата.

Формиране и реализиране на политики за достъп до качествено образование:

- Проследяват се причините за направените отсъствия и движението на децата и учениците в детски градини и училища;
- Реализирани са дейности по въвеждане на информационна система за събиране на информация за застрашените от отпадане ученици с цел превенция и подкрепа;
- Реализирани са дейности по разработване на програми и мерки за превенция;
- Осигурени са учебници и учебни помагала за безвъзмездно ползване за учебната 2022/2023 и 2023/2024 година;
- Осигурени са условия за целодневна организация на обучението I - VII клас, при заявено желание от страна на родителите;
- Осигурява се допълнително обучение на деца и ученици с обучителни затруднения.
- Реализирани са дейности, способстващи подпомагане храненето на децата от подготвителните групи и учениците до IV клас, а в няколко училища и за ученици до VII клас;
- Във всички общини е осигурен безплатен транспорт за пътуващи деца и ученици.
- Осигурено е общежитие за 228 ученици в 4 училища;
- Осигурени са стипендии за 1820 ученици.

Всяка учебна година чрез държавния план-прием се осигурява достъп на лица над 16 годишна възраст за професионално образование.

Професионални гимназии осъществяват дейности по програма „Еразъм +” чрез партньорство с чуждестранни фирми и провеждат практика в реална чуждоезикова работна среда.

5.2.2.2. Характеристика на осигурената допълнителна подкрепа /за деца със специални образователни потребности, с хронични заболявания, в риск и с изявиени дарби/

В съответствие с чл. 187 от ЗПУО и разпоредбите на Наредба за приобщаващото образование в периода 2023/2024 г. в училищата е осигурена допълнителната подкрепа за личностно развитие на учениците, както следва.

Работа с дете и ученик по конкретен случай с определен екип за подкрепа за личностно развитие при съгласуване и координиране на действията му с водещия на случая в отдела за закрила на детето в съответствие с чл. 85 от Наредбата не е регистрирана.

Психо-социална рехабилитация е предоставена на всички деца/ученици с установена необходимост въз основа на оценка на индивидуалните потребности. Дейностите за психо-социална рехабилитация, както и тяхната продължителност, се предоставят и изпълняват съгласно изготвен план за подкрепа на детето / ученика и в съответствие с Наредбата.

Рехабилитация на слуха и говора за стимулиране на остатъчния слух и на езиковото и речевото развитие на децата/учениците с увреден слух с различен тип слухопротезиране (конвенционални слухови апарати или кохлеарни импланти) е осъществявана от рехабилитатор на слуха и говора, който извършва корекционна и компенсаторна работа съобразно възрастовите и индивидуалните потребности, вида и степента на загуба на слуха. В училищата се обучават общо 12 ученици с установени нарушения на слуха и говора. Дейностите за рехабилитация, както и тяхната продължителност, се предоставят и изпълняват съгласно плана за подкрепа на детето/ученика и в съответствие с Наредбата.

Зрителна рехабилитация за развитие и по-добро използване на слабото зрение на деца и ученици с нарушено зрение не се предоставя.

Рехабилитация на комуникативните нарушения за подпомагане на деца и ученици със затруднения, увреждане или разстройство на езика, говора, познавателните процеси и социалното поведение се предоставя на всяко дете или ученик с комуникативно нарушение въз основа на

оценка от невропсихологично изследване и съобразно индивидуалните му потребности. Осъществява се от логопеди в логопедични кабинети чрез осигурени специални технически и дидактически средства, методики и материали.

Дейностите за рехабилитация на комуникативните нарушения и продължителността им се определят в плана за подкрепа на детето или ученика и в съответствие с Наредбата.

Рехабилитация при физически увреждания (увреждания на опорно-двигателния апарат) се предоставя предимно от рехабилитатор и/или кинезитерапевт в специализирана обстановка. Лечебна физкултура (ЛФК) се провежда само в ЦСОП – гр. Елхово. На учениците се организират занимания, които осигуряват физическо натоварване съобразено с техните възможности и здравословно състояние.

Дейностите за рехабилитация при физически увреждания и продължителността им се определят в плана за подкрепа на ученика и в съответствие с Наредбата.

Осигуряване на достъпна архитектурна и физическа среда, достъпност на информацията и комуникацията, достъп до учебните програми и учебното съдържание, разумни улеснения, технически средства, специализирано оборудване и специализирана подкрепяща среда, дидактически материали, методики и специалисти се предоставят от всички институции в системата на предучилищното и училищното образование за осигуряване на условия за равен достъп до образование за децата и учениците.

- **Достъпна физическа среда** е осигурена частично във всички училища.
- **Достъпна архитектурна среда** е частично изградена в 13 училища на територията на областта.
 - ПГ „Стефан Караджа” – гр. Елхово – ремонт на прилежащата инфраструктура около сградата;
 - СУ „П.К. Яворов” - гр. Стралджа - подходна рампа за достъп на ученици с физически увреждания;
 - ОУ „Св. Св. Кирил и Методий” – с. Зимница – подходна рампа;
 - НУ „Св. Климент Охридски” – с. Крумово – санитарно помещение с достъп за инвалидни колички и монтирана хоризонтална ръкохватка;
 - ОУ „Св. Св. Кирил и Методий” – с. Веселиново – подходна рампа;
 - ОУ „П.Р.Славейков” – гр. Ямбол - подходна рампа при входа и санитарен възел на I етаж за деца с двигателни увреждания;
 - ОУ „Н.Петрини” – гр. Ямбол - подходна рампа при входа и 2 санитарни възела за деца с увреждания на I етаж;
 - ОБУ „Д-р Петър Берон” – гр. Ямбол - подходна рампа при входа и санитарен възел на I етаж за деца с увреждания. Осигурен е и достъп до столовата, която е разположена на приземния етаж;
 - ОУ „Христо Смирненски” – подходна рампа;
 - СУ „Св. Климент Охридски” – гр. Ямбол - и при двата входа има възможност за достъп в сградата. Изграден е и вътрешен асансьор.
 - ПТГ – гр. Ямбол – подходна рампа и санитарен възел за лица с увреждания;
 - ПГХТТ – гр. Ямбол – подходна рампа и санитарен възел на първия етаж за ученици с физически увреждания.
 - ПГЛПЕХТ – гр. Ямбол – подходна рампа при стълбището на входа, подобрена инфраструктура и санитарен възел на първия етаж за ученици с физически увреждания.

Достъпна архитектурна среда е изградена и в два ЦПЛР:

- ЦСОП – гр. Елхово – подемна платформа на стълбището на входа за хора с двигателни увреждания, ремонт на инфраструктурата около сградата, санитарен възел за деца с увреждания на първи етаж;
- РЦПППО – Ямбол – подходна рампа и санитарен възел за деца с увреждания на първи етаж.

Голяма част от училищата предлагат достъп за деца с физически и сензорни увреждания до първите етажи на сградите. Това създава неудобства за тях и за техните съученици, които се ограничават до една класна стая. В по-малките населени места изграждането на рампа и/или

санитарен възел е още по-затруднено. Това налага участието на училищата в целеви програми по проекти или чрез общините за изграждането на достъпна архитектурна среда.

- **Специализирана подкрепяща среда:**

1. обзавеждане на помещенията така, че да дават възможност да се устроят учебни места за ученици в инвалидни колички, както и учебни места за ученици с увреден слух – частично пригодени;
2. оборудване при необходимост на учебни места за ученици с увреден слух с подходяща апаратура - FM системи и други, съвместими с личните слухови апарати или с кохлеарните импланти на децата или учениците – не се осигурява;
3. осигуряване при необходимост на специализирана техника за ученици с нарушено зрение - брайлови машини, брайлови дисплеи, компютри със синтетична синтезаторна реч и други – не се осигурява;
4. осигуряване при необходимост на устройства за проследяване на погледа и специализиран софтуер за използването им, суичове, софтуер за управление на компютър с глас, алтернативни клавиатури и мишки за ученици с комплексни физически увреждания – не се осигурява;
5. осигуряване на подходящи помещения за кабинети за рехабилитация на слуха и говора, за логопедични кабинети, за ресурсни кабинети и за други специализирани кабинети – във всички училища са създадени условия за работа на специалистите, като на места са обособени специализирани кабинети;
6. осигуряване на достъп за обслужване на деца и ученици с увреждания в останалите помещения (библиотеки, административни кабинети и други) – осигурен достъп до санитарните помещения;
7. организиране при необходимост на работни и игрови кътове за индивидуална работа или за работа на пода, както и кътове за почивка в класната стая или в стаята на групата, където заниманията и почивките се осигуряват с подкрепата на ресурсен учител или на помощник на учителя в помощ на децата и учениците със сензорно - интегративна дисфункция, комуникативни нарушения, разстройство от аутистичния спектър или други състояния, изискващи такава организация на пространството в класната стая в училището – осигурени са методически и ресурсни кабинети; в някои училища са осигурени стаи за занимания, игри и организиран отход.

- **Достъпност на информацията и комуникацията:**

1. достъп до видовете средства за информация и комуникация (телефони, компютри, интернет и други) – на 100 %;
2. достъп до информация за правата и задълженията на децата и учениците, за предлаганите дейности и програми за обучение и представянето им в достъпен формат – предоставя се на всички ученици по подходящ начин;
3. достъпност на познавателните книжки, учебниците и учебните комплекти чрез осигуряване на разумни улеснения според индивидуалните потребности на децата и учениците със специални образователни потребности – осигуряват се на 100 %;
4. достъпна мултимедийна образователна среда, специализирани софтуерни продукти, аудио-визуални средства, алтернативни форми за комуникация и за предаване на информация на деца и ученици с увреден слух и с нарушено зрение – осигурени частично.

- **Достъп до учебни програми и учебно съдържание** е гарантирано чрез:

1. осигуряване на въвеждаща и продължаваща квалификация на педагогическите специалисти за работа с деца и ученици със специални образователни потребности – осигурени обучения за педагогически специалисти във всички училища;
2. насърчаване на екипната работа в детските градини и училищата и споделянето на добри практики на приобщаващо образование – осигурена методическа подкрепа на екипите и при споделяне на добри практики във всички училища;
3. осигуряване на консултиране на децата и учениците и на родителите, представителите на децата или лицата, които полагат грижи за децата, и подкрепа на учителите за прилагане на техники и стратегии на обучение, за управление на образователния процес и за използването на подходящи обучителни материали – осигурени във всички училища;

4. предоставяне на подкрепа за личностно развитие на децата и учениците за осигуряване на непрекъснатост при прехода им през различните етапи и степени на образование – предоставена във всички училища;
5. адаптиране на учебното съдържание съобразно индивидуалните потребности на децата и учениците със специални образователни потребности – осигурени индивидуални учебни планове, индивидуални програми и адаптирани материали за всички ученици със СОП;
6. осигуряване на помощни средства и специализирани технологии в образователния процес – осигуряват се при необходимост във всички училища;
7. осигуряване на терапевтична подкрепа и рехабилитация на децата и учениците – осигурена в зависимост от потребностите;
8. осигуряване на обучение по учебни програми по специалните учебни предмети за деца и ученици със сензорни увреждания – не се предоставя;
9. използване на подходящи обучителни материали и учебни помагала – осигуряват се от екипите във всички училища.

В съответствие с разпоредбите от директорите на училища се заявяват пред регионалната комисия за организиране и провеждане на националното външно оценяване и пред регионалната комисия за организиране и провеждане на държавните зрелостни изпити в регионалното управление на образованието необходимите разумни улеснения за учениците, които имат необходимост от такива, за да участват в националното външно оценяване и в държавните зрелостни изпити.

В зависимост от индивидуалните потребности на децата/учениците в училищата са осигурени **специалисти за допълнителна подкрепа за личностно развитие**: ресурсен учител, логопед, психолог, педагогически съветник, рехабилитатор на слуха и говора и др.

В училищата, в които няма специалисти, ресурсно подпомагане се осигурява от специалисти на РЦПППО-Ямбол.

Обучение по учебни програми по специални учебни предмети за ученици със сензорни увреждания /с увреден слух и с нарушено зрение/ не се предоставя в училищата.

Ресурсно подпомагане се осъществява от ресурсни учители, логопеди, психолози, рехабилитатори на слуха и говора и други педагогически специалисти, които са част от екипите за подкрепа за личностно развитие на децата/учениците със специални образователни потребности в училищата.

Предоставеното ресурсно подпомагане включва:

1. адаптиране на учебното съдържание съобразно индивидуалните потребности на децата и учениците със специални образователни потребности – осигурено е във всички училища, в които се обучават ученици със СОП;
2. осигуряване на помощни средства и технологии за пълноценно участие в образователния процес – осигурява се при необходимост за конкретни ученици;
3. съвместна работа на учителите по съответните учебни предмети и ресурсния учител при провеждането на уроците – осъществява се в недостатъчна степен; ресурсните учители провеждат приоритетно индивидуална работа с учениците;
4. терапевтична подкрепа на деца / ученици със специални образователни потребности – осигурена във всички училища в зависимост от потребностите;
5. консултиране на учителите по отношение на изграждането на подкрепяща среда в училището и за осигуряване на ерготерапия, сензорна интеграция и други образователни ресурси за учениците със специални образователни потребности – осъществява се целогодишно от експертите в РУО и специалистите на РЦПППО;
6. осигуряване на обучение чрез алтернативни форми на комуникация – не се провежда;
7. обучение в полезни умения и подготовка за самостоятелен живот – осъществява се във всички училища, в които се обучават ученици с множество увреждания.

Допълнителна подкрепа за личностно развитие се предоставя на следните деца/ученици.

- **Деца и ученици със специални образователни потребности.**

През учебната 2023/2024 г. в 34 училища се обучаваха интегрирано общо 312 ученици със специални образователни потребности, като за всички е осигурена допълнителна подкрепа - ресурсно подпомагане.

Брой училища	Общ брой деца със СОП	Вид на осигурената допълнителна подкрепа по чл. 187, ал. 1 от ЗПУО				
		Брой деца с подкрепа по т. 1	Брой деца с подкрепа по т. 2	Брой деца с подкрепа по т. 3	Брой деца с подкрепа по т. 4	Брой деца с подкрепа по т. 5
34	312	0	312	312	7	312

През учебната 2024/2025 г. се обучават общо 322 ученици със СОП в 32 училища. Тенденцията е към ежегодно нарастване на броя на учениците със СОП, като броят на училищата, в които са записани за обучение, също варира.

Броят на педагогическите специалисти, които осигуряват ресурсно подпомагане, е малък. В част от училищата специалисти се осигуряват от РЦПППО – Ямбол и по проекти на общините и МОН.

Част от децата ползват осигурена социална услуга от педагог, психолог и логопед в социални услуги в общността. Услуги от посочените специалисти ползват и учениците, настанени в социални услуги от резидентен тип.

Реализирани дейности по приобщаващо образование на деца и ученици със специални образователни потребности

- Осигурена е допълнителна подкрепа за личностно развитие за всички регистрирани деца и ученици със специални образователни потребности.
- В съответствие с чл. 188, ал. 3 от ЗПУО за всяко дете/ученик със заповед на директора е определен екип за подкрепа за личностно развитие въз основа на оценка на индивидуалните потребности и одобрена допълнителна подкрепа от регионалния екип към РЦПППО.
- В част от училищата са осигурени специалисти, които осъществяват личностната подкрепа на учениците: ресурсни учители, логопеди, психолози, педагогически съветници, на места и помощник на учителя.
- В образователни институции, в които няма назначени специалисти, ресурсното подпомагане се осъществява от специалисти на РЦПППО.
- Обособени са ресурсни кабинети и са осигурени условия за провеждане на диагностична, корекционно-терапевтична, рехабилитационна и консултативна дейност.
- Осигурени са дидактически и адаптирани материали, учебни помагала, игри, специализиран софтуер за работа с децата и учениците, съобразно техните възрастови и индивидуални особености.
- За всяко дете/ученик е изготвен индивидуален план за подкрепа и индивидуални учебни програми по учебни предмети, по които не усвояват ДОС за учебно съдържание.
- Осигурена е подкрепяща среда за участие в националното външно оценяване (НВО):
 - отделни изпитни зали;
 - подкрепа от учители консултанти;
 - удължено време за всеки изпит.
- Децата и учениците със СОП и с хронични заболявания се включват в извънкласни и извънучилищни дейности съобразно възможностите и здравословното им състояние.
- Осигурява се обучение на ученици със СОП след завършен седми клас.
- Осигурени са условия за обучение и възпитание на ученици от специализираните институции за предоставяне на социални услуги и от социалните услуги от резидентен тип.

- Осигурено е провеждане на въвеждаща и поддържаща квалификация на директори и учители за усвояване на стратегии и техники за работа с деца и ученици със СОП.

- **Деца и ученици в риск.**

През учебната 2023/2024 г. училищата във всички общини полагат усилия за осигуряване на условия за обучение и подкрепа за личностно развитие на ученици, които са:

- без родителска грижа или чиито родители са починали, неизвестни, лишени са от родителски права или родителските им права са ограничени;
- жертва на злоупотреба, насилие, експлоатация или всякакво друго нехуманно или унижително отношение или наказание в или извън семейството му;
- в опасност от увреждане на неговото физическо, психическо, морално, интелектуално и социално развитие.

Официално регистрирани ученици в риск с определен екип за подкрепа и осигурена допълнителна подкрепа има в няколко училища, като работата с тях се осъществява по проект „Успех за теб“.

Във всички училища се осъществява превенция на преждевременното напускане на училище на база анализ на причините, идентифициране на рисковите фактори с оглед ограничаване на последиците от тях и планиране на мерки за преодоляване.

Съществен е проблемът със задържането на учениците в училище. Причините се повтарят във времето и могат да бъдат класифицирани в няколко основни категории:

- **Социални причини:** родителска незаинтересованост, противоречия, конфликти, напрежение и кризи в семейството, отрицателно въздействие на домашната среда, функционална неграмотност или ниско образование на родителите, деца и ученици в риск от извършване на противообществени прояви, ученици с поведение, което е трудно или е в конфликт със закона, домашно насилие.
- **Образователните причини:** трудности в усвояването на учебното съдържание, ниски образователни резултати, неподходящ избор на училище и непривлекателност на професионалното образование, негативни нагласи на участниците в образователния процес и липса на мотивация.
- **Етнокултурни причини:** натискът на етнокултурните традиции сред уязвими етнически общности затрудняват включването на децата в предучилищното и училищното образование и предопределят специфичните причини за преждевременното напускане на училище, ниска степен на готовност за училище, липсва мотивация на родителите за получаване на образование от децата им и др.
- **Институционални причини:** недостатъчно координиран подход между различните служби и специалисти на национално, регионално, местно и училищно ниво за справяне с преждевременното напускане на училище.
- **Причини, свързани със здравния статус:** в контекста на политиките за развитие на приобщаващото образование продължава тенденцията за интегриране на децата със специални образователни потребности в общообразователните училища.

В периода от 2018 г. и към момента всички училища изпълняват дейностите по Постановление № 100/2018 г. на МС за създаване и функциониране на *Механизъм за съвместна работа на институциите по обхващане, включване и предотвратяване на отпадането от образователната система на деца и ученици в задължителна предучилищна и училищна възраст*. Усилията за обхващане и задържане на учениците в образователната система се съсредоточават основно на ниво образователна институция за своевременно установяване статуса на всяко дете и ученик, както и прилагане на целенасочени мерки за недопускане изолирането му от образователния процес.

Ежегодно кметовете на общини определят райони на обхват в рамките на територията на съответната община. Определени са общо 29 района в областта:

- община Болярово – 2;
- община Елхово – 9;
- община Стралджа – 3;

- община Тунджа – 10;
- община Ямбол – 5.

Ежегодно в РУО-Ямбол са представени предложения за участници в екипите за обхват от кметовете на общини, директора на РДСП, директора на ОД на МВР - Ямбол, директорите на детски градини и училища.

Въз основа на получените предложения са издадени заповеди за състава на всеки екип и неговия ръководител – експерт от РУО. Всички лица с предоставен валиден имейл адрес и декларация за работа в ИСРМ са регистрирани в системата и разпределени по екипи.

В съответствие с чл. 3, ал. 5 от Постановлението, въз основа на постъпили доклади от ръководителите на институции, екипите за обхват своевременно се актуализират със заповед на началника на РУО-Ямбол.

В периода 2023 / 2024 г. са осъществявани следните действия.

1. В съответствие с чл. 6, т. 9 от Механизма усилията на екипите за обхват бяха насочени към предприемане на мерки за връщане и включване в образователната система на повторно отпадналите деца и ученици и на отпадналите през учебната година деца и ученици:

- по график са извършени посещения на домашни адреси;
- проведени са срещи с родители и членове на семейството;
- разясняване на ползите от образованието пред родителите и детето;
- информиране на родителите за възможността да получат различни месечни добавки и социални помощи, за наличните социални, здравни и общностни услуги;
- осигуряване на обща и допълнителна подкрепа за децата и учениците;
- осигуряване съдействие от кметове на общини, ДСП и МКБППМН и др.

2. В съответствие с чл. 6, т. 10 от Механизма представителите на образователните институции в екипите за обхват, подпомагани от представители на другите институции, регулярно предприемаха мерки за превенция на риска от отпадане на деца и ученици, за които в ИСРМ има индикатори за отсъствия, слаб успех и проблемно поведение:

- извършени са посещения на домашни адреси;
- проведени са срещи с родители и членове на семейството;
- осигуряване на обща подкрепа за учениците – консултации с психолог/педагогически съветник и консултации по учебни предмети;
- осигуряване съдействие от кметове на общини, ДСП и МКБППМН;
- мониторинг върху отсъствията и закъсненията;
- дейности за преодоляване на поведенчески проблеми и негативни нагласи спрямо училището;
- проследяване на напредъка в обучението и др.

Всички посещения на адреси или друга осъществена от екипите за обхват дейност е регистрирана в ИСРМ, както и участвалите членове на екипите.

Оказана е методическа подкрепа на членовете на екипи във връзка с планирането, организацията и извършването на посещения на адрес на деца/ученици, попълването на формуляр за извършено посещение и въвеждане на информацията в ИСРМ.

Данни за учебна 2023/2024 г.

Община	Свалени и обработени формуляри	Актуален статус						
		за обхват	записан	незаписан	в чужбина	няма информация	отпаднал	не е зададен
Болярово	29	21	0	0	14	5	8	2
Елхово	187	163	3	4	141	16	15	7
Стралджа	325	280	6	6	191	40	70	10
Тунджа	256	228	4	5	165	17	48	17
Ямбол	1774	1334	9	17	1231	111	162	244
Общо:	2571	2026	22	32	1742	189	303	280

Съгласно представената информация от директорите на детски градини и училища от област Ямбол голямото предизвикателство за всички е осъществяването на обучение от разстояние и връзката с децата и родителите през времето на неприсъствено обучение.

Епидемичната обстановка при разпространението на Ковид 19 и други заразни заболявания до голяма степен повиши участието и ангажираността на родителите в образователния процес. Това доведе до необходимостта педагогическият персонал да определи индивидуален подход към децата и родителите и да оказва подкрепа във всеки един момент. На ниво училище и детска градина се създадоха условия за връзка със семействата и децата: общуване по телефон, в затворени групи в социалните мрежи, по електронна поща, осигуряване на електронни устройства и интернет за обучение в електронна среда на ученици, доставяне на учебни материали по домовете на децата, които нямат условия да се обучават в електронна среда.

Приоритети в работата са:

1. Взаимодействие между институциите съобразно конкретната епидемична обстановка.
2. Своевременно установяване статуса на всяко дете и ученик и прилагане на целенасочени мерки за недопускане на изолирането им от образователния процес, когато обучението се провежда от разстояние.
3. Активно включване в обучението от разстояние в електронна среда на децата и учениците от семейства от уязвими групи.
4. Прилагане на целенасочени компенсаторни мерки за подкрепа за личностно развитие на децата, застрашени от отпадане.

Създаденият механизъм за взаимодействие между институциите е постоянно действащ по отношение на деца и ученици, които са в риск от отпадане или преждевременно са напуснали училище. Към момента мерки за задържането им продължават да се прилагат приоритетно на ниво училище и детска градина. Извършените посещения на адреси или друга осъществена от екипите за обхват дейност е регистрирана в ИСРМ, както и участвалите членове на екипите. Оказана е методическа подкрепа на членовете на екипи във връзка с планирането, организацията и извършването на посещения на адрес на деца/ученици, попълването на формуляр за извършено посещение и въвеждане на информацията в ИСРМ.

Във връзка с осигуряване на обучението на учениците във всички общини е създадена организация за осигуряване на връзка с родителите и предоставяне на разпечатани учебни материали по домовете от образователни медиатори и учители, при прилагане на необходимите мерки за сигурност.

На места директорите на училища поддържат постоянна и ефективна комуникация с представители на институции:

- с инспектори от ДПС относно навременно съдействие за всеки конкретен случай, което води до положителни резултати за преодоляване на проблемното поведение при учениците и задържането им в образователната система;
- с представители на дирекциите „Социално подпомагане“ относно предоставяне на помощи на ученици и техните семейства и при допуснати отсъствия по неуважителни причини;
- с представители на МВР с цел посещение на адрес на ученик или установяване на местонахождението му;
- с кметовете на общини или кметски наместници относно необходимостта за установяване местонахождението на семейството и детето или за връзка с родителите, като по преценка на училищните ръководства се отправят предложения за административни наказания на родители по реда на чл. 347 от ЗПУО;
- с експертите на РУО във връзка с организиране на посещения на адреси на деца и ученици и администрирането на ИСРМ.

РУО – Ямбол поддържа добро взаимодействие с ръководствата на училища и детски градини и на институции. Съвместно се планират и организират посещения на адреси при необходимост. Осъществява се обмен на информация във връзка с извършени посещения на адреси от екипите за обхват и установяване статуса на ученици в ИСРМ.

И през 2023/2024 г. представителите на образователните институции в екипите за обхват, подпомагани от представители на другите институции, регулярно предприемаха мерки за

превенция на риска от отпадане на деца и ученици, за които в ИСРМ има индикатори за отсъствия, слаб успех и проблемно поведение:

- извършени са посещения на домашни адреси по изготвен график;
- проведени са срещи и разговори с родители и членове на семействата;
- за записани в образователната система е осигурена обща подкрепа за личностно развитие – консултации с психолог/педагогически съветник и консултации или допълнително обучение по учебни предмети;
- осъществен е мониторинг на допуснати от учениците отсъствия и закъснения;
- проведени са дейности за преодоляване на поведенчески проблеми и негативни нагласи спрямо училището и др.

С цел повишаване ефективността в работата на образователните институции по обхващане, включване и предотвратяване на отпадането от образователната система на деца и ученици в задължителна предучилищна и училищна възраст и подобряване на достъпа до образование чрез устойчиво междуинституционално взаимодействие РУО – Ямбол изпълняваше дейности по НП „Заедно за всяко дете“.

По модул 1 „Подпомагане на екипите за обхват“ по програмата на ниво РУО бяха планирани междуинституционални срещи с участието на ръководители на институции и членове на екипи за обхват.

По модул 2 „Добри практики за взаимодействие с родителите на децата и учениците в задължителна предучилищна и училищна възраст“ по програмата са финансирани дейности за привличане и ангажиране на семействата към процеса на обхващане и задържане на деца и ученици в образователната система в училища и детски градини на територията на област Ямбол.

В съответствие с чл. 5, ал. 9, т. 6 от Постановлението за деца и ученици в риск от отпадане в НЕИСПУО и в ИСРМ директорите на училища ежесечно подават информация за неосигурено задължително присъствие за повече от 5 учебни часа за ученици и повече от 3 дни за деца от предучилищна възраст по неуважителни причини.

През отчетния период се отчита добро взаимодействие между институциите във връзка с изпълнение на дейностите. Съвместно се планират и извършват посещения на адреси на деца, в съответствие с изготвени по предложение на директорите графици.

Съвместните усилия за обхващане, включване и предотвратяване на отпадането от образователната система на деца и ученици в задължителна предучилищна и училищна възраст имат положителен ефект върху бъдещото им развитие, както и върху цялостната дейност на образователните институции.

Реализираните дейности по продукт/услуга - Приобщаващо образование за деца и ученици от етническите малцинства

- Осъществено е междуинституционално сътрудничество с цел образователна интеграция на децата и учениците от етническите малцинства – с директори на детски градини, училища и ЦПЛР, областна администрация, общински администрации, ДСП, отделите за закрила на детето, РУП на МВР, ЦОИДУЕМ, ЦМЕДТ „Амалипе“, НПО.
- Осъществено е участие в разработването на политики и мерки за интеграция на децата и ученици от етническите малцинства чрез:
 - участие в заседанията на Областния съвет за сътрудничество по етническите и интеграционните въпроси;
 - участие в заседанията на Общинските съвети за сътрудничество по етническите и интеграционните въпроси;
 - участие в заседанията на Координационното звено по изпълнение на Стратегията за образователна интеграция на деца и ученици от етнически малцинства на МОН;
 - заложили дейности в годишния план на РУО и образователните институции;
 - на училищно ниво са разработени програми, насочени към превенция на отпадане на децата от образователната система, доразвиване и разширяване на неформалната мрежа от учители, работещи за ромската образователна интеграция, намаляване броя на отсъствията на

учениците, включване на родителите в училищния живот, подобряване качеството на образование на ромските деца.

- Оказана е методическа помощ при разработване на едногодишни планове и програми на областно, общинско и училищно ниво в съответствие с целите на Стратегията за образователна интеграция.
- Предоставена е информация на училищата, детските градини и обслужващите звена за възможностите за допълнително финансиране на дейности чрез участие в национални и европейски програми и проекти за подпомагане на обучението и възпитанието на деца и ученици и работа с деца от уязвими групи.
- Осигурени са възможности за образователна интеграция и реинтеграция на роми, прекъснали образованието си.
- Осигурено е провеждане на въвеждаща и поддържаща квалификация на директори и учители за усвояване на стратегии и техники за работа с деца и ученици в мултиетническа среда.
- На учениците от ромския етнос, които завършват дванадесети клас, е предоставена информация относно възможността да кандидатстват по предлаганите стипендиантски програми на Ромския образователен фонд за продължаване на образованието във висши училища.
- Подпомагат се деца/ученици от социално слаби семейства и се оказва съдействие за осигуряване на социални услуги.

Приобщаващо образование за деца и ученици от семейства на мигранти и на бежанци

В няколко детски градини и училища на територията на област Ямбол периодично се записват за обучение деца и ученици от семейства на мигранти. Обучението им се организира в съответствие с нормативните разпоредби.

Във връзка с войната на територията на Украйна в училищата и в детските градини са създадени условия за осигуряване на обучение на деца и ученици от семейства на украински граждани, получили статут на временно пребиваващи в Р България и с регистрация на адрес по местоживееене.

• Деца и ученици с хронични заболявания.

В част от училищата се обучават ученици със среднотежки, компенсирани и рехонвалесцентни форми на съответното хронично заболяване.

Съгласно представената от директори на училища информация през 2023/2024 година в училищата се обучават общо 237 ученици с хронични заболявания. Няма официално регистрирани ученици с определен екип за подкрепа и осигурена допълнителна подкрепа.

Брой училища	Общ брой деца с хронични заболявания	Вид на осигурената допълнителна подкрепа по чл. 187, ал. 1 от ЗПУО				
		Брой деца с подкрепа по т. 1	Брой деца с подкрепа по т. 2	Брой деца с подкрепа по т. 3	Брой деца с подкрепа по т. 4	Брой деца с подкрепа по т. 5
16	237	0	0	0	0	0

В съответствие с разпоредбите на Наредба № 10/2016 г. за организацията на дейностите в училищното образование ежегодно в РУО се сформира *Комисия за насочване на ученици с хронични заболявания, с физически и сензорни увреждания, със СОП по чл. 120, ал. 7 от ЗПУО, от домовете за деца, лишени от родителска грижа и от центровете за настаняване от семеен тип и ученици, настанени в приемни семейства след завършено основно образование и първи гимназиален етап за обучение по профили и специалности от професии, които не са противопоказни на здравословното им състояние. За учениците се осигурява обща подкрепа за личностно развитие в съответствие с нормативните разпоредби.*

- **Деца и ученици с изявени дарби.**

Съгласно §1, т. 7 от Допълнителни разпоредби на ЗПУО „Дете или ученик с изявени дарби“ е дете или ученик с трайни способности и постижения в областта на науката, изкуството или спорта, надвишаващи постиженията на неговите връстници.

През 2023/2024 година по проект „Успех за теб“ се реализират дейности, насочени към развитие на дарбите и талантите на учениците. Регистрирани са 10 ученици с изявени дарби с определен екип за подкрепа и осигурена допълнителна подкрепа.

Брой училища	Общ брой деца с изявени дарби	Вид на осигурената допълнителна подкрепа по чл. 187, ал. 1 от ЗПУО				
		Брой деца с подкрепа по т. 1	Брой деца с подкрепа по т. 2	Брой деца с подкрепа по т. 3	Брой деца с подкрепа по т. 4	Брой деца с подкрепа по т. 5
2	10	0	0	0	0	0

За ученици с високи постижения в дадена област и заели призови места на национални и международни форуми се осигуряват стипендии по реда на Наредба за условията и реда за осъществяване на закрила на деца с изявени дарби.

Във всички училища са създадени условия за развитие на способностите на децата и учениците. Осигурено е участието на ученици в регионални, национални и международни олимпиади и състезания по общообразователни предмети и по професии.

Реализирани дейности по продукт/услуга - Занимания по интереси в областта на изкуствата, науката и техниката. Ученически спорт, отход и туризъм.

- Организиране на извънкласни и извънучилищни дейности в областта на изкуствата, науката и техниката;
- Координиране и реализиране на изявите, заложенн в Националния календар за извънучилищни дейности /НКИД/ на МОН;
- Училищата изготвят „Ваканционна програма” на вниманието на родители, деца и ученици;
- Организиране и провеждане на дейности в съответствие с Националния спортен календар на МОН;
- В област Ямбол функционират четири центъра за подкрепа на личностното развитие – ОДК - гр. Ямбол, ОДК - гр. Елхово, Общински център за изкуство и извънучилищна дейност - с. Кабиле и Астрономическа обсерватория и планетариум - Ямбол, които работят за развитие на интересите и способностите на учениците в различни извънкласни и извънучилищни форми.

Реализираните дейности по продукт/услуга - Ученически олимпиади и състезания

- Ежегодно се организират и провеждат училищни и областни кръгове на олимпиади по различни общообразователни предмети.
- Осигурява се участие на ученици в национални олимпиади по различни общообразователни предмети.
- Организира се участие на ученици в общински, областни и национални състезания по общообразователни предмети и по професии в рамките на Панорама на професионалното образование.
- Осигурява се участие на ученици в Национални конкурси.

Организационни, координиращи и методически дейности за осъществяване на въвеждаща и периодична квалификация на педагогическите специалисти за работа с деца и ученици със специални образователни потребности – анализ и оценка.

В периода 2023/2024 година директори, учители и педагогически специалисти от детски градини, училища, ЦПЛР, РЦПППО и ЦСОП участваха в различни форми на квалификация

/обучения, лекции, семинари, открити занятия и др./, които имаха за цел да повишат компетенциите им за работа с деца и ученици със специални образователни потребности, в риск, с хронични заболявания и изявени дарби. Част от обученията са организирани и проведени по проекти.

Голяма част от педагогическите специалисти са неподготвени за работа с деца и ученици със СОП и за качествено прилагане на наредбата за приобщаващото образование. Броят на специалистите /психолози, логопеди, ресурсни учители, рехабилитатори и др./ във всички общини е недостатъчен.

Организационни, координиращи и методически дейности за организиране и провеждане на подходящи форми за представяне на добри практики на приобщаващо образование – анализ и оценка.

РУО-Ямбол оказваше организационно и методическо съдействие на учители и специалисти за провеждане на различни мероприятия в училищата, детските градини, ЦПЛР, РЦПППО и ЦСОП.

Ефективни форми на работа през учебната година:

1. В училищата продължава провеждане на въведените „Дни на отворените врати”, в които родители и учители, желаещи да наблюдават работата с деца със СОП, могат да посетят класната стая или ресурсния кабинет.
2. В годишните планове за дейността на училищните екипи са планирани и проведени дискусии и обучения по различни теми, свързани с обучението, подпомагането и езиково-говорното развитие на деца и ученици със СОП.
3. Проведени бяха редица мероприятия на училищно и общинско ниво, в които активно се включиха и деца със СОП: училищни тържества, празници, концерти, състезания, конкурси.
4. Във всички основни, средни, профилирани и професионални училища на територията на областта се провеждат дейности за информиране, диагностика, консултиране, посредничество и проследяване с оглед подпомагане на учениците в техния самостоятелен и осъзнат избор на образование и/или професия и осъществяване на връзка между училището и пазара на труда.
5. В съответствие с чл. 178, ал. 1, т. 7 от ЗПУО и за децата и учениците в училищата се организират занимания за развитие на способностите и компетентностите, за изява на дарбите им в областта на науките, технологиите, изкуствата, спорта, глобалното, гражданското и здравното образование. Част от дейностите се осъществяват по проекти и национални програми.
6. Дейности, свързани с осигуряване на грижа за здравето и повишаване здравната култура на децата и учениците са заложили в годишните планове за дейността на училищата и се осъществяват чрез учебното съдържание, здравни беседи в часа на класа, дейности на клуба към БМЧК и др.
7. В съответствие с чл. 178, ал. 1, т. 11 от ЗПУО и съгласно Правилниците за дейността на училищата учениците се поощряват с морални и материални награди /грамоти, книги, благодарствени писма към родителите и др./ за постижения в образователната дейност, в заниманията по интереси, в проектни дейности и за приноса им към развитието на училищната общност.
8. В съответствие с чл. 178, ал. 1, т. 12 от ЗПУО в училищата се осъществяват дейности по превенция на насилието и преодоляване на проблемното поведение на учениците.
9. Ежегодно екипи от училища и детски градини представят своята работа с децата и учениците на Националната научно – практическа конференция за учители.

Анализ и оценка на политиката за приобщаващото образование на територията на областта и тенденции в развитието ѝ в съответствие с националните приоритети и европейската политика в областта на приобщаващото образование на децата и учениците със специални образователни потребности.

Политиката за приобщаващото образование в област Ямбол следва държавната политика в областта на образованието, която поставя сред приоритетите си осигуряването на подкрепа за личностно развитие на децата и учениците.

Анализът на ситуацията в системата на образованието по общини отново очертава няколко повтарящи се във времето причини, които влияят върху личностното развитие на децата и учениците: икономически, етнокултурни, социални и педагогически.

Основните фактори са следните.

- *Лошо икономическо състояние на семейството, в което детето живее.*
- *Придържането към определени културни стереотипи, особено когато семейството живее в компактна група сред представители на собствения етнос.*
- *Училищната среда и свързаните с нея педагогически фактори:*
 - обучителни трудности, които детето среща в училище;
 - интерес към учебния процес и произтичащото от него желание/нежелание да се посещава училище;
 - конфликтни отношения със съученици и/или учители;
 - качество и методи на преподаване и подкрепа на децата с трудности при усвояване на учебния материал;
 - наличие и ефективност на предучилищната подготовка;
 - качество и сложност на учебното съдържание;
 - квалификация на учителите;
 - обучение в смесени паралелки и др.
- *Здравното развитие на учениците.*

Статистическите данни от проведени изследвания показват нарастване на броя на децата с умствена изостаналост и емоционални разстройства, а процентът на агресивното поведение и употребата на наркотици ежегодно се покачва. Оттук следва и ролята на училището като най-значимата социална територия, предоставяща грижи за децата и юношите. Това потвърждава необходимостта от повишаване квалификацията на учителите относно партниране с учениците и техните семейства при наличие на емоционален или поведенчески проблем. Необходимо е да се разработват училищни политики за повишаване здравната култура на учениците.

Системата за предучилищно и училищно образование в областта е териториално разгърната и осигурява достъп до образование на децата и учениците от всички населени места.

Осигурен е достъп за всички деца и ученици до различни форми на извънкласна и извънучилищна дейност.

В образователните институции във всички общини има условия и ресурси за осъществяване на подкрепа за личностно развитие на децата и учениците от институциите в системата на предучилищното и училищното образование, включително съвместно с държавните и местните органи и структури и доставчиците на социални услуги. Разработени са политики за обезпечаване на дейностите за подкрепа на личностно развитие, чрез дофинансиране и общински образователни и младежки проекти, програми за спорт, превенция, здраве и социални дейности.

Създават се условия за сътрудничество между всички участници в процеса на образование, като е необходимо да бъдат въведени механизми за повишаване на координацията и ефективността от комуникацията и взаимодействието между тях.

Осигуряват се допълнителни финансови ресурси по проекти, финансирани със средства по оперативни програми на Структурните фондове, както и чрез други фондове и програми, насочени към подкрепа за личностно развитие на децата и учениците и към постигане на положително въздействие върху местната общност.

Основни проблеми, които възникват в процеса на обучението на децата и учениците със СОП и следва да се акцентира върху тяхното разрешаване:

- Проблеми, свързани с ранното оценяване на потребностите и превенция на обучителните затруднения, поради липса на специалисти /логопед, психолог и ресурсен учител/ в училищата и детските градини.
- На фона на ежегодно нарастващия брой на децата с увреждания в детски градини и училища броят на специалистите /ресурсен учител, логопед, психолог, учители на деца със зрителни нарушения и увреден слух и др./ е недостатъчен. Необходимо е осигуряване на финансиране за назначаване на специалисти за обща и допълнителна подкрепа на децата.

- Нараства броят на децата с проблеми в развитието, с хиперактивност и с езиково-говорни и комуникативни нарушения.
- В условията на многобройните групи в детските градини, в които се обучават деца със СОП, е затруднена индивидуалната работа, особено в случаите, когато детето е с множество увреждания.
- Подобряват се условията за работа на специалистите – по отношение на материална база, оборудване на ресурсни кабинети, осигуряване на методики за оценяване и работа с децата и учениците. Все още има училища и детски градини, които не разполагат с помещения за дейностите по предоставяне на обща и допълнителна подкрепа за личностното развитие на децата /кабинети за психолога, логопеда, ресурсния учител/. Дейностите с децата се осъществяват в общи помещения или класни стаи.
- Гарантирано е правото на родителите за: информирано съгласие за извършване на оценка на образователните потребности на децата им; участие в процедурата по оценяване; избор на училище/детска градина; участие в изготвянето и изпълнението на индивидуална образователна програма; консултативна подкрепа. Но голяма част от родителите отказват да приемат, че детето им има проблем или прехвърлят отговорността за обучението и обгрижването на децата си изцяло върху учителите и ресурсните специалисти. Завишават се изискванията и очакванията на част от родителите по отношение обучението и възможностите за професионална реализация на децата им.
- Недостатъчният брой специалисти в училищата и детските градини затруднява осигуряването на достатъчен брой часове за допълнителна подкрепа на децата със СОП.
- Остава нерешен въпросът с обгрижване на децата с двигателни нарушения, с множество увреждания, с хиперактивност по време на престоя им в училищата и детските градини. Това налага осигуряване на помощник на учителя.

Дейности за изграждане на положителни нагласи за осъществяване на политиката за приобщаващото образование и за включване на семействата на децата и учениците като партньори при обсъждане на различни аспекти на живота на образователната институция, при провеждане на обучения, ориентирани към родители или съвместно с учители и други – анализ и оценка.

Експертите от РУО-Ямбол и педагогическите специалисти на РЦПППО – гр. Ямбол в съответствие с правомощията си оказват методическо подпомагане и провеждат дейности за изграждане на положителни нагласи за приобщаване на децата и учениците в образователна среда. Организирант се работни срещи с екипите в училища и детски градини за обсъждане на различни аспекти на включването на деца и ученици със СОП в живота на образователните институции, както и в организирани от институциите мероприятия: честване на празници, изложби, базари, състезания и др.

В училищата и детските градини регламентирано са провеждани консултации с родители/настойници и придружаващи лица на оценени деца и ученици за обсъждане на образователните им потребности и възможностите за обучение и възпитание в съответствие с индивидуалното развитие.

Оказва се консултативна и методическа подкрепа на ръководствата и екипите на училища и детски градини при осъществяване на всички дейности с деца и родители, свързани с приобщаващото образование.

В детски градини и училища, в които се обучават деца и ученици от етнически малцинства, работата с родителите и общността се осъществява с активното съдействие на здравни и образователни медиатори.

Сътрудничеството и взаимодействието с родителите при обсъждане на различни аспекти на училищния живот и при провеждане на обучения е гаранция за личностното развитие на децата, успешната им социализация и професионална реализация.

Анализ и оценка на обучението и предоставянето на допълнителна подкрепа, с фокус върху децата и учениците със специални образователни потребности, от разстояние в

електронна среда със средствата на информационните и комуникационните технологии на територията на областта.

Разпространението на COVID 19 и на различни вирусни заболявания в последните години поставиха много предизвикателства пред образователната система. Предизвикателства, с които училищата се справиха според възможностите си, отчитайки възрастовите особености на учениците, интернет свързаността, налични ресурси и техника, дигиталните умения на децата.

Всички ученици в различна степен и под различни форми бяха включени в обучение от разстояние. Дистанционно обучение в електронна среда за учениците със СОП се осъществи чрез използването на презентации, видео уроци от различни сайтове, уроци и задачи от електронни учебници и учебни тетрадки. Уроците се изпращаха чрез различни електронни платформи (Messenger – групи и индивидуално, Viber- групи и индивидуално, както с родители, така и с ученици, които разполагат със собствени такива). Осъществяваше се и комуникация по телефона с родители и ученици, за даване на насоки, разяснения и проверка на знанията.

Алтернативни форми на обучение са използвани при ученици, които нямат компютър и интернет. Обучението се осъществяваше чрез работни листове, съобщения по телефон, консултации с родители и ученици по телефон. Активно се използваха осигурените от МОН електронни ресурси в създадената електронна библиотека и от електронната платформа „Подкрепи ме“.

В края на учебната година учителите направиха подробен анализ на индивидуалните пропуски на учениците по отделните предмети. В зависимост от потребностите си децата получаваха подкрепа по всички учебни предмети - групова и индивидуална през лятото, някои от тях бяха включени в проектни дейности, за да участват в допълнителни присъствени занимания.

Въпреки усилията на педагогическите специалисти предоставянето на подкрепа за личностно развитие на децата и учениците в условията на обучение от разстояние в електронна среда не е достатъчно ефективно.

5.2.3. Центрове за подкрепа за личностно развитие

Съгласно чл. 26 от ЗПУО Центърът за подкрепа за личностно развитие /ЦПЛР/ е институция в системата на предучилищното и училищното образование, в която се организират дейности, подкрепящи приобщаването, обучението и възпитанието на децата и учениците, както и дейности за развитие на техните интереси и способности.

На територията на област Ямбол функционират няколко центъра за подкрепа за личностно развитие на децата и учениците.

Общински детски комплекс – Елхово /ОДК – Елхово/.

В ЦПЛР - ОДК – гр. Елхово са създадени условия за удовлетворяване интересите, желанията и потребностите за личностно израстване и реализация на децата и учениците в свободното от учене време. Съществуват условия за изява и участия в конкурси, конференции, състезания, празнични програми, изложби, открити занимания и др. С успех се реализират извънкласни форми в областта на музика, танци, спорт, изобразително изкуство и др.

В ЦПЛР - ОДК - гр. Елхово развиват своите таланти в областта на науката, изкуството и спорта деца и ученици от различна възраст, разпределени в групи. Осигуряват се възможности за индивидуална изява на децата чрез организиране на различни конкурси и инициативи, както и участие в общински, областни и национални състезания и конкурси. Осигурени са подходящи условия за творчески и спортни занимания в свободното от учебни занимания време и през ваканционните дни.

Предоставяната алтернативна заетост в центъра предлага сигурна среда за общуване на децата и учениците и преодоляване на влиянието на нарастващите негативни процеси в обществото - агресия, насилие, наркомания, алкохолизъм и др.

Общински център за изкуство и извънучилищна дейност „Тунджа“ - с. Кабиле /ОЦИИД-с. Кабиле/

На територията на община Тунджа осъществява дейност един център за подкрепа за личностно развитие - Общински център за изкуство и извънучилищна дейност „Тунджа“, с. Кабиле, в който се провеждат занимания с деца и ученици за развитие на интересите, способностите, компетентностите и изявата в областта на науките, технологиите, изкуствата и спорта. Утвърденият щатен педагогически персонал е 2,5 души – 2 педагогически и 0.5 непедagogически. Използват се и лектори.

За учебната 2023/2024 година в ОЦИИД - с. Кабиле са сформирани групи по интереси в областта на изобразителното и приложното изкуство, като в тях са обхванати деца и ученици от различна възраст.

Общински детски комплекс – Ямбол /ОДК-Ямбол/

ОДК – Ямбол разполага с добра материална база. През учебната 2023/2024 година са сформирани групи за работа в направления „Наука и технологии“, „Изкуства“ и „Спорт“, в които се обучават 800 деца и ученици. Групите са формирани по възраст и равнища на деца и ученици в отделните педагогически форми по области и профили, като учителите определят възрастовите граници и броя за прием според спецификата на школата и нормативната база. За всички състави, клубове и школи са създадени условия за работа и осигурени необходимите учебни и технически средства и спортни пособия.

Деца от града имат възможност да избират между развиващите дейности 22 клубни форми в сферата на науката и технологиите, изкуствата и спорта.

При съгласуване с ръководства на училищата и за удобство на учениците, част от заниманията се провеждат в учебните и детски заведения в града. Акцентите в дейността на ОДК – Ямбол са свързани със стимулиране на детската индивидуалност и творческите заложби, с интегрираното обучение на деца със СОП, на деца в неравностойно социално положение и на учениците от етническите малцинства.

Разработен е Календарен план за извънучилищните дейности, съобразен с Националния календар за извънучилищните дейности на МОН, Националния спортен календар, празнично – обредната система в България и приоритетните области в общинската политика за подкрепа на личностното развитие на децата и учениците.

ОДК - Ямбол осъществява и дейности по кариерно консултиране и ориентиране. Целевата група, с която се работи, са всички деца и ученици от 6 до 18 години от всички детски градини и училища в Ямбол. Изпълняват програма за обучение по кариерно ориентиране на учениците във връзка с прехода им от една към друга образователна степен и от образованието към пазар на труда.

През отчетния период са проведени занятия с групи и часове за индивидуална работа; срещи с представители на ВУ в България и с представители на МОН във връзка с изясняване на статута на кариерния консултант.

Предоставяни услуги за информиране за: видовете подготовка в училищното образование; институциите в системата на средното и висшето образование; реда и условията за прием на ученици и студенти и др.; професиите и профилите, които се изучават в училищната система; динамиката и потребностите на пазара на труда.

Осъществено е консултиране относно: разкриване на интереси, нагласи и мотивация за избора на образование и професия; преодоляване на типични грешки, свързани с избора на образование и професия от учениците; умения за планиране на учебното и личното време; свързване на индивидуалните особености с изискванията на желаното образование; подкрепа за вземане на решения, свързани с продължаване на образованието; формиране на умения за планиране на кариерното развитие; решаване на вътрешни и външни конфликти, свързани с възможностите за образователна, професионална и личностна реализация.

Осъществява се посредничество между ученици, училище и бизнес по проблемите на кариерното ориентиране.

Работи се по Програмата за кариерно ориентиране на ниво училище, разработена от МОН и със специализирани инструменти, информационни и методически материали.

Материално техническата база включва две модерно оборудвани зали за информиране, индивидуално консултиране и за групова работа. През 2024 г. като кариерни консултанти са ангажирани трима специалисти. Потребители на услугите по кариерно ориентиране са ученици от I до XII клас във всички видове и степени училища; родители; директори на училища, учители, педагогически съветници; други институции – домове, школи, социални центрове, НПО; работодатели и граждани.

Астрономическа обсерватория и планетариум – Ямбол /АОП/

АОП-Ямбол е структура, която има пряко отношение към учебния процес по природни науки, като съдейства за онагледяване и подпомагане на точното и ефективно овладяване на знания по роден край, човекът и природата, география, физика, астрономия, биология и екология от I до XII клас.

АОП – Ямбол разполага с уникална и специализирана материална база – планетариум - ZKP 1, телескопи, разнообразна демонстрационна техника. Центърът създаде единствения в страната комплекс „Човекът – Земята – Небето”, включващ учебна метеорологична площадка, експозиция от скали и минерали, постоянна експозиция от слънчеви часовници.

Основната част от специфичната и атрактивна материална база в НАОП е Планетариумът. Разположените в него демонстрационни уреди, компютърни и периферни устройства, използваните съвременни технологии в обучението са търсени от учителите и учениците от цялата страна. АОП се утвърди като единственото място, където от години ученици от всички ямболски училища осмислят полезно свободното си време в извънучилищни форми по астрономия и космонавтика – курсове, тематични групи, школи, олимпиади, наблюдателни експедиции и други. Учениците участват със свои разработки, наблюдения и резултати в Национални и Европейски проекти.

Основни цели в работата на АОП - Ямбол са:

- Създаване на условия за личностно развитие на децата и учениците
- Развитие на творческото мислене и способности, на познавателните интереси и компетентности.
- Предоставяне на равен достъп на всички деца и ученици до предлаганите извънучилищни форми.
- Подпомагане квалификацията на учителите и лекторите.

Приоритети за периода:

- Превръщане на Астрономическата обсерватория и планетариум в желана територия
- Повишаване интереса и желанието на учениците да откриват, изявят и развият своите заложби и интереси
- Даване възможност на учителите по природни науки да подпомагат учебната си дейност, чрез възможностите на планетариума
- Подобряване на материално техническата база

Дейностите, чрез които се цели осъществяването на поставените задачи:

- Подпомагане интелектуалното и емоционалното развитие и социалната реализация на децата и учениците в съответствие с възрастта, потребностите, способностите и интересите.
- Съдействие за ранното откриване на заложбите на децата и учениците, стимулиране познавателните интереси и творчески способности и насърчаване тяхното развитие и реализация.
- Стимулиране на ученици и учители за постигнати високи резултати в провежданите обучителни и творчески дейности.
- Осъществяване на информационна и консултантска дейност с ученици, учители и родители за видовете занимания по интереси и дейности за подкрепа за личностно развитие, за съдържанието и условията на работа в тях.
- Организиране на колективни и индивидуални, постоянни и временни организационни педагогически форми и изяви на ученици на общинско, регионално и национално равнище.

- Организиране и координиране на национални и международни изяви на деца и ученици.
 - Осъществяване на междуинституционално взаимодействие с местната власт, РУО-Ямбол, училища и детски градини, сродни организации, НПО, родителска общност и др.
- Популяризиране на дейността на институцията се осъществява чрез:
- Собствен сайт, профил във Фейсбук, електронни и печатни медии;
 - Участие в обществени форуми /конференции, презентации, изложби, конкурси, концерти, детски празници и др./;
 - Разработване и/или включване в проекти като партньори за отстояване на интересите, правата, здравето на децата;
 - Изнасяне на извънучилищни педагогически форми, ръководени от преподаватели и хонорувани ръководители на АОП в учебните заведения;
 - Разкриване на нови извънучилищни педагогически форми, според проучените интереси и желания на учениците;
 - Съвместна организация и провеждане на училищни и общоградски прояви;
 - Повишаване качеството на педагогическите умения на учителите, чрез проучване на желанията и интересите им и включване в Квалификационната програма на АОП, МОН, Общинската програма за квалификация на кадрите в системата на образованието, предлаганите квалификационни програми на лицензираните фирми и магистърските програми на висшите учебни заведения.

Други институции, които предоставят възможност за активно занимание на деца и млади хора с различни видове изкуства – танц, музика, театър, изобразително изкуство и литературно творчество са функциониращите на територията на Община Ямбол 6 броя народни читалища /НЧ "Съгласие -1862", НЧ "Пробуда – 1909", НЧ "Зора – 1645", НЧ "Диана – 1944", НЧ "Умение – 2003", НЧ "Тракийска лира – 2012"/.

Възможност за развитие и усъвършенстване на чуждоезиковите умения предоставя "Училище Европа - Ямбол", а на общообразователни компетентности – "Образователни технологии – Ямбол".

Условия за свободна творческа изява на децата и младите хора от Ямбол със своите клубни форми осигурява и Младежки дом "Георги Братанов".

В регистрираните в Общинския спортен регистър на Община Ямбол 25 спортни клуба децата и младите хора активно се занимават с различни видове спорт – баскетбол, борба, самбо, лека атлетика, бокс, модерен петобой, спортна стрелба, шах, футбол, карате, спортно ориентиране, скокове на батут, акробатика, кик-бокс, волейбол, алпинизъм и туризъм.

Регионален център за подкрепа на процеса на приобщаващото образование – гр. Ямбол /РЦПППО/ осъществява дейностите по чл. 50, ал.1, т. 2, 3 и 5 от ЗПУО: организационно и/или методическо подпомагане; дейности, свързани с квалификацията на педагогическите специалисти и дейности, свързани с провеждане на държавната политика за подкрепа на процеса на приобщаващото образование. В центъра работят 14 педагогически специалисти – 1 директор, 8 ресурсни учители, 2 психолози, 3 логопеди и 1 рехабилитатор на слуха и говора. Осигуряват ресурсно подпомагане на деца и ученици със специални образователни потребности в детски градини и училища на територията на областта.

Към РЦПППО е определен **Регионален екип за подкрепа за личностно развитие на децата и учениците със специални образователни потребности**, който включва в състава си специалисти от центъра и специалисти от РУО, РЗИ, ОЗД, специален педагог от ЦСОП – гр. Елхово. Екипът осъществява функции в съответствие с чл. 190 от ЗПУО, свързани с оценка на индивидуалните потребности на деца и ученици със специални образователни потребности; подпомага процеса на осигуряване на допълнителната подкрепа; предлага и организира при необходимост предоставянето на методическа подкрепа за работа с деца и ученици със специални образователни потребности на детските градини, училищата и центрове за подкрепа за личностно развитие; информира родителите за възможностите за продължаване на образованието или за придобиване на професионална квалификация на учениците със СОП след

VII, VIII и X клас; извършва преценка за обучението на ученици по чл. 111, ал. 5; отлага по обективни причини от задължително обучение в I клас деца със специални образователни потребности, но за не повече от една учебна година; изпълнява и други функции, предвидени в държавния образователен стандарт за приобщаващото образование.

Център за специална образователна подкрепа – гр. Елхово /ЦСОП – гр. Елхово/

ЦСОП – гр. Елхово осъществява дейности по чл. 49, ал. 2 и ал. 3 от ЗПУО: диагностична, рехабилитационна, корекционна и терапевтична работа с деца и ученици с тежки увреждания, за които оценката на РЦПППО е установила, че съобразно образователните им потребности може да се обучават в центъра при условия и по ред, определени в държавния образователен стандарт за приобщаващото образование.

През учебната 2023/2024 г. в изнесени групи и паралелки в центъра се обучават деца и ученици от детски градини и училища на територията на областта. За децата и учениците се осигурява педагогическа и психологическа подкрепа. Прилага се програма за подкрепа и обучение за семействата им.

Центърът разполага с добра материална база. Осигурена е достъпна архитектурна среда и общжитие за децата, лишени от родителска грижа или от семейства в тежко материално състояние.

ЦСОП – гр. Елхово има възможност да организира и предоставя допълнителна подкрепа по чл. 187, ал. 1, т. 2 – 5 от ЗПУО на деца и ученици със специални образователни потребности, които се обучават в детски градини и училища.

През последните години броят на децата и учениците с тежки увреждания на територията на гр. Ямбол се увеличава за сметка на намаляване броя на учениците в Елхово. Това налага осигуряване на изнесени паралелки на територията на гр. Ямбол, предимно в социални услуги в общността. Изнесените паралелки в социални услуги на територията на Ямбол ежегодно нараства. Една паралелка с ученици от гимназиален етап се помещава в ЕГ „В. Карагъзов“ – гр. Ямбол. В ЦНСТДМУ и ЗЖ – Ямбол е сформирана и 1 изнесена група за деца от предучилищна възраст – 5-6 годишни.

Броят на децата и учениците, които се обучават в изнесени групи и паралелки към ЦСОП – гр. Елхово на територията на Ямбол е значително по-голям от броя на обучаващите се в сградата в Елхово. В същото време увеличаващият се брой на децата в Ямбол създава проблеми за осигуряване на стаи за обучението им на територията на социалните услуги.

Необходимо е да се предприемат действия във връзка с преместване седалището на институцията в гр. Ямбол по реда на ЗПУО и Наредба № 9/2016 г. за институциите в системата на предучилищното и училищното образование, като се осигури подходяща сграда с достатъчен брой помещения за осигуряване на образователния процес, подкрепата за личностно развитие, както и за административния сектор.

5.3. Предизвикателства

Анализът на ситуацията в системата на образованието по общини очертава няколко основни причини, които влияят върху личностното развитие на децата и учениците: икономически, етнокултурни, социални и педагогически.

Основните фактори са:

- Лошо икономическо състояние на семействата, в които децата живеят.
- Придържането към определени културни стереотипи, особено когато семейството живее в компактна група сред представители на собствения етнос.
- Училищната среда и свързаните с нея педагогически фактори.
- Здравното развитие на учениците.

Статистката сочи ежегодно нарастване на броя на децата с увреждания, а процентът на агресивното поведение и употребата на наркотици продължава да се покачва. Оттук следва и ролята на училището като най-значимата социална територия, предоставяща грижи за децата и юношите. Това потвърждава необходимостта от повишаване квалификацията на учителите

относно партниране с учениците и техните семейства при наличие на емоционален или поведенчески проблем.

Най-големите предизвикателства през 2023/2024 година пред образователната система са свързани с разрастващата се епидемия от COVID-19, вирусни заболявания и употребата на наркотични вещества сред подрастващите. Това налага прилагане на адекватни училищни политики за повишаване здравната култура на децата и учениците и мерки за опазване на здравето и живота им.

Дейности, които изискват координирана общинска политика

1. Осигуряване на средства за изграждане на достъпна архитектурна среда в училищата и детските градини за деца с увреждания.
2. Осигуряване на системни и целенасочени обучения на учителите за работа с деца със СОП, с хронични заболявания, в риск и с изяви на дарби.
3. Създаване на условия за функциониране на ЦСОП на територията на Ямбол, за да се осъществява адекватно обучение и подкрепа на деца и ученици с множество увреждания, за които е трудно да посещават учебни занятия в детски градини и училища.
4. Работа с родителите, която да е насочена към приемане проблемите на детето и пълноценното му включване в живота на ДГ/училището и общността.
5. Координирано взаимодействие на детската градина и училището с общински администрации, МКБППМН, ПИЦ, КСУДВ, РЦПППО, Дирекция „Социално подпомагане”, Отдел „Закрила на детето”, Детска педагогическа стая, Център за специална образователна подкрепа, НПО и др.
6. Осигуряване на специалисти в ДГ и училищата за осигуряване на обща и допълнителна подкрепа.
7. Подобряване и обновяване на материалната база за преустройството и оборудването на кабинети за психолог, логопед и ресурсен учител.

6. Социални услуги в подкрепа на децата и семействата

Важно значение в подкрепата на децата и семействата имат социалните услуги.

На територията на **община Болярово** няма развит набор от услуги по превенция, които да оказват подкрепа на родители и деца, с акцент в ранна детска възраст, за да подпомагат отглеждането и възпитанието на децата, като същевременно създават реални възможности за подкрепа и на семейството. Недостатъчно развити са услугите, насочени към децата - застрашени от отпадане от училище, с проблемно поведение или в конфликт със закона, жертви на насилие и др. Наличните социални услуги за деца с увреждания са с недостатъчен капацитет и се налага родителите да търсят помощ предимно в областния център.

В община Елхово функционират три социални услуги, които предоставят подкрепа за личностно развитие на децата и учениците.

Социална услуга Център за социална рехабилитация и интеграция /ЦСРИ/ - Елхово.

Предоставянето на услугата цели подкрепа на индивидуалното развитие, поддържане и придобиване на нови способности и самостоятелност на лица с различни вид и степен на увреждане, както и подкрепа на деца от различни рискови групи, чрез целенасочени дейности за интеграция и превенция на социалното изключване. Услугата включва разнообразни консултативни, терапевтични и рехабилитационни дейности, насочени към създаване, поддържане и разширяване на социалните умения, както и обучение за водене на самостоятелен начин на живот. Консултативните дейности са насочени към кандидат-потребителите, потребителите и/или към техните близки. Терапевтичните дейности и обучителните практики имат за цел да развият и/или да създадат социални умения, които са нарушени или загубени. Рехабилитационните и интеграционни програми и дейности са насочени към възстановяване и социална интеграция.

Терапевтичните, консултативните и рехабилитационните дейности се осъществяват от специалисти, които съдействат и подкрепят потребителите и техните близки, посредством индивидуални и/или групови занимания.

Децата ползват дейностите и програмите (индивидуални или групови) почасово – всеки ден или няколко пъти в седмицата/месеца, в зависимост от индивидуалните им потребности. Броят на децата в групите е съобразен с възрастовите особености, потребностите им и възможностите на наличната материална база.

Социалната услуга ЦСРИ може да се предоставя на широк кръг потребители :

- деца с различни видове увреждания, емоционално-поведенчески проблеми и девиантно поведение, нарушения в развитието;
- деца и лица жертви на различни форми на насилие и експлоатация;
- деца в риск от социално изключване, както и техните близки.

Терапевтичните дейности, предлагани в ЦСРИ (логопедична терапия, занимателна терапия; игрова терапия, психологическа подкрепа, педагогическа подкрепа и рехабилитация) целят комплексно въздействие върху определени сфери на интервениране и имат индивидуална насоченост. Потребителят/законният представител участва при провеждане на обсъждания на комплексното терапевтично въздействие.

Капацитетът на ЦСРИ е 35 потребители, но в момента работи с 41 потребители.

Център за настаняване от семеен тип - Дом за деца и младежи без увреждания /ЦНСТДМБУ/

В Центъра за настаняване от семеен тип за деца / младежи без увреждания /ЦНСТДМБУ/ с капацитет 8 деца / младежи има настанени 7 деца. Всички посещават училище.

Основната цел на центъра е предоставяне на сигурна и защитена среда за децата/ младежите чрез индивидуализирана грижа и подкрепа, в условия, близки до семейната среда, осигуряващи по-добро качество на живот и възможности за пълноценно развитие и социално включване.

Център за настаняване от семеен тип - Дом за деца и младежи с увреждания /ЦНСТДМУ/

В Центъра за настаняване от семеен тип за деца / младежи с увреждания /ЦНСТДМУ/ с капацитет 14 деца / младежи има настанени 1 дете и 12 младежи над 20 годишна възраст. От тях училище посещава 1 дете.

На децата и учениците от двата центъра се предоставя обща и допълнителна подкрепа за личностно развитие, която осигурява подходяща физическа, психологическа и социална среда за развиване на способностите и уменията им. Ресурсите за подкрепа, които има училището, не са достатъчни на фона на нарастващите социални проблеми. Връзката между училището и системата за закрила на детето не липсва, поради ежемесечните срещи за оказване на подкрепа след настаняване в социалната услуга. При учениците в социалната услуга допълнителната подкрепа е насочена към децата със специални образователни потребности и децата.

Център за обществена подкрепа – гр. Стралджа – предоставя услуги за 15 деца, свързани с превенция на отклоняващо се поведение, превенция на отпадането от училище, на агресията и насилието, семейно консултиране и подкрепа. В центъра работят психолог и социален работник. При входа на сградата има изградена подходна рампа, улесняваща достъпа до сградата на хора с двигателни увреждания.

Заедно с предлаганите услуги се работи и в направление културно-масова дейност. Ежегодно се изготвя културен календар. Дейностите се разпределят по месеци, включващи празнуване на лични и официални празници, отбелязване на исторически събития, разходки до паркове в града, посещение на културни мероприятия, посещения на музеи и др.

Център за социална рехабилитация и интеграция – гр. Стралджа разполага с екип от 11,5 специалисти на щат и предлага консултативни, терапевтични и рехабилитационни дейности. Консултативните дейности са насочени към кандидат-потребителите, потребителите на социални услуги към техните близки. Терапевтичните дейности имат за цел да развият нарушени или липсващи социални умения, да коригират нарушения в развитието. Рехабилитационните програми са насочени към възстановяване и социална интеграция. Дейностите по медицинска

рехабилитация се провеждат след задължителна консултация и назначение от лекар – физиотерапевт.

Конкретните социални услуги предлагани в ЦСРИ са:

- Медицинска рехабилитация - двигателна рехабилитация и физиотерапия;
- Логопедична рехабилитация;
- Психологическа подкрепа и консултиране;
- Занимателна трудотерапия.

Освен рехабилитационните и терапевтични дейности центърът организира и дейности за отбелязване на различни традиционни, календарни и религиозни празници.

Общностен център с кабинет за ранна интервенция на уврежданията

В община Тунджа функционира Общностен център, създаден по проект BG0MOP001-2.004-0059 „Желани пространства – комплексен модел на интегрирани услуги за ранно детско развитие и социално включване в малките населени места“, финансиран по Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси“ 2014-2020. Разполага с кабинет за ранна интервенция на уврежданията, като услугите се предоставят в изградените зони за семейна подкрепа в детските градини, както и като мобилни услуги в 44 населени места на територията на общината. Предоставят се интегрирани услуги за ранно детско развитие: ранна интервенция на уврежданията; индивидуална педагогическа подкрепа на деца с увреждания; психологическа подкрепа и консултиране на бъдещи и настоящи родители за формиране и развитие на родителски умения; семейно консултиране и подкрепа; индивидуална и групово работа с деца и родители, включително с деца и родители, които не са от уязвими групи, с цел посещаване на детска градина; здравна детска консултация и дейности по превенция на заболяванията; допълнителна педагогическа подготовка за повишаване на училищната готовност на децата за равен старт в училище. Услугите са насочени към деца до 7 годишна възраст от уязвими групи, включително деца с увреждания и техните семейства, както и бъдещи родители и са предоставени до м. септември 2023 г.

По проект „Бъдеще за всяко дете в община „Тунджа“ са реализирани дейности с цел превенция на социалното изключване, намаляване на бедността сред децата и други лица в риск чрез интегрирани инвестиции в ранното детско развитие и социално включване в населените места на община „Тунджа“. За период от 12 месеца по проекта се предоставят комплексни здравни, социални и образователни услуги. Това надгражда добрия опит и въведените практики по Проекта за социално включване и други инициативи с външно финансиране, които общината реализира в последните години. Услугите се предоставят в Общностния център с кабинет за ранна интервенция на уврежданията в с. Козарево и в мрежата от детски градини и училища на територията на общината, както и като мобилна работа в домовете на потребителите. До м. октомври 2024 г. по проекта са включени общо 300 потребители – деца и техните семейства, които заедно със своите семейства ползват услугите на специалисти, в т.ч. социални работници, психолози, трима педиатри, две медицински сестри, рехабилитатор, двама стоматолози, медиатори.

В партньорство с Агенция за социално подпомагане се реализира проект „Приеми ме - 2015“ по ОП „Развитие на човешките ресурси“, чрез който се предоставя услугата „Приемна грижа“ на територията на община „Тунджа“. За 2024 г. са осигурени средства в размер на 32 557 лв., чрез които се предоставя професионална приемна грижа от 2 семейства, в които са настанени за отглеждане 2 деца.

През 2024 г. е разкрита социална услуга Общностен център за деца и семейства в с. Козарево.

Център за обществена подкрепа гр. Ямбол

Центърът е разкрит през 2007 г. по Проект „Разкриване на център за обществена подкрепа за деца и семейства в риск“ с финансовата подкрепа на Европейския съюз по програма ФАР 2004, Договор № BG 2004/016-711.01.02-1.31 "Деинституционализация посредством предоставяне на социални услуги за рискови групи", изпълняван от Община Ямбол.

Центърът е разкрит като държавно делегирана дейност, при утвърден капацитет и към настоящия момент – 50 потребители, деца и техните семейства.

Екипът на Центъра осъществява специализирана подкрепа за всички свои потребители – деца и непълнолетни, техните родители и близки. Основна цел е подобряване качеството на живот на децата в семействата и социалната среда. Чрез предоставяне на специализирани социални услуги, които отговарят на потребностите, се реализира достъп за всички деца, в т.ч. деца в риск и техните семейства, родители, осиновители, лица полагащи грижи за деца, приемни семейства и кандидат осиновители. Ползването на социални услуги, дава възможност да се помогне на деца и семейства за включване в обществения живот,

Услугите са насочени към деца от 0 – 18 години и семействата им, както и на деца в риск от 0 – 18 години. Специалистите, предоставящи социални услуги са: управител, социални работници, психолози, педагог, логопед, технически сътрудник и хигиенист. Служителите имат необходимото образование и квалификация за предоставяне на социални услуги.

За разглеждания период работните случаи са 166 броя и включват: информирание и консултиране; застъпничество и посредничество; терапия; обучение и придобиване на умения.

През разглеждания период прекратените случаи са 103, а новопостъпилите са 98. Според заложените цели в Индивидуалния план и Оценка на потребности са краткосрочни и дългосрочни. След изтичане срока на направляващия документ или постигане на заложените цели, при необходимост от продължаване на работата и съгласие от страна на потребителя случаят може да бъде преразгледан, а срокът удължен. Изготвените предварителни оценки на потребности за ползване на социална услуга са 141 броя.

Средно месечно за отчетния период през Център за обществена подкрепа "Усмивка" са преминали около 150 случаи. Потребителите, с които най-често се работи, са деца от аутистичния спектър, деца с психични разстройства/травми, деца/родители жертва на насилие. Потребителите споделят, че намират обстановката за приятна, ведра, близка до семейната. Оценката за работата на специалистите също е висока. По информация от анкетираните, за дейността на ЦОП и работата на екипа може да се получи информация като препоръка от ползвател, чрез личен лекар, педиатри, учители, интернет и други.

Социалната услуга предоставя комплекс от дейности за повишаване благосъстоянието на децата и техните семейства в общината. Залаганите цели при работа с потребителите са подобряване на физическото и психическо здраве на децата, както и подкрепа на семействата.

Дневен център за деца и младежи с увреждания

Дневният център е разкрит от 01.01.2009 г. със Заповед № РД 01-17/08.01.2009 г. на Изпълнителния Директор на АСП към МТСП, с капацитет 30 места. Намира се в сградата на Комплекс за социални услуги за деца и възрастни (КСУДВ) – град Ямбол. Социалната услуга заема два етажа, като на първи етаж се намират: кабинет за семейно консултиране, кабинет на педагог, зала по психомоторика, зала за ЛФК, тренинг зала и санитарен възел. На втория етаж са разположени кабинет на психолог, кабинет на логопед, зала за рехабилитация, зала за игрова терапия, зала за занимателна терапия, стая за отдих, медицински кабинет, трапезария, санитарен възел с душ и съблекалня за момчета, санитарен възел с душ и съблекалня за момичета, санитарен възел за персонала. Кабинетите и залите за работа с потребителите са обзаведени с необходимите мебели и съоръжения за провеждане на цялостен и непрекъснат работен процес. Осигурени са самостоятелни помещения за индивидуални консултации, групови занимания, кабинети за оперативки, обучения и тренинги на персонала. Сградата е снабдена с външен и вътрешен асансьор, има двор с обособени кътове за игра и отдих. Социалната услуга е на общински ниво, за удовлетворяване на потребностите на населението в общината.

ДЦДМУ предоставя комплекс от социални услуги в общността. Дневно обслужване на потребителите, свързано с предоставянето на храна и задоволяване на ежедневните социални, здравни и рехабилитационни потребности, както и развиване на умения за организиране на свободното време и социално взаимодействие. Социалната услуга е алтернативна форма на грижа за децата и младежи с увреждания, която чрез предоставяне на психологическа, логопедична и

педагогическа подкрепа насърчава потребителите да развиват своя потенциал, съобразено със специфичните им индивидуални възможности.

Извършвани дейности, в съответствие с услугите по чл. 15 от ЗСУ: дневна грижа; информирание и консултиране; застъпничество и посредничество; терапия и рехабилитация; обучение за придобиване на умения; подкрепа за придобиване на трудови умения (за младежи над 16-годишна възраст).

Целева група на предоставяните дейности за подкрепа на деца с трайни увреждания и деца с тежки множествени увреждания с над 90 % ВСУ с ЧП, в невъзможност за самообслужване, е от 2 до 18 години. Чрез тези дейности се цели да се осигурят на потребителите условия за обслужване, отговарящи на ежедневните и рехабилитационните им потребности, както и на потребностите им от организация на свободното време, с цел социално включване и превенция на настаняването им в специализирана институция.

Потребителите се подпомагат от специалисти в обучението им в социални умения, умения от ежедневието, умения за самообслужване и общуване.

Център за социална рехабилитация и интеграция - гр. Ямбол

Центърът е делегирана от държавата дейност с капацитет 41 ползватели. Разкрит на територията на гр. Ямбол със Заповед № РД 01-289/28.03.2007 г. на Изпълнителен Директор на АСП с капацитет 30 места от 01.01.2007г., завишен със Заповед № РД 01-220/28.01.2011 г. на 41 места от 01.01.2011 г. От 1 септември 2012 г. с решение на Общински съвет Ямбол ЦСРИ е включен в структурата на Комплекс за социални услуги за деца и възрастни - гр. Ямбол.

Център за социална рехабилитация и интеграция е комплекс от социални услуги, чиято цел е подкрепа на индивидуалното развитие, поддържане и придобиване на нови способности и самостоятелност на лица с различни вид и степен на увреждане, както и подкрепа на лица от различни рискови групи, чрез целенасочени дейности за интеграция и превенция на социалното изключване.

Потребители на социалната услуга са деца и пълнолетни лица в риск от социално изключване, както и техните близки: с различни видове увреждания, емоционално - поведенчески проблеми и девиантно поведение, нарушения в развитието; лица с различни форми на зависимост; жертви на насилие и експлоатация и други.

Децата и пълнолетните лица ползват дейностите и програмите (индивидуални или групови) почасово – всеки ден или няколко пъти в седмицата/месеца, в зависимост от индивидуалните им потребности.

Услугата ЦСРИ включва разнообразни консултативни, терапевтични и рехабилитационни дейности, насочени към създаване, поддържане и разширяване на социалните умения, както и обучение за водене на самостоятелен начин на живот. Дейностите се осъществяват от специалисти – социални работници, психолог, логопед, трудотерапевт, педагог, рехабилитатор и медицинска сестра, които съдействат и подкрепят децата, родителите им и разширения семеен кръг посредством индивидуални и/или групови занимания.

Чрез предоставяните социални услуги в ЦСРИ се цели преодоляване на проблемите в личностното развитие на децата, развиване, възстановяване, трениране на двигателни, познавателни, сетивни умения, формиране на морално-волеви качества – активност, търпение, последователност, постигане на цел, толерантност и др.

Рехабилитацията в ЦСРИ включва дейности, които се извършват съобразно с препоръките дадени от ОПЛ и лекуващи специалисти, отразени в медицинската документация, представена от потребителите. Дейността се провежда с деца с временни травми, хронични заболявания и трайни увреждания индивидуално и групово от рехабилитатори, като се цели: психо -емоционална стабилизация на децата, оптимално възстановяване на опорно двигателния апарат и възстановяване и поддържане в добро състояние на всички жизнени функции.

Работи се с родители на деца с проблеми в развитието с цел да се подкрепят за справянето с практическите проблеми при отглеждането, възпитанието и обучението на техните деца. Дават се препоръки, мерки и подкрепа в домашна среда.

За периода 2023/2024 г. в Център за социална рехабилитация и интеграция към КСУДВ, гр. Ямбол, са ползвали социални услуги хора с трайни увреждания / деца и пълнолетни лица / - физическа, психическа, интелектуална и сетивна недостатъчност, която при взаимодействие с обкръжаващата ги среда би могла да възпрепятства тяхното пълноценно и ефективно участие в обществото. Оказана е подкрепа и на семействата на потребителите.

При работата с децата и семействата им в ЦСРИ стои предизвикателството - родителите да бъдат по-мотивирани и по-активни в работния процес, чрез който специалистите осигуряват специфичните потребности и подкрепа за личностното развитие на децата.

Общностен център – Ямбол

До 30.09.2024 г. Община Ямбол реализира дейности по Проект „Бъдеще за децата в Община Ямбол“. Дейностите са насочени към подобряване качеството на живот на децата от уязвими групи и насърчаване на тяхното социално включване, чрез предоставяне на социални и интегрирани здравно-социални услуги, включително в домашна среда, за деца в нужда и техните семейства. За периода на действие на проекта бяха обхванати общо 256 деца и техните родители.

Общностен център – Ямбол провежда обследване, диагностика, подкрепа, консултиране и коригиране на различни нарушения при децата: езиково-говорни, психомоторни, психологически, обучителни трудности, задръжка в емоционално и поведенческото развитие, ограничени когнитивни, волеви и емоционални способности. Провежда се и консултиране по различни казуси, изграждане на социални умения и умения у родителите за отглеждане на деца с увреждания до 7 годишна възраст от уязвими групи. Осигурени са специалисти – логопед, психолог, специален педагог, кинезитерапевт, педиатри, медицински сестри, акушер, социални работници, медиатори.

За 2023/2024 г. екипът на ОЦ следва основни стратегически цели :

- Работа с детето, според неговия индивидуален потенциал и създаване на благоприятни условия за развитието му;
- Формиране и повишаване на родителски умения;
- Превенция на изоставането;
- Превенция на изоставянето;
- Подкрепа за успешна интеграция в първи клас на деца с увреждания и на деца от рискови групи;
- Превенция на детската заболеваемост.

Център за настаняване от семеен тип за деца и младежи без увреждания /ЦНСТДМБУ/ – гр. Ямбол е социална услуга от резидентен тип, с капацитет от 12 места и осигурява двадесет и четири часова грижа за 12 деца/младежи.

В Центъра се реализират дейности за осъществяването на социалната услуга, свързани с:

- предоставяне на жизнена среда за пълноценното израстване и развитие на деца/младежи лишени от родителска грижа, при която децата получават необходимата им индивидуална грижа и подкрепа за личностно съзряване и изграждане на умения за самостоятелен и независим живот;
- психологична подкрепа и консултиране;
- осигуряване на достъп до подходящо предучилищно и училищно образование.
- създаване на условия и нагласи на децата и младежите за равнопоставено участие в живота на местната общност.

Центрове за настаняване от семеен тип за деца и младежи с увреждания и защитено жилище за хора с умствена изостаналост /ЦНСТДМУ и ЗЖ/ - гр. Ямбол

От м. декември 2013 г. по проект „Интеграция на деца и младежи с увреждания чрез предоставяне на социални услуги от резидентен тип в Община Ямбол“ са разкрити три Центъра за настаняване от семеен тип за деца и младежи с увреждания и едно Защитено жилище за хора с умствена изостаналост. От 01.01.2015 г. социалните услуги функционират като държавно делегирана дейност. Капацитетът на услугите е 50 места.

Персоналът в ЦНСТДМУ и ЗЖ за хора с умствена изостаналост включва социални работници, възпитатели, детегледачи, медицински сестри, трудотерапевти, които са пряко ангажирани с обгрижването, обучението и отглеждането на децата/младежите, предвид тяхното здравословно и психическо състояние.

Потребителите са ученици, като част от тях са записани в индивидуална форма на обучение. За децата е осигурена допълнителна подкрепа от специалисти - психолог, логопед и ресурсен учител.

Всички ученици ползват и подкрепящи услуги в Комплекс за социални услуги за деца и възрастни - гр. Ямбол. В комплекса се осъществяват няколко дейности: педагогическа и психологическа подкрепа, превантивна дейност, диагностична дейност, рехабилитационна и корекционна дейност, ресоциализираща работа с деца и ученици.

SWOT АНАЛИЗ

СИЛНИ СТРАНИ	СЛАБИ СТРАНИ
➤ Добро териториално разпределение на мрежата от детски градини и училища и осигурен достъп до предучилищна подготовка и училищно образование; ➤ Въведена задължителна предучилищна подготовка за деца на 4 г. и премахване на таксите за детска градина; ➤ Създадени условия за усвояване на български език; ➤ Наличие на действащ механизъм за финансиране на делегираните от държавата дейности и местни дейности; ➤ Децентрализация на правомощията на разпоредителите с бюджет; ➤ Финансиране, основано на единни разходни стандарти за издръжка на дете и ученик с делегирани бюджети във всички училища; ➤ Подобряване на материално-техническа база на училищата и детските градини; ➤ Добра система за организация, съгласуваност, контрол и отчетност на образователния процес, на административната и стопанска дейност; ➤ Осигуряване на подкрепяща среда за децата и учениците със специални образователни потребности; ➤ Осигуреност с педагогически кадри и други квалифицирани специалисти за обучение на деца и ученици; ➤ Наличие на система за квалификация и преквалификация на педагогическите кадри; ➤ Реализиране на програми за допълнителна работа с изоставащи ученици и ученици с изявени дарби; ➤ Родителско и гражданско участие в	➤ Неблагоприятна демографска ситуация и засилени миграционни процеси; ➤ Недостатъчен брой места в някои детските градини; ➤ Голям брой необхванати и отпадащи деца и ученици в задължителна предучилищна и училищна възраст; ➤ Недостатъчно ефективни мерки за реинтеграция в училище; ➤ Недостатъчно модернизирана материална база на училища, детски градини, ЦПЛР; ➤ Образователно – възпитателни подходи, които не отчитат индивидуалните потребности на децата и учениците; ➤ Професионално образование, неудовлетворяващо напълно изискванията на пазара на труда и необходимостта от кадри в региона; ➤ Недостиг на квалифицирани учители; ➤ Недостатъчно обучени педагогически и други специалисти за предоставяне на допълнителна подкрепа на деца и ученици със СОП, в риск, с хронични заболявания и с изявени дарби; ➤ Ограничен достъп до услуги за подкрепа на личностното развитие на децата и учениците в малките населени места; ➤ Неправилно разпределени отговорности между местните и централните органи на властта, което прави невъзможен ефективния контрол върху дейността на образователните институции;

управлението на образователния процес; ➤ Създадени условия за удовлетворяване интересите, желанията и потребностите за личностна подкрепа на децата и учениците в свободното им време. ➤ Създадени условия за обучение от разстояние в електронна среда при разпространение на остри заразни заболявания.	➤ Липса на достъпна архитектурна и подкрепяща среда в голяма част от детските градини и училищата; ➤ Липса на комуникация и единен подход между образователните институции и НПО в подкрепа на личностното развитие на децата и учениците; ➤ Недостатъчна осигуреност с електронни устройства и интернет в малките населени места за провеждане на обучение на учениците от разстояние и повишаване на дигиталните компетентности.
ВЪЗМОЖНОСТИ	ЗАПЛАХИ
➤ Държавна финансова подкрепа за обхващане на децата в детските градини; ➤ Усъвършенстване на системата на делегирани бюджети и на механизмите за диференциране на единните разходни стандарти; ➤ Делегиране на административни и финансови правомощия на директорите на общинските детски градини; ➤ Повишаване привлекателността и качеството на материалната база на образователните институции; ➤ Създаване на възможности за изграждане на достъпна архитектурна и приобщаваща среда във всички образователни институции; ➤ Използване на възможностите, предоставяни от различни национални, европейски и международни финансови инструменти; ➤ Разширяване на възможностите за целодневна организация на обучението; ➤ Прилагане на система от мерки за осигуряване на пълен обхват на подлежащите на задължително обучение деца и ученици и успешното им интегриране; ➤ Разширяване на възможностите за извънкласни и извънучилищни дейности и занимания по интереси; ➤ Квалификация на учителите за обезпечаване на подкрепата за личностно развитие на деца и ученици; ➤ Развитие на система от стимули за привличане на млади учители и повишаване привлекателността на учителската професия; ➤ Подобряване връзката между	➤ Негативни демографски и миграционни процеси; ➤ Намаляване броя на децата в малките населени места; ➤ Голям брой деца от етнически малцинства, които поради социално-икономически и етно-културни причини не посещават детска градина и училище; ➤ Голям брой деца с обучителни трудности поради недостатъчно владееене на български език; ➤ Увеличаване броя на неграмотните млади хора; ➤ Застаряващ педагогически персонал и липса на висококвалифицирани и мотивирани млади специалисти; ➤ Незползване на възможностите, предоставяни от различни национални, европейски и международни финансови инструменти поради нежелание от страна на ръководството или педагогическия персонал; ➤ Непривлекателни за младите хора специалности в системата на професионалното образование и обучение; ➤ Ниска активност от страна на бизнеса към осигуряване на възможности за практикуване на ученици в реална работна среда; ➤ Недостатъчен разходен стандарт за издръжка на ученик; ➤ Слаба заинтересованост на част от родителите към образованието и поведението на децата им; ➤ Слаба мотивация за учене при част от учениците; ➤ Недостатъчна координираност за прилагане на адекватни мерки между

необходимите на регионалната икономика кадри и специалностите в системата на професионалното образование; ➤ Създаване на повече и по-разнообразни стимули за насърчаване на децата с изявени дарби; ➤ Повишаване ангажираността на родителите при формиране на образователните политики и засилване на участието им в училищния живот; ➤ Повишаване на здравната култура на децата и семействата за адекватно прилагане на мерките за предпазване от разпространение на епидемии и зависимости; ➤ Осигуряване на условия за обучение от разстояние в електронна среда на всички ученици.	институциите, отговорни за осъществяване процеса на приобщаващо образование; ➤ Неспазване на мерките срещу разпространението на епидемии и зависимости от голяма част родители и ученици; ➤ Нежелание или невъзможност от страна на родители да осигурят обучението на децата си от разстояние в електронна среда.
--	--

ИЗВОДИ

1. Институциите в системата на образованието следва да определят най-ефективните мерки за осигуряване на подкрепа за личностно развитие на децата и учениците.
2. Институциите, които предоставят социални услуги, извършват дейности, близки до посочените в чл. 49, ал. 1, т. 3, 5 и 6 от ЗПУО – превантивна, диагностична, рехабилитационна, корекционна и ресоциализираща работа с деца и ученици, педагогическа и психологическа подкрепа, прилагане на програми за подкрепа и обучение за семействата на децата и учениците с увреждания. В тях работят специалисти, които могат да са полезни за осигуряването на обща и допълнителна подкрепа за личностно развитие на децата и учениците в училищата и детските градини и да компенсират недостига на специалисти. Опитът на общините от управлението на тези институции е полезен при вземането на решение за разкриване на нови институции по ЗПУО или за възлагане на ресурсното подпомагане на деца и ученици със СОП на лицензирани доставчици на социални услуги.
3. Групата на децата и учениците със специални образователни потребности, които се нуждаят от допълнителна подкрепа за личностно развитие, е много разнообразна по своя състав в отделните училища и детски градини. Това изисква:
 - конкретен подход при планиране на необходимите ресурси;
 - ориентиране на институционалните практики към индивидуализирана грижа;
 - гъвкави решения на място и в сътрудничество с другите институции;
 - взаимодействие с родителите.
4. Въпреки системната квалификация на педагогическите специалисти в училищата, детските градини и ЦПЛР, голяма част от тях са неподготвени за работа или не желаят да работят с деца и ученици със СОП, с хронични заболявания, в риск и с изявени дарби. Неподготвени са и за качествено прилагане на Наредбата за приобщаващото образование. Броят на специалистите /психолози, логопеди, ресурсни учители и др./ във всички общини е недостатъчен. Необходимо е да се предприемат мерки по отношение на кадровото осигуряване и повишаване квалификацията на педагогическите кадри.
5. Детските градини и училищата на територията на областта разполагат с добра материална база, но архитектурната достъпност и осигуряване на приобщаваща среда е факт за малък брой образователни институции. Необходими са целеви средства и планирани действия за привличането на материалните условия в съответствие с нормативните изисквания.

6. Общините и училищата следва да обърнат сериозно внимание на предоставяне на кариерно консултиране на учениците (като важна част от общата подкрепа за личностно развитие и бъдещата им реализация на пазара на труда).
7. Дейностите на институциите, ориентирани към развитие на дарбите и интересите на децата и учениците, са разнообразни и имат създадени традиции. Законът за предучилищното и училищното образование дава възможност учениците да избират между различни форми, предлагани от училищата и от други институции. Необходимо е да се предоставят повече възможности за изяви, за да разгърнат способностите си в областта на науките, технологиите, изкуствата и спорта.
8. Институциите в системата на образованието водят целенасочена политика за предотвратяване на отпадането на деца и ученици от образователната система, както и за реинтегриране на напусналите. Успешно се прилага Механизъм за взаимодействие между институциите по обхващане, включване и предотвратяване на отпадането от образователната система на деца и ученици в задължителна предучилищна и училищна възраст. Необходимо е съвместно да се работи по прилагането на мерки за осигуряването на подкрепа за личностно развитие, която да задържи децата и учениците в образователната система.
9. В условията на епидемична обстановка образователните институции според възможностите си създават условия за провеждане на обучение и подкрепа за личностно развитие на децата и учениците. Необходимо е да се работи за повишаване на здравната култура с цел запазване здравето и живота на децата и семействата им.

III. СТРАТЕГИЯ ЗА ПОДКРЕПА ЗА ЛИЧНОСТНО РАЗВИТИЕ НА ДЕЦАТА И УЧЕНИЦИТЕ

1. ВИЗИЯ

Областната стратегия за подкрепа за личностно развитие на децата и учениците в област Ямбол за следващия двугодишен период изразява стремежа на всички участници да подкрепят процеса на приобщаващото образование и да съдействат за реализиране на подкрепата в съответствие с нормативните разпоредби.

Стратегията подкрепя всички институции в системата на предучилищното и училищното образование за преодоляване на дефицитите и неравномерността в предоставянето на обща и допълнителна подкрепа на децата и учениците чрез осъществяване на сътрудничество и взаимодействие с държавните и местните органи и структури и доставчиците на социални услуги.

Стратегическите цели и дейности за осигуряване на подкрепата са определени въз основа на анализ на потребностите от подкрепа във всяка община на територията на област Ямбол, който включва задълбочени проучвания на състоянието на институциите в системата на образованието, отчитане на постиженията през 2023/2024 година, описание на предизвикателствата, установени потребности на рисковите групи деца и ученици и възможностите за осигуряване на подкрепа.

2. ОБХВАТ НА СТРАТЕГИЯТА

Стратегията се прилага във всички институции в системата на предучилищното и училищното образование в петте общини на територията на област Ямбол. Специално внимание се обръща на по-малките населени места, където са съсредоточени малобройни групи от уязвими общности, а достъпът до образование и подкрепа за личностно развитие продължава да е затруднен поради редица фактори. Целта е да се създадат възможности за осигуряване на подкрепа, която отговаря на нуждите на всички деца и ученици и е ефективна от управленска и икономическа гледна точка.

Съгласно чл. 196, ал. 4 от ЗПУО стратегията обхваща период от две години /2025-2026 г./ и включва всички дейности по осигуряване на обща и допълнителна подкрепа за личностно развитие на децата и учениците, разписани в ЗПУО. Описани са изискванията, условията и реда за предоставянето им в съответствие с нормативните разпоредби.

Съгласно чл. 197 от ЗПУО:

- въз основа на областната стратегия всяка община приема общинска стратегия за личностно развитие на децата и учениците;
- общинската стратегия се приема от общинския съвет за период от 2 години;
- за изпълнението ѝ ежегодно до 30 април общинският съвет приема годишен план на дейностите за подкрепа за личностно развитие;
- годишният план се приема по предложение на кмета на общината след съгласуване с регионалното управление на образованието;
- общинската стратегия и годишният план се публикуват на интернет страницата на съответната общинска администрация.

3. ОБЩИ УСЛОВИЯ

Подкрепата за личностно развитие се осигуряват там, където са децата и учениците – в детските градини, училищата и центровете за подкрепа за личностно развитие, когато се обучават в дневна, вечерна или комбинирана форма на обучение.

Съгласно разпоредбите на чл. 111 от ЗПУО, обучението може да се провежда в индивидуална форма за ученици, които:

по здравословни причини, удостоверени с медицински документ, издаден от съответната експертна лекарска комисия, определена в Закона за здравето, не могат да се обучават в дневна, вечерна или комбинирана форма за повече от 30 последователни учебни дни;

по семейни причини желаят да завършат в други срокове обучението си за един или повече класове;

ученици с изявени дарби;

ученици със специални образователни потребности при условията на чл. 107, ал. 4; учениците в случаите по чл. 107, ал. 2, т. 1 - 4.

Индивидуалната форма включва индивидуални учебни часове и текущо оценяване или изпити за определяне на срочна или годишна оценка. Осъществява се по индивидуален учебен план по чл. 95 от ЗПУО. Индивидуалните учебни часове се провеждат в училището.

В случаите, когато ученикът не може да посещава училището, учебните часове се организират в домашни или болнични условия, а за ученици със СОП - и в център за подкрепа за личностно развитие.

По преценка на регионалния център за подкрепа на процеса на приобщаващото образование и на лекуващия лекар и след консултация с родителя, когато ученик е настанен в болница, обучението в индивидуалните учебни часове се осъществява от:

1. болнични учители, назначени към училище и/или център за подкрепа за личностно развитие, като училището и центърът за подкрепа за личностно развитие се определят от началника на регионалното управление на образованието на територията на областта, на която се намира болницата;
2. училището и/или центъра за подкрепа за личностно развитие, в които ученикът се обучава - когато са в същото населено място, в което е болницата;
3. училище и/или център за подкрепа за личностно развитие извън случаите по т. 2, определени от началника на регионалното управление на образованието на територията на областта, на която се намира болницата.

В случаите по чл. 195 от ЗПУО, за подпомагане на обучението на деца и ученици, за които оценката на регионалния екип към РЦПППО е установила, че съобразно образователните потребности може да се обучават в Център за специална образователна подкрепа, по предложение на училищните екипи по чл. 188 или на екипа по чл. 190 може да се организират изнесени паралелки и групи на деца и ученици от детски градини и училища по чл. 38 в ЦСОП, както и в социалните услуги.

Обучението и подкрепата на децата и учениците се осигуряват на място в ЦСОП, а със заповед на кмета на съответната община, по предложение на РЦПППО и след разрешение на началника на РУО, групи и паралелки може да се организират в социални услуги в общността. Обучението се провежда от специалисти на центъра, а подкрепата за личностно развитие от специалисти на самата социална услуга.

За реализиране на общата и допълнителната подкрепа за личностно развитие в детските градини и училищата работят различни педагогически и непедagogически специалисти в зависимост от оценката на индивидуалните потребности на детето/ученика, извършена от екип за подкрепа за личностно развитие.

В съответствие с чл. 6 от Наредба за приобщаващото образование детската градина, училището и центърът за подкрепа за личностно развитие включват в годишния план за дейността си видовете дейности, сроковете и отговорниците за предоставяне на подкрепата за личностно развитие. Съгласно чл. 7 от наредбата за организиране и координиране на процеса на осигуряване на общата и допълнителната подкрепа за личностно развитие на децата и учениците в началото на всяка учебна година със заповед на директора на детската градина или на училището се определя координатор на дейностите.

Общата подкрепа се предоставя на всички деца и ученици в съответствие с чл. 178 от ЗПУО.

Допълнителна подкрепа се предоставя на деца и ученици със СОП, в риск, с хронични заболявания и с изявени дарби в съответствие с чл. 187 от ЗПУО въз основа на извършена оценка на индивидуалните им потребности.

Оценката се извършва от екип, утвърден със заповед на директора на образователната институция. Това е процес на събиране и анализ на специфична информация за функционирането на детето/ученика – силни страни, затруднения, потенциал за развитие, участие в образователния процес, възможности за реализация.

За извършване на оценка за осигуряване на допълнителна подкрепа за личностно развитие родителят предоставя следните документи в съответствие с чл. 71, ал. 3 от Наредба за приобщаващото образование:

- заявление до директора;
- статуси от проведени изследвания и консултации, становища от специалисти и др., в зависимост от потребностите;
- всички документи, съдържащи информация за здравословно състояние и социално положение;
- протокол от специализирана по профила на заболяването ЛКК;

Вземат се предвид резултати от ранно оценяване на развитието и на риска от обучителни затруднения, материали от ЛОД и портфолио и др.

За извършване на оценка на деца/ученици с изявени дарби родителят представя и документи, удостоверяващи постижения, класиране на призови места и др.

Оценяване на индивидуалните потребности на дете/ученик, което не владее български език, се извършва на неговия език, като се ползва преводач, осигурен от родителя.

Оценката на индивидуалните потребности на деца и ученици, за които има индикации, че са със специални образователни потребности, се извършва от екипа за подкрепа, който включва психолог, логопед, ресурсен учител, а при деца и ученици с увреден слух или с нарушено зрение - и рехабилитатор на слуха и говора или учител на деца и ученици с нарушено зрение, съвместно с учителите на детето в групата в детската градина или с учителите, които преподават на ученика в училището. Оценяват се: познавателно развитие, комуникативни умения, социални умения, физическо развитие, адаптивно поведение, психични реакции, семейно функциониране.

Оценката на индивидуалните потребности на деца и ученици в риск се извършва от екипа за подкрепа, който включва психолог и/или педагогически съветник, логопед и учителите в групата в детската градина или учителите, които преподават на ученика в училището. Оценяват се рисковите и защитните фактори в ситуацията на детето или ученика и неговата среда.

Оценката на индивидуалните потребности на деца и ученици с изявени дарби се извършва от екипа за подкрепа, който включва учителите в групата в детската градина или класния ръководител и учителите, които преподават на ученика в училището, психолог или педагогически съветник, както и специалисти, които обучават и тренират ученика в друга институция /НЦД, спортен клуб, ЦПЛР/. Оценяват се конкретните области на изявените дарби и способности.

Оценката на индивидуалните потребности на деца и ученици с хронични заболявания се извършва от екипа за подкрепа, който включва психолог, учителите в групата в детската градина/класния ръководител и учителите, които преподават на ученика в училището, медицинския специалист в здравния кабинет в сътрудничество с личния лекар на детето или ученика. Оценява се здравословното състояние и влиянието му върху обучението.

В случай, че детската градина или училището не може да осигури специалисти за извършване на оценка, директорът на детската градина или училището може да изпрати заявление за осигуряването им от РЦПППО, от Държавния логопедичен център, от център за подкрепа за личностно развитие, включително от център за специална образователна подкрепа или специално училище за обучение и подкрепа на ученици със сензорни увреждания.

Оценките се извършват в съответствие с разпоредбите на Наредбата за приобщаващото образование.

При извършването на оценката на индивидуалните потребности на децата и учениците специалистите от екипа задължително:

1. използват конструирани или адаптирани в българска представителна извадка инструменти с доказани психометрични характеристики;
2. вземат предвид образователните и личните постижения на детето или ученика;
3. вземат предвид социалното и емоционалното развитие на детето или ученика;
4. използват формални и неформални методи на наблюдение и оценка;
5. използват събраната до момента информация за детето и ученика;
6. вземат предвид информацията за детето или ученика, предоставена от ръководители на социални услуги в общността в случаите, когато детето или ученикът ползват такива, както и от лечебни заведения, при необходимост;
7. вземат предвид мнението на родителя;

8. вземат предвид мнението на детето или ученика - при възможност;
9. гарантират достъпа на информация за родителя през всички етапи на оценяващия процес;
10. спазват етичния кодекс на детската градина или училището.

При необходимост може да се използват технически средства и софтуери за ДАК, за алтернативен достъп до компютър, софтуери за управление с глас, алтернативни клавиатури, мишки и др.

4. ЦЕЛИ, ПРИОРИТЕТИ, МЕРКИ И ДЕЙНОСТИ

4.1. Обща цел и стратегически цели

ОБЩА ЦЕЛ - предоставяне на подкрепа за личностно развитие на децата и учениците в институциите в системата на предучилищното и училищното образование, която осигурява подходяща физическа, психологическа и социална среда за развиване на способностите и уменията им и се прилага в съответствие с индивидуалните им потребности.

За постигане на общата цел, в двугодишния период на действие на стратегията са заложили за изпълнение няколко **стратегически цели**, ориентирани към осигуряване и подобряване на приобщаващата образователна среда за създаване на условия за личностно развитие на децата и учениците:

- Подобряване на условията за интелектуално, емоционално, социално, духовно-нравствено и физическо развитие и подкрепа на всяко дете и ученик в съответствие с възрастта, потребностите, способностите и интересите.
- Осигуряване на позитивен организационен климат и подходяща психологическа среда.
- Повишаване квалификацията на педагогическите специалисти за работа с деца и ученици в зависимост от потребностите им.
- Развитие на училищната общност чрез взаимодействие и обратна връзка между деца/учители/родители – учители/педагогически специалисти/директори – местна общност/управление/бизнес.
- Междуинституционално сътрудничество за осигуряване на подкрепата за личностно развитие на децата и учениците.

4.2. Приоритети, мерки и дейности за постигане на целите

ПРИОРИТЕТ 1: ОСИГУРЯВАНЕ НА ОБЩА ПОДКРЕПА ЗА ЛИЧНОСТНО РАЗВИТИЕ

ОБЩА ПОДКРЕПА В ДЕТСКИТЕ ГРАДИНИ И В ПОДГОТВИТЕЛНИТЕ ГРУПИ В УЧИЛИЩАТА /чл. 13 от Наредба за приобщаващото образование/

Мярка 1.1. Подобряване на екипната работа между учителите и другите педагогически специалисти

Дейност 1.1.1. Осигуряване на обмен на информация и на добри педагогически практики с цел подкрепа на всички учители за подобряване работата им с децата в групата.

Дейност 1.1.2. Провеждане на регулярни срещи за: преглед и обсъждане на информация за обучението и развитието на децата; определяне на конкретни дейности за превенция на насилието и преодоляване на проблемното поведение на деца; определяне на конкретни дейности за превенция на обучителните затруднения на деца.

Дейност 1.1.3. Повишаване квалификацията на учителите и педагогическите специалисти във връзка с приобщаващото образование.

Мярка 1.2. Занимания по интереси

Дейност 1.2.1. Организиране на дейности от детските градини, училищата и ЦПЛР за развитие на способностите и компетентностите на децата, за изява на дарбите им в областта на науките, технологиите, изкуствата, спорта, глобалното, гражданското и здравното образование, както и за придобиване на умения за лидерство.

Дейност 1.2.2. Организиране на дейности от училищата, детските градини и ЦПЛР, свързани с образователни, творчески, възпитателни, спортни и спортно-туристически участия и изяви по проекти, програми и други на общинско, областно, национално и международно равнище.

Дейност 1.2.3. Изпълнение на дейности по Националния календар за изяви по интереси за развитие на способностите на децата и учениците.

Дейност 1.2.4. Участие в изпълнението на Общинските програми за подкрепа за личностно развитие на децата и реализирането на местните политики. */Програмата е част от общинската програма по чл. 256, ал. 1, т. 12 от ЗПУО/.*

Мярка 1.3. Грижа за здравето

Дейност 1.3.1. Подобряване на достъпа на децата до медицинско обслужване, програми за здравно образование и за здравословен начин на живот.

Дейност 1.3.2. Организиране на програми за здравно образование в детски градини, училища и ЦПЛР.

Дейност 1.3.3. Организиране и провеждане на дейности по програмите за здравно образование съвместно с деца и родители.

Мярка 1.4. Ранно оценяване на потребностите и превенция на обучителните затруднения.

Дейност 1.4.1. Прилагане на скрининг-тест на децата на възраст от 3 години до 3 години и 6 месеца при постъпването им в детската градина за определяне на риск от възникване на обучителни затруднения.

Дейност 1.4.2. Оценка на риска от обучителни затруднения на децата на възраст 5 и 6 години в подготвителни групи в детските градини и училищата.

Дейност 1.4.3. Осигуряване на обучение чрез допълнителни модули за деца, които не владеят добре български език.

Дейност 1.4.4. Дейности за прилагане на програми за психомоторно, познавателно и езиково развитие.

Дейност 1.4.5. Дейности при установени езикови, емоционално-поведенчески, сензорни затруднения при децата.

Дейност 1.4.6. Осигуряване на обучение на учителите в детските градини за прилагане на скрининг-теста за деца на възраст от 3 години до 3 години и 6 месеца.

Дейност 1.4.7. Осигуряване на обучение на учителите в детските градини за работа с деца със СОП, в риск, с хронични заболявания и с изявени дарби.

Мярка 1.5. Поощряване с морални и материални награди

Дейност 1.5.1. Учредяване на морални и материални награди на ниво детска градина/училище, общинско и областно ниво за високи постижения в образователната дейност, в заниманията по интереси и за приноса към развитието на институционалната общност при:

- постигнати изключителни успехи в образователната дейност и за върхови постижения и класиране на призови места при реализиране на различни дейности;
- класиране на призови места и получаване на отличия за значими постижения в национални и международни състезания, конкурси, фестивали и други форуми за изява на способностите в областта на науките, технологиите, изкуствата и спорта;
- прояви на гражданска доблест и участие в доброволчески или благотворителни инициативи или при участие в дейности и значими прояви за приобщаване на децата към непреходните национално значими идеали и ценности.

Мярка 1.6. Дейности за превенция на насилието и преодоляване на проблемното поведение

Дейност 1.6.1. Изграждане на институционални политики за противодействие на тормоза и насилието и създаване на по-сигурна образователна среда. Дейности по превенция и интервенция на тормоза и насилието въз основа на Механизъм за противодействие на тормоза и насилието в институциите в системата на предучилищното и училищното образование и Алгоритъма за прилагането му, утвърдени със заповед на министъра на образованието и науката.

Дейност 1.6.2. Дейности за преодоляване на проблемното поведение на децата и за справяне със затрудненията му с приобщаването в образователния процес и институционалната среда.

Дейност 1.6.3. Осигуряване на психологическа подкрепа.

Мярка 1.7. Логопедична работа.

Дейност 1.7.1. Осигуряване на логопеди в детските градини/училищата с подготвителни групи.

Дейност 1.7.2. Осигуряване на логопедични кабинети в детските градини/училищата с подготвителни групи.

Дейност 1.7.3. Превенция на комуникативните нарушения и на обучителните трудности: изследване на деца за определяне необходимостта от логопедична терапия.

Дейност 1.7.4. Логопедична диагностика на комуникативните нарушения, която включва: диагностика при нарушения на говора; невропсихологична диагностика на входно и изходно равнище на деца от 3 до 6 години; диагностика на езиковата компетентност на деца от 3 до 6 години.

Дейност 1.7.5. Терапевтична дейност при установени индикации за комуникативни нарушения за деца от всички възрастови групи, която включва: изготвяне на индивидуални терапевтични планове; осъществяване на ранно логопедично въздействие при деца на 3-4-годишна възраст с комплексни комуникативни нарушения и с риск от обучителни затруднения; провеждане на терапевтична дейност с деца с комуникативни нарушения.

Дейност 1.7.6. Консултативна дейност, която включва: консултиране на учители за особеностите и потребностите на деца с комуникативни нарушения и предоставяне на методическа подкрепа при работата с деца с комуникативни нарушения; консултиране, подкрепа и мотивиране на родителите на децата с комуникативни нарушения за активно участие в логопедичния процес.

ОБЩА ПОДКРЕПА В УЧИЛИЩАТА /чл. 15 от Наредба за приобщаващото образование/

Мярка 1.1. Екипна работа между учителите и другите педагогически специалисти

Дейност 1.1.1. Обмен на информация и на добри педагогически практики с цел подкрепа на всички учители за подобряване работата им с учениците в класа.

Дейност 1.1.2. Провеждане на регулярни срещи за: преглед и обсъждане на информация за обучението и развитието на учениците; определяне на конкретни дейности за превенция на насилието и преодоляване на проблемното поведение на ученици; определяне на конкретни дейности за превенция на обучителните затруднения на ученици.

Дейност 1.1.3. Повишаване квалификацията на учителите и педагогическите специалисти във връзка с приобщаващото образование.

Мярка 1.2. Допълнително обучение по учебни предмети

Дейност 1.2.1. Осигуряване на допълнително обучение на учениците със системни пропуски по учебни предмети, с акцент върху обучението по български език, включително ограмотяване на ученици, за които българският език не е майчин – в учебно време и по време на ваканции.

Дейност 1.2.2. Осигуряване на допълнително обучение на учениците, които са напреднали по определени учебни предмети – в учебно време и по време на ваканции.

Мярка 1.3. Допълнително консултиране по учебни предмети, които се провеждат извън редовните учебни часове

Дейност 1.3.1. Осигуряване на качествено консултиране по учебни предмети от училищата, достъпно за всички ученици.

Дейност 1.4.2. Осигуряване на качествено консултиране по учебни предмети от училищата на ученици с цел превенция на обучителните затруднения.

Мярка 1.4. Кариерно ориентиране на учениците

Дейност 1.4.1. Осигуряване от училищата и ЦПЛР на взаимно допълващи се дейности за информиране, диагностика, консултиране, посредничество и проследяване с оглед подпомагане

на учениците в техния самостоятелен и осъзнат избор на образование и/или професия и осъществяване на връзка между училището и пазара на труда.

Дейност 1.4.2. Работа по програми за кариерно ориентиране с ученици от начален, прогимназиален и гимназиален етап, с ученици от отделни целеви групи, за реинтегриране на отпадналите от училище, за формиране на нови умения за социално включване и мобилност.

Мярка 1.5. Занимания по интереси

Дейност 1.5.1. Организиране на дейности от училищата и ЦПЛР за развитие на способностите и компетентностите на учениците, за изява на дарбите им в областта на науките, технологиите, изкуствата, спорта, глобалното, гражданското и здравното образование, както и за придобиване на умения за лидерство.

Дейност 1.5.2. Организиране на дейности от училищата и ЦПЛР свързани с образователни, творчески, възпитателни, спортни и спортно-туристически участия и изяви по проекти и програми на общинско, областно, национално и международно равнище.

Дейност 1.5.3. Изпълнение на дейности по Националния календар за изяви по интереси за развитие на способностите.

Дейност 1.5.4. Създаване на условия за провеждане на дейности в условията на пандемия.

Дейност 1.5.5. Участие в изпълнението на Общинските програми за подкрепа за личностно развитие на децата и реализирането на местните политики. */Програмата е част от общинската програма по чл. 25б, ал. 1, т. 12 от ЗПУО/.*

Мярка 1.6. Библиотечно-информационно обслужване

Дейност 1.6.1. Осигуряване на училищни библиотеки.

Дейност 1.6.2. Осигуряване достъп до информация от различни документални източници в библиотечния фонд и в глобалната мрежа с цел изграждане на навици за четене и компетентности за търсене и ползване на информация.

Дейност 1.6.3. Провеждане на кампании за популяризиране на четенето.

Мярка 1.7. Грижа за здравето

Дейност 1.7.1. Осигуряване на достъп на учениците до медицинско обслужване, програми за здравно образование и за здравословен начин на живот.

Дейност 1.7.2. Организиране на програми за здравно образование в училищата.

Дейност 1.7.3. Провеждане на дейности по програмите за здравно образование съвместно с ученици и родители, с акцент върху спазване на насоките и мерките във връзка с разпространението на COVID-19 и други заболявания.

Дейност 1.7.4. Превенция на употребата на наркотични вещества.

Мярка 1.8. Осигуряване на общежитие.

Дейност 1.8.1. Подобряване на условията за живот и осигуряване на квалифициран персонал в институциите, които осигуряват общежитие.

Дейност 1.8.2. Осигуряване на условия за провеждане на самоподготовка, консултации по учебни предмети и индивидуална работа; организиране и провеждане на занимания по интереси; работа с родители.

Мярка 1.9. Поощряване с морални и материални награди

Дейност 1.9.1. Учредяване на морални и материални награди на училищно, общинско и регионално ниво за високи постижения в образователната дейност, в заниманията по интереси и за приноса към развитието на институционалната общност при:

- постигнати изключителни успехи в учебната дейност и за върхови постижения и класиране на призови места при реализиране на изследователски проекти в конкретни предметни области, на творчески проекти или на проекти, свързани с иновации в образованието;

- класиране на призови места и получаване на отличия за значими постижения в национални и международни състезания, олимпиади, конкурси, фестивали и други форуми за изява на способностите в областта на науките, технологиите, изкуствата и спорта;
- прояви на гражданска доблест и участие в доброволчески или благотворителни инициативи или при участие в дейности и значими прояви за приобщаване на учениците към непреходните национално значими идеали и ценности.

Дейност 1.9.2. Осигуряване на стипендии по реда на актове на Министерски съвет.

Мярка 1.10. Дейности за превенция на насилието и преодоляване на проблемното поведение

Дейност 1.10.1. Изграждане на институционални политики за противодействие на тормоза и насилието и създаване на по-сигурна образователна среда. Дейности по превенция и интервенция на тормоза и насилието въз основа на Механизъм за противодействие на тормоза и насилието в институциите в системата на предучилищното и училищното образование и Алгоритъма за прилагането му, утвърдени със заповед на министъра на образованието и науката.

Дейност 1.10.2. Дейности за въздействие върху вътрешната мотивация за преодоляване на проблемното поведение на учениците и за справяне със затрудненията им с приобщаването в образователния процес и институционалната среда.

Дейност 1.10.3. Налагане на санкции в съответствие със ЗПУО и Наредба за приобщаващото образование.

Дейност 1.10.4. Осигуряване на психологическа подкрепа

Мярка 1.11. Дейности за превенция на обучителните затруднения.

Дейност 1.13.1. Оценка на риска от обучителни затруднения.

Дейност 1.13.2. Включване на учениците в допълнително обучение по отделни учебни предмети.

Дейност 1.13.3. Осигуряване на консултации по учебни предмети, които се провеждат извън редовните учебни часове.

Дейност 1.13.4. Осигуряване на логопедична работа с учениците.

Мярка 1.12. Логопедична работа.

Дейност 1.12.1. Осигуряване на логопеди в училищата.

Дейност 1.12.2. Осигуряване на логопедични кабинети в училищата.

Дейност 1.12.3. Превенция на комуникативните нарушения и на обучителните трудности: изследване на ученици за определяне необходимостта от логопедична терапия.

Дейност 1.12.4. Логопедична диагностика на комуникативните нарушения, която включва: диагностика при нарушения на говора; невропсихологична диагностика на входно и изходно равнище на ученици от начален, прогимназиален, първи и втори гимназиален етап.

Дейност 1.12.5. Терапевтична дейност при установени индикации за комуникативни нарушения за ученици, която включва: изготвяне на индивидуални терапевтични планове; провеждане на терапевтична дейност с ученици с комуникативни нарушения.

Дейност 1.12.6. Консултативна дейност, която включва: консултиране на учители за особеностите и потребностите на ученици с комуникативни нарушения и предоставяне на методическа подкрепа при работата с ученици с комуникативни нарушения; консултиране, подкрепа и мотивиране на родителите на учениците с комуникативни нарушения за активно участие в логопедичния процес.

ПРИОРИТЕТ 2. ОСИГУРЯВАНЕ НА ДОПЪЛНИТЕЛНА ПОДКРЕПА ЗА ЛИЧНОСТНО РАЗВИТИЕ

Мярка 2.1. Допълнителна подкрепа за личностно развитие на деца и ученици със специални образователни потребности

Дейност 2.1.1 Осигуряване на ресурси за извършване на функционална оценка на индивидуалните потребности на деца и ученици със специални образователни потребности

съгласно Карта за оценка на индивидуалните потребности с цел предоставяне на образование, съобразено с индивидуалните възможности.

Дейност 2.1.2. Засилване ролята на училищните екипи за подкрепа за личностно развитие на деца и ученици със специални образователни потребности.

Дейност 2.1.3. Осигуряване на обучения на училищните екипи за извършване на функционална оценка съвместно със специалистите от РЦПППО и външни лектори.

Дейност 2.1.4. Осигуряване на достъпна архитектурна среда и специализирана подкрепяща среда в детските градини, училища и центрове за подкрепа за личностно развитие.

Дейност 2.1.5. Осигуряване на необходимите специалисти за предоставяне на допълнителна подкрепа на деца и ученици със специални образователни потребности.

Дейност 2.1.6. Осъществяване на дейности, насочени към родители и общественост, за повишаване на информираността и ангажираността към децата и учениците със специални образователни потребности и преодоляване на негативните стереотипи и дискриминационни нагласи.

Дейност 2.1.7. Засилване ролята на РЦПППО и Регионалния екип за подкрепа за личностно развитие на деца и ученици със специални образователни потребности за подпомагане процеса на осигуряване на допълнителна подкрепа и предоставянето на методическа подкрепа за работа с деца и ученици със СОП.

Мярка 2.2. Допълнителна подкрепа за деца и ученици с хронични заболявания

Дейност 2.2.1. Осигуряване на ресурси за извършване на функционална оценка на индивидуалните потребности на децата и учениците с хронични заболявания.

Дейност 2.2.2 Осигуряване на обучение и методическа подкрепа на персонала в училищата и детските градини, в които се обучават деца и ученици с хронични заболявания, нуждаещи се от допълнителна подкрепа.

Дейност 2.2.3. Осигуряване на необходимите специалисти за предоставяне на допълнителна подкрепа за децата и учениците с хронични заболявания.

Мярка 2.3. Допълнителна подкрепа за личностно развитие на деца и ученици в риск

Дейност 2.3.1. Осигуряване на ресурси за извършване на функционална оценка на индивидуалните потребности на децата и учениците в риск.

Дейност 2.3.2. Осигуряване на необходимите специалисти за предоставяне на допълнителна подкрепа за децата и учениците в риск.

Дейност 2.3.3. Осигуряване на обучения и методическа подкрепа на екипите за подкрепа за личностно развитие, предоставящи допълнителна подкрепа за деца и ученици в риск.

Дейност 2.3.4. Подобряване на партньорството и взаимодействието между институциите по обхващане и включване в образователната система на деца и ученици в задължителна училищна възраст.

Дейност 2.3.5. Повишаване участието и ангажираността на родителите в училищния живот за активно сътрудничество с учителите и училищното ръководство с цел предотвратяване отпадането на деца и ученици от образователната система.

Дейност 2.3.6. Създаване на условия за приобщаване в образователната среда на деца и ученици от уязвими групи с цел стимулиране на посещаемостта в детската градина и училището, превенция на отпадането от образователната система и реинтеграция на отпадналите.

Мярка 2.4. Допълнителна подкрепа за личностно развитие на деца и ученици с изявени дарби

Дейност 2.4.1. Осигуряване на ресурси за извършване на функционална оценка на индивидуалните потребности на децата и учениците с изявени дарби.

Дейност 2.4.2. Осигуряване на подходяща физическа среда, обзавеждане, оборудване, материали и консумативи за развитие на дарбите им.

Дейност 2.4.3. Осигуряване на възможности за участие в училищни, общински, национални и международни изяви – състезания, конкурси, олимпиади, фестивали, концерти, изложби и др.

Дейност 2.4.4. Осигуряване на обучения и методическа подкрепа на учители и други специалисти, предоставящи допълнителна подкрепа за деца и ученици с изяви дарби.

Дейност 2.4.5. Подобряване на партньорството и взаимодействието между институциите за подкрепа на даровити деца и ученици.

Дейност 2.4.6. Осигуряване на финансиране на дейностите за работа с деца и ученици с изяви дарби.

IV.КООРДИНИРАНЕ НА ИЗПЪЛНЕНИЕТО НА ОБЛАСТНАТА СТРАТЕГИЯ ЗА ПОДКРЕПА ЗА ЛИЧНОСТНО РАЗВИТИЕ НА ДЕЦАТА И УЧЕНИЦИТЕ В ОБЛАСТ ЯМБОЛ

Система за мониторинг и оценка

Областната стратегия за подкрепа за личностно развитие на децата и учениците се изпълнява на областно ниво от всички институции с отношение към образованието. Общините отговарят за изпълнение на общинската стратегия на собствената си територия и приноса към изпълнението на областната стратегия. Целите се постигат чрез изпълнение на планираните дейности, с общите усилия на всички заинтересовани страни, в съответствие с компетенциите им.

В изпълнение на чл. 197 от Закона за предучилищното и училищно образование, след приемане на областната стратегия всяка община разработва **общинска стратегия за личностно развитие на децата и учениците** за период от 2 години, която се приема от общинския съвет. За изпълнение на общинската стратегия ежегодно **до 30 април** общинският съвет приема **годишен план на дейностите за подкрепа за личностно развитие**. Годишният план се приема по предложение на кмета на общината след съгласуване с Регионалното управление на образованието – Ямбол.

Общинската стратегия и годишният план се публикуват на интернет страницата на съответната община.

Изпълнението на годишните общински планове се координира и отчита на общинско ниво по ред, определен от кметовете на общините. Изпълнението на общинските планове се отчита и на областно ниво – до 30 април на следващата година всяка община трябва да представи в областна администрация Ямбол отчет за изпълнението на дейностите по общинския годишен план.

Комуникационна програма

Публичността при изпълнението на всяка политика е свързана с необходимостта от изграждането на информирано обществено мнение и обществено доверие между институциите и гражданите.

Областната стратегия за подкрепа за личностно развитие на децата и учениците в област Ямбол /2025-2026/ се публикува на интернет страницата на Областна администрация и дава възможност заинтересованите граждани да се запознаят с визията, целите, мерките и конкретните възможности за предоставяне на подкрепа за личностно развитие на децата и учениците.

Дейностите, свързани с реализацията на Стратегията се съпровождат от различни информационни мероприятия, които ще осигурят нейната публичност.

За изпълнение на комуникационната програма ще се използват различни **комуникационни техники**:

- Организиране на работни срещи, дискусии, кръгли маси с представители на заинтересовани страни и общественост с цел споделяне и обмяна на мнения и идеи при реализация на Стратегията.
- Комуникация чрез средствата за масово осведомяване. Регулярно предоставяне на информация относно изпълнението на Областната стратегия за подкрепа за личностно развитие на децата и учениците в област Ямбол чрез пресконференции, брифинги и съобщения за медиите.
- Поддържане и актуализиране на информацията за Областната стратегия за подкрепа за личностно развитие на децата и учениците в област Ямбол на интернет страницата на Областна администрация Ямбол.
- Поддържане и актуализиране на информацията за Общинските стратегии за подкрепа за личностно развитие на децата и учениците на интернет страницата на съответната община.
- Работа с партньори. При изпълнението на Стратегията ще се търси съгласуване и взаимодействие с всички заинтересовани страни, участвали в разработването ѝ и участващи в нейното изпълнение.

Приложения:

1. Анализ на потребностите от подкрепа в община Болярово
2. Анализ на потребностите от подкрепа в община Елхово
3. Анализ на потребностите от подкрепа в община Стралджа
4. Анализ на потребностите от подкрепа в община Тунджа
5. Анализ на потребностите от подкрепа в община Ямбол